

Begroting 2024

Samen uniek,
met oog voor iedereen

GEMEENTE Gi(ze en Rijen

Datum: 10 oktober 2023

Zaaknummer: 1045246

Gemeente Gilze en Rijen
Postbus 73
5120 AB Rijen

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
5121 JX Rijen

Telefoonnummer 14 0161
Email: info@gilzerijen.nl
website: www.gilzerijen.nl

Voorwoord

Beste inwoners,

In deze begroting laten we zien wat we in 2024 gaan doen om het hoge voorzieningenniveau in onze groene en uniek gelegen gemeente te behouden en te versterken. Dat doen we bijvoorbeeld samen met u, onze medewerkers in de ABG-organisatie en onze partners in de dorpen en de regio.

Deze begroting is ook een duidelijke signaal aan Den Haag. Het kabinet stelt vanaf 2026 aanzienlijk minder geld beschikbaar aan gemeenten. Tegelijkertijd blijft het kabinet een beroep doen op de gemeente om veel taken en extra taken uit te voeren. In deze begroting vertaalt zich dat in een begrotingstekort voor de jaren vanaf 2026. Onze gemeentelijke financiën zijn vanaf 2026 onvoldoende om het huidige takenpakket uit te voeren. Hiermee geven we gehoor aan een oproep aan VNG om het kabinet te bewegen deze maatregel terug te draaien.

We vinden het belangrijk dat mensen voor zichzelf kunnen zorgen en rond kunnen komen. Helaas is dat voor steeds meer mensen lastig. We willen hen sneller en beter helpen. Daarom werken we aan meer bekendheid van de bestaande minimaregelingen en het Budgetcafé én verruimen we de meedoen-regeling.

We maken geld vrij om antwoord te kunnen blijven geven op vraagstukken zoals ondermijning, sociale crisissen en verward gedrag.

Ook in 2024 blijven we verduurzamen. We zijn gestart met een wijkgerichte aanpak voor woningisolatie. We richten ons op inwoners met een slecht geïsoleerde woning en bieden hen informatie en ondersteuning. Zo kan iedereen aan de slag om de woning te verduurzamen.

We zorgen voor meer activiteiten en voorzieningen voor de jeugd. Voorbeelden daarvan zijn een nieuw skatepark in Rijen, een vernieuwde skatebaan in Gilze, een bijdrage aan de renovatie van het scoutinggebouw in Rijen en een tijdelijke jongerenvoorziening in Gilze.

We kijken er naar uit om samen invulling te gaan geven aan deze begroting.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders

Gilze en Rijen, 10 oktober 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	5
Beleidsbegroting	10
Programmaplan	11
Bestuur en ondersteuning	12
Veiligheid.....	16
Verkeer, vervoer en waterstaat	20
Economie.....	27
Onderwijs	31
Sport, cultuur en recreatie.....	34
Sociaal domein	41
Volksgezondheid en milieu	49
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	56
Algemeen	64
Subsidies.....	69
Paragrafen.....	71
Lokale heffingen.....	72
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	79
Onderhoud kapitaalgoederen	88
Financiering	91
Bedrijfsvoering	93
Verbonden partijen	96
Grondbeleid	98
Wet Open Overheid	106
Financiële begroting	107
Overzicht van baten en lasten	108
Incidentele baten en lasten	110
Overzicht van reserves en voorzieningen	114
Overzicht mutaties reserves	116
Investerings- en financieringsstaat	117
Meerjarige balans	118
EMU-Saldo.....	119
Taakveldindeling	120
Financiële beleidsuitgangspunten	124
Bijlagen.....	126
BBV Indicatoren	127
Lijst van gebruikte afkortingen	135

Inleiding

In deze inleiding lichten we de aanpassingen toe van het financieel meerjarenperspectief na het vaststellen van de 2de tussentijdse rapportage 2023, specifiek de meerjarenraming 2024-2027 die hierin genoemd staat.

Algemeen

Meerjarige uitgangspunten

Voordat wij dieper ingaan op het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 lichten we in het kort de meerjarige uitgangspunten toe.

Inkomsten

Bij het opstellen van de begroting bepalen wij jaarlijks het indexcijfer waarmee wij onze inkomsten aanpassen. Wij doen dit aan de hand van de indexcijfers die in de meicirculaire worden genoemd. Hieronder zetten we de cijfers uit de vorige begroting af tegen de actuele cijfers uit de meicirculaire die voor deze begroting gelden:

	Raming begroting 2023		Raming begroting 2024		Aanpassing
2022	5,2 %	<i>prognose</i>	5,2 %	<i>werkelijk</i>	0 %
2023	2,4 %	<i>prognose</i>	3,0 %	<i>prognose</i>	+ 0,6 %
2024	2,4 %	<i>prognose</i>	3,1 %	<i>prognose</i>	+ 0,7 %

De index voor 2022 is onveranderd en daarom hoeft er geen aanpassing gedaan te worden. De index voor 2023 is naar boven bijgesteld met 0,6 % (was 2,4 % wordt 3,0 %). Omdat we de tarieven 2023 niet meer kunnen aanpassen wordt het tarief voor 2024 daarom gecorrigeerd. Hiermee komt de indexering voor 2024 uit op 3,1 % (regulier) + 0,6 % (bijstelling over 2023) = 3,7 %.

Voor de jaren ná 2024 gaan we uit van de volgende indexering: 2,5 % in 2025, 2,4 % in 2026 en 2,3 % in 2027 en volgende jaren. Doordat de index nu hoger ligt dan wat tot nu toe in de meerjarenbegroting was opgenomen, leidt dit tot een structureel voordeel. Dit is verwerkt in deze begroting.

Uitgaven

Voor de out-of-pocket-kosten hebben wij de middelen voor indexering op één centrale post geraamd. De omvang van de stelpost indexeringen is gebaseerd op de aanspraken vanuit afgelopen jaren en de indexering zoals vermeld in de circulaire van het gemeentefonds. In de 2e tussentijdse rapportage 2023 kunt u het verloop van deze stelpost indexeringen zien.

Bijdrage ABG

In de kaders 2024 / begroting 2024 van de ABG organisatie zijn de volgende uitgangspunten toegepast:

	2024	2025	2026	2027
Indexering salarissen	3,90%	3,80%	3,60%	3,60%
Indexering ICT	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
Indexering overige uitgaven	2,40%	2,40%	1,90%	1,90%

Financieel meerjarenperspectief 2024-2027

Het vertrekpunt voor de begroting 2024 is de Perspectiefnota 2024, specifiek de meerjarenraming 2024-2027 die hierin genoemd staat. Dit startpunt is als volgt opgebouwd:

Onderdeel	Bedragen x € 1.000/- = nadelig			
	2024	2025	2026	2027
A. Meerjarenbegroting 1ste tussentijdse rapportage 2023	-351	-577	-2.507	-1.504
B. Saldo perspectiefnota 2024	468	862	59	-2.861
C. Amendementen Perspectiefnota 2024	-13	-80	-80	-43
TOTAAL MEERJARENBEGROTING 2022-2025	104	205	-2.528	-4.408

Financiële aanpassingen

Ten opzichte van de totale meerjarenbegroting 2024-2027 hierboven genoemd (het startpunt voor deze begroting), hebben in het begrotingstraject een aantal aanpassingen plaatsgevonden.

	Bedragen x € 1.000/- = nadelig			
	2024	2025	2026	2027
1. Actualiseren kapitaallasten	2	43	41	-11
2. Gesloten circuit onderwijs	0	0	0	-96
3. Overige	-14	-1	-2	-1
Totaal financiële bijstellingen	-12	42	39	-108

Toelichting:

1. Actualiseren kapitaallasten

In onze meerjarenbegroting zitten zowel de kapitaallasten verwerkt van investeringen die in het verleden zijn gedaan als kapitaallasten van investeringen die nog lopen. Jaarlijks actualiseren wij deze investeringen, waarbij we kijken naar de temporisering. Op basis van het verwachte investeringstempo (welke bedragen worden in welke jaren geïnvesteerd), hebben we de kapitaallasten in deze begroting aangepast.

2. Gesloten circuit onderwijs

In het verleden is het Integraal Huisvesting Plan onderwijs “2010 – 2020” vastgesteld en uitgevoerd. De kapitaallasten van de investeringen die in dit plan benoemd waren, dekte we enerzijds vanuit de bestemmingsreserve onderwijs (ook wel het gesloten circuit onderwijs genoemd) en anderzijds vanuit de lopende exploitatiebegroting. In de loop van 2027 is de bestemmingsreserve onderwijs leeg. Dit betekent dat we vanaf dat moment de volledige kapitaallasten moeten dekken vanuit de lopende exploitatiebegroting.

Ná de verwerking van bovenstaande financiële aanpassingen ontstaat onderstaand financieel meerjarenperspectief:

	Bedragen x € 1.000/- = nadelig			
	2024	2025	2026	2026
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	104	205	-2.528	-4.408
Financiële aanpassingen	-12	42	39	-108
Bijgestelde meerjarenbegroting 2024-2027	92	247	-2.489	-4.516

Weerstandsvermogen

Situatie perspectiefnota 2024:

Bedragen in € miljoen						
Actuele doorkijk weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve	4,7	4,1	4,3	4,5	4,5	4,5
Risico's algemene dienst met klassen 3-4-5	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Subtotaal	4,5	3,9	4,2	4,4	4,4	4,4
Algemene reserve GREX	0,1	3,5	4,0	4,7	5,3	5,2
Risico's GREX	-2,8	-2,7	-2,7	-2,6	-2,6	-2,5
Subtotaal	-2,7	0,8	1,3	2,1	2,7	2,7
Totale weerstandsvermogen harde buffer absoluut	1,9	4,7	5,5	6,5	7,2	7,1
Totale weerstandsvermogen harde buffer relatief	1,6	2,7	3,0	3,4	3,7	3,8
Stille reserves	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Onbenutte belastingcapaciteit	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Risico's algemene dienst met klassen 1-2	-1,5	-1,5	-1,5	-1,4	-1,4	-1,4
Totale weerstandsvermogen zachte buffer absoluut	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3
Totale weerstandsvermogen zachte buffer relatief	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
Totaal weerstandsvermogen absoluut	2,0	4,8	5,6	6,6	7,4	7,4
Totaal weerstandsvermogen relatief	1,44	2,11	2,32	2,59	2,84	2,89

De conclusies bij deze perspectiefnota 2024 waren:

- Het totale relatieve weerstandsvermogen zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen de 1,44 en 2,89. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 1;
- Het totale relatieve weerstandsvermogen "harde buffer" zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen 1,6 en 3,8. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 2.

Situatie begroting 2024:

Wanneer we dit meerjarig verloop van het weerstandsvermogen actualiseren, dan ontstaat onderstaand beeld:

<i>Bedragen in € miljoen</i>						
Actuele doorkijk weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve (*)	4,6	4,1	4,2	4,7	4,7	4,7
Risico's algemene dienst met klassen 3-4-5	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Subtotaal	4,0	3,5	3,7	4,2	4,2	4,2
Algemene reserve GREX (*)	0,0	3,3	3,9	4,6	5,1	5,7
Risico's GREX	-2,0	-2,0	-1,9	-1,9	-1,8	-1,8
Subtotaal	-2,0	1,3	2,0	2,7	3,3	3,9
Totale weerstandsvermogen harde buffer absoluut	2,0	4,9	5,7	6,9	7,5	8,2
Totale weerstandsvermogen harde buffer relatief	1,8	2,9	3,3	3,9	4,3	4,7
Stille reserves	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Onbenutte belastingcapaciteit	0,4	0,4	0,6	0,6	0,7	0,8
Risico's algemene dienst met klassen 1-2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,1
Totale weerstandsvermogen zachte buffer absoluut	0,6	0,6	0,8	0,8	1,0	1,1
Totale weerstandsvermogen zachte buffer relatief	1,5	1,5	1,7	1,7	1,8	2,0
Totaal weerstandsvermogen absoluut	2,6	5,5	6,5	7,8	8,5	9,3
Totaal weerstandsvermogen relatief	1,67	2,47	2,78	3,18	3,45	3,76
(*) In 2023 verwachten we op basis van de begroting € 200.000 te moeten overhevelen van de algemene reserve naar de algemene reserve GREX omdat deze anders negatief wordt. Wanneer dit ook bij het opstellen van de jaarstukken 2023 het geval is, zullen we deze boeking daadwerkelijk doorvoeren en melden we dit in de jaarstukken 2023.						

De nieuwe conclusies bij deze begroting 2024 zijn:

- Het totale relatieve weerstandsvermogen zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen de 1,67 en 3,76. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (Ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 1;
- Het totale relatieve weerstandsvermogen "harde buffer" zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen 1,8 en 4,7. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (Ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 2.

We kunnen stellen dat het weerstandsvermogen nu (begroting 2024) beter is geworden dan ten tijde van de perspectiefnota 2024. Kijkend naar het einde van de planhorizon was bij de perspectiefnota 2024 sprake van een absoluut weerstandsvermogen van € 7,4 miljoen (2,89 relatief), waar dit nu bij de begroting 2024 € 9,3 miljoen (3,76 relatief) is.

Het absolute weerstandsvermogen is hiermee gestegen met € 1,9 miljoen (0,87 relatief). Hieronder wordt dit op hoofdlijnen verklaard:

- Zoals al eerder gezegd in deze paragraaf is de totale uitkomst van geschatte risico's gedaald met ca. € 700.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere risico's voor de grondexploitatie en dan met name voor Midden Brabant Poort fase 2. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,7 miljoen;
- De onbenutte belastingcapaciteit is gestegen als gevolg van de stijging van het artikel-12 percentage, waarmee wij deze capaciteit berekenen. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,5 miljoen;
- De stille reserves zijn gestegen als gevolg van de hogere WOZ-waarden. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,1 miljoen;

- De resultaten van de grondexploitaties in de periode 2023 t/m 2028 zijn beter dan gedacht ten tijde van de perspectiefnota 2024. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,3 miljoen;
- Overige € 0,3 miljoen voordeel.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen blijven wij steeds oog houden voor het evenwicht tussen een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting en een gezond weerstandsvermogen.

Beleidsbegroting

Programmaplan

Bestuur en ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Dienstverlening

Onze gemeente biedt producten en diensten aan inwoners, bedrijven en organisaties. In ons werk staan zij centraal. Daarbij werken we actief samen met onze partners. Onze servicenormen zijn leidend in onze dienstverlening. Dit betekent o.a. dat we begrijpelijk communiceren naar onze inwoners en ze op de hoogte houden van het verloop van hun (aan)vragen. Waar passend betrekken we inwoners bij ons beleid. Met een integraal programma Dienstverlening ontwikkelen we onze dienstverlening continu door, organisatie breed.

Verduurzamen en onderhouden gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

Op 29 april 2021 is de beleidsnotitie "Verduurzaming en onderhoud gemeentelijk maatschappelijk vastgoed" vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is de koers uitgezet voor het verduurzamen en onderhoud van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Door het vastgoed te verduurzamen en te onderhouden geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld.

Op 29 maart 2021 is het gemeentelijk sport- en beweegbeleid 2021-2025 "Gilze en Rijen beweegt!" vastgesteld en de beleidsnotitie verduurzamen en onderhoud gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Hierin zijn de gemeentelijke sportaccommodaties opgenomen.

Door de komende jaren uitvoering te geven aan beide plannen verduurzamen we het gehele gemeentelijke vastgoed. De uitvoering vindt gefaseerd plaats tussen 2022-2030.

Gemeentelijke toekomstvisie 2040

Hoe zou onze gemeente er in 2040 uit moeten zien? We maken samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners een visie op waar we als gemeente willen staan in 2040. De toekomstvisie vormt uiteindelijk een door de samenleving gedragen beeld van de ontwikkeling van Gilze en Rijen voor de komende jaren en bestrijkt meerdere bestuursperiodes. De toekomstvisie is bedoeld als kompas voor de ontwikkeling van de gemeente richting 2040.

Huisvesting

2024 staat in het teken van verdere keuzes rond de centrale huisvesting van onze ABG-organisatie. De bestuurszetel wordt voorzien in het huidige gemeentehuis in Rijen. We maken in 2024 een voorlopig ontwerp voor de bestuurszetel.

DOELSTELLINGEN 2024

0.1 Uitvoering geven aan het programma Dienstverlening

We willen de klanttevredenheid aantoonbaar vasthouden of verhogen over producten en dienstverlening in brede zin.

0.2. Uitvoering geven aan het verduurzamen en onderhouden gemeentelijk maatschappelijk vastgoed

in 2024 gaan we door met de uitvoering van het verduurzamen en onderhouden van het gemeentelijk vastgoed. We ronden af waar we in 2023 mee zijn begonnen en vervolgen de vastgestelde aanpak volgens de opgestelde planning.

0.3 Opstellen van een gemeentelijke toekomstvisie 2040

In 2023 hadden we het voornemen om de toekomstvisie vast te stellen. Door onvoldoende budget en door de samenloop met visies op enkele andere deelthema's, stellen we de toekomstvisie niet in 2023 maar in 2024 vast. We maken samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners een visie op waar we als gemeente willen staan in 2040. Centraal in deze visie staat het beeld dat inwoners hebben van de gemeente in 2040.

0.4 Centrale huisvesting ABG-organisatie (op nieuwe locatie)

Begin 2024 ronden we de Europese selectie van de architect af, evenals de offertetrajecten voor de andere benodigde adviseurs. Het voorlopig ontwerp voor het nieuwe gebouw is in het voorjaar gereed. Op basis daarvan vragen we de gemeenteraad om het definitieve krediet beschikbaar te stellen. Daarna werken we aan het definitief ontwerp, zodat eventuele verdere procedures opgestart kunnen worden zoals de Europese selectie voor de uitvoerende partij(en).

0.5 Huisvesting bestuurszetel Gilze en Rijen (in huidig gemeentehuis)

We werken aan het schetsontwerp van de mogelijke invulling van het gemeentehuis, incl. bestuurszetel uitgewerkt. In 2024 wordt deze verder vertaald naar een voorlopig ontwerp.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
0.1.1	Uitvoering geven aan het programma Dienstverlening.	Actualiseren van onze Visie Dienstverlening (2014).
0.1.2	Uitvoering geven aan het programma Dienstverlening.	Lanceren vernieuwde gemeentelijke website.
0.1.3	Uitvoering geven aan het programma Dienstverlening.	Optimaliseren van onze dienstverlening in brede zin, waarbij we streven naar een ruim voldoende op klanttevredenheid.
0.2.1	Uitvoering geven aan het verduurzamen en onderhouden gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.	We volgen de opgestelde planning voor het verduurzamen van het vastgoed. In 2024 verduurzamen we onder andere de brandweerkazernes Rijen en Gilze, RHV/Budo, AV Spiridon, oude Raadhuis en mogelijk de gemeentewerf.

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
0.3	Opstellen van een gemeentelijke toekomstvisie.	Samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners een visie opstellen waar we als gemeente willen staan in 2040.
0.4	Centrale huisvesting ABG-organisatie.	Definitief ontwerp opleveren.
0.5	Huisvesting bestuurszetel Gilze en Rijen.	Presentatie schetsontwerp en vervolg ontwerpfase.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

0.6 Informatie, Innovatie & ICT

De afdeling Informatie, Innovatie en ICT zorgt voor integraal (her-)gebruik van eenduidige gegevens voor dienstverlening, beheersdoeleinden, bedrijfsvoering en bestuurlijke advisering. Dit in de vorm van beheer van de basisregistraties, informatie voorziening en gegevensmanagement voor data gestuurd werken. Op basis van de I-visie wordt het "ABG"-ICT landschap aangepast op landelijke ICT architectuur ontwikkeling, wetgeving en maatschappelijke trends. ICT vernieuwingen worden waar mogelijk gedaan in samenwerking met de Equalit gemeenten.

In de ABG begroting zijn de volgende majeure projecten met een grote ICT component voor 2024 voorzien:

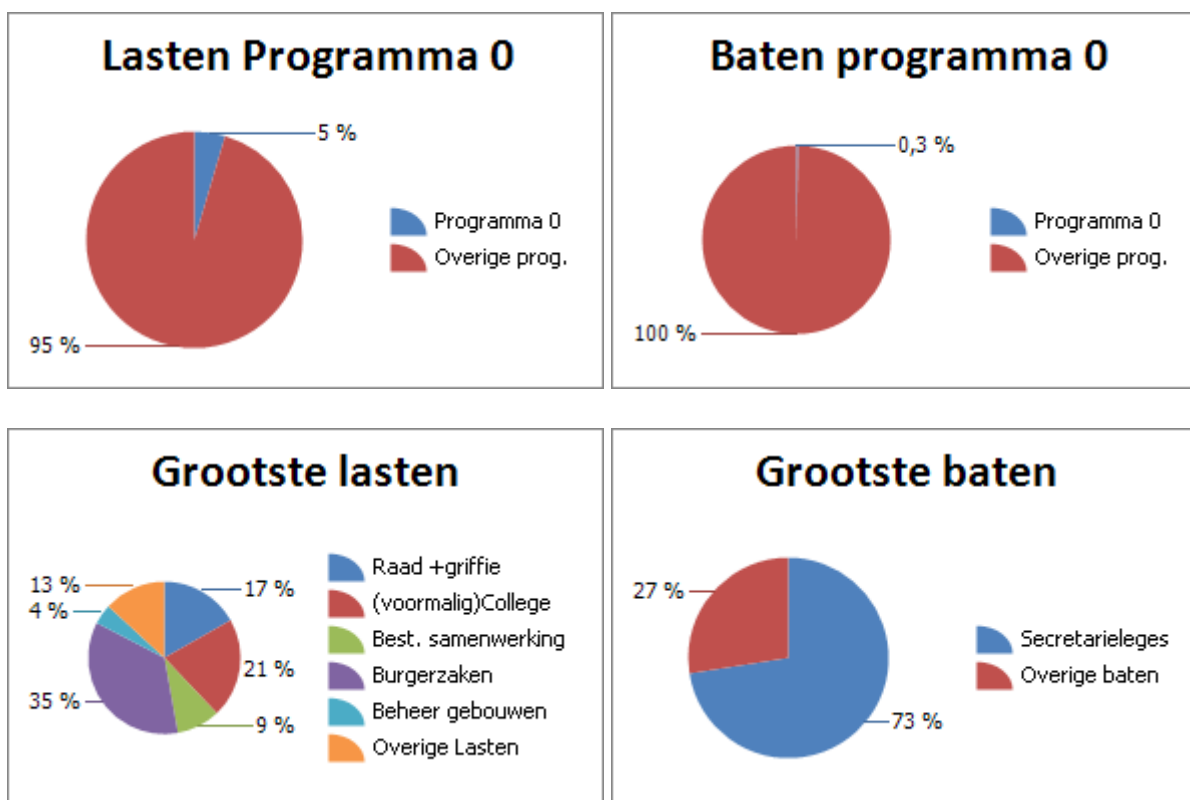
- Het vergroten van veilig en zorgvuldig werken door maximale inzet van Microsoft 365 en vergaande omschakeling naar gebruik van beveiligde apparaten, thuis en op kantoor.
- Transparantie van overheidsinformatie verzorgen die vanuit wetgeving Open Overheid (WEP, WOO en WMeBV) gevraagd wordt.

0.7 Dienstverlening

Maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in wet- en regelgeving hebben directe invloed op het werk van Burgerzaken, Klantcontactcentrum en Klantcommunicatie. Dit vraagt enerzijds om actuele vakkennis en anderzijds om alertheid en flexibiliteit. Doordat onze inwoners steeds meer gebruik maken van de digitale dienstverlening, ontstaat er een verschuiving van werk aan de balie naar midoffice en backoffice. De complexiteit van zaken neemt toe en (informatie)veiligheid en bestrijding van identiteitsfraude stellen extra eisen aan inrichting van het werk en opleiding. Om dit te kunnen borgen plegen we hier extra inzet op. Voor Klantcommunicatie zetten we, vanwege inclusie, ook komend jaar zowel offline als online kanalen in. We communiceren in begrijpelijke en eenvoudige taal.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 0	4.779	4.522	3.963	3.942	3.933	3.946
Totaal baten programma 0	1.711	788	285	287	289	291
Saldo lasten en baten programma 0	-3.068	-3.734	-3.678	-3.655	-3.644	-3.655

Indicatoren

Voor verscheidene indicatoren betreffende programma 0 wordt verwezen naar de rapportage afkomstig van het KCC. Hierin worden diverse uitgedachte cijfers verantwoord. Om dubbele documentatie te voorkomen nemen we in de begroting geen kopie op te nemen.

Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
1. In 2023 hebben we een bedrag kunnen laten vrijvallen uit de voorziening wachtgeld en pensioen (voormalig) wethouders. Enerzijds als gevolg van de hogere rekenrente (€ 56.000) en anderzijds door lagere wachtgeldverplichting door inkomsten (€ 72.000). Dit was een eenmalig voordeel in 2023.	B	128	N
2. Als gevolg van minder inkomsten voor de BRP straat, zijn de lasten overeenkomstig verlaagd.	L	109	V
3. In 2023 is een perceel grond verkocht voor een bedrag van € 378.000. De boekwaarde van het object bedroeg € 447.000.	L	447	V
	B	378	N
4. Overige afwijkingen.	L	3	V
	B	3	V
Totaal		56	V

Veiligheid

Wat willen we bereiken?

We streven naar een veilige leefomgeving voor alle inwoners, ondernemers en bezoekers van onze gemeente. De afgelopen jaren zijn stappen gezet op enkele aandachtsgebieden, zoals de bestrijding van ondermijnende criminaliteit in het buitengebied en de formatie en zichtbaarheid van onze BOA's. In regionaal verband zetten we in op een adequate organisatie voor de beheersing van crises en rampen.

DOELSTELLINGEN 2024

1.1.1 Uitvoering geven aan het integraal veiligheidsbeleid 2022-2026

In 2022 is het integraal veiligheidsbeleid 2022-2026 voor de gemeente Gilze en Rijen vastgesteld. In dit beleidsplan staan de thema's en onderwerpen waar aandacht aan besteed wordt deze periode. De specifieke doelen voor 2024 beschrijven we in het focusblad 2024. Wel moet worden opgemerkt dat gezien de dagelijkse casuïstiek er geprioriteerd wordt en daar waar nodig maken we keuzes om alle onderwerpen van het integraal veiligheidsbeleid te behandelen.

1.1.2 Veiligheidsvraagstukken

De druk op de afdeling veiligheid is de afgelopen jaren flink toegenomen. Problematiek op de thema's: sociale crisis, verward gedrag, ondermijning, opvang vluchtelingen, (overlast) huisvesting arbeidsmigranten en mensenhandel nemen toe, daarnaast worden we steeds vaker betrokken bij gemeentelijke projecten. Door de bovengenoemde thema's, staan de onderwerpen uit het integraal veiligheidsbeleid onder druk en kunnen deze onderwerpen niet behandeld worden zoals bedoeld is.

Via vaststelling van de perspectiefnota 2024 heeft uw gemeenteraad extra middelen voor capaciteitsuitbreiding beschikbaar gesteld, zodat genoemde knelpunten worden aangepakt. In Alphen-Chaam wordt een vergelijkbaar voorstel in de begroting opgenomen. In Baarle-Nassau niet. Dit betekent dat de extra ABG-formatie daarmee enkel beschikbaar is voor de gemeenten Alphen-Chaam en Gilze en Rijen.

1.2 Bluswatervoorzieningen aanleggen en onderhouden

Door gewijzigd beleid van Brabant Water komt er op sommige plaatsen te weinig bluswater uit de brandkranen of zijn brandkranen gesaneerd. Met minder bluswater via de drinkwaterleiding moeten we zoeken naar alternatieven voor het waarborgen van voldoende bluswater. De afgelopen jaren hebben we meerdere geboorde brandblusvoorzieningen aangelegd. Momenteel zitten we in de beheersfase waarbij we inspringen op de ontwikkelingen bij Brabant Water en ontwikkeling van

gebieden en gebouwen. Daarnaast blijft het onderhouden en bereikbaar houden van deze voorzieningen onverminderd doorgaan.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
1.1.1	Uitvoering integraal veiligheidsbeleid 2022-2026.	Uitvoering geven aan de onderwerpen die zijn beschreven op het focusblad 2024.
1.1.2	Uitvoering geven aan diverse veiligheidsvraagstukken.	Specifiek uitvoering geven aan de onderwerpen ondermijning, opvang vluchtelingen, huisvesting arbeidsmigranten, mensenhandel, sociale crisis en verward gedrag.
1.2	Bluswatervoorzieningen aanleggen en onderhouden.	Het onderhouden van bestaande voorzieningen en inspelen op ontwikkelingen.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

1.3 Bewaken van de openbare orde en veiligheid

Samen met onze ketenpartners werken we dagelijks aan een veilig Gilze en Rijen. We monitoren wat er leeft en anticiperen hierop. Veiligheid binnen de gemeente is 24/7 in beweging. In het structurele overleg tussen de burgemeester en de afdeling veiligheid wordt het dagelijkse actuele beeld besproken en kunnen prioriteiten (eventueel in afstemming met de politie) worden bijgesteld. We hebben daarbij oog voor jongeren, kwetsbaren, het buitengebied en het AZC.

1.4 Aanpak ondermijning

Ondermijnende criminaliteit tast de fundamenten van onze samenleving aan. Het is vaak voor inwoners minder zichtbaar dan overlast, maar het is een voedingsbodem voor allerlei vormen van overlast en criminaliteit. Ondermijning is niet alleen een probleem van openbare orde en veiligheid. Het raakt ook alle afdelingen in onze organisatie. Het wordt bijvoorbeeld zichtbaar in uitkeringsfraude, valse inschrijvingen (vaak in combinatie met mensenhandel en afpersing), milieudelicten en heeft raakvlakken met privacywetgeving. In 2024 zetten we daarom wederom in op de aanpak van ondermijning op verschillende fronten, zowel in preventieve als in repressieve zin.

1.5 Een bevolkingszorgorganisatie die breed inzetbaar is.

Sinds 1 oktober 2016 is de crisisbeheersing/ rampenbestrijdingsorganisatie op districts niveau Hart van Brabant georganiseerd zoals opleidingen, trainingen en oefeningen. Ook operationeel werken we samen, bijvoorbeeld tijdens grote branden, de coronapandemie en de opvang van (Oekraïense) vluchtelingen. We zien dat crisistypen veranderen en dat daarmee de vraag aan de lokale overheid ook anders is (bijvoorbeeld uitbraak infectieziekten, vluchtelingenopvang, maatschappelijke onrust en cyberaanvallen). Maatschappelijke ontwikkelingen en recente ervaringen uit huidige crisissen zijn de aanleiding om deze districtelijke crisisbeheersingsorganisatie verder te ontwikkelen, waarbij de uitgangspunten kwaliteit, kwantiteit en kostenefficiëntie gewaarborgd blijven.

1.6 Prestaties monitoren en faciliteren vrijwillige brandweer

Binnen de gemeente zijn twee vrijwillige brandweerkorpsen. Als gemeente faciliteren we onze lokale vrijwilligers zodat ze adequaat kunnen handelen bij incidenten. Samen met de Veiligheidsregio monitoren we of de brandweerezorg ook aan de afgesproken prestatienormen voldoen.

1.7 Spoorzone en Rijen-zuid

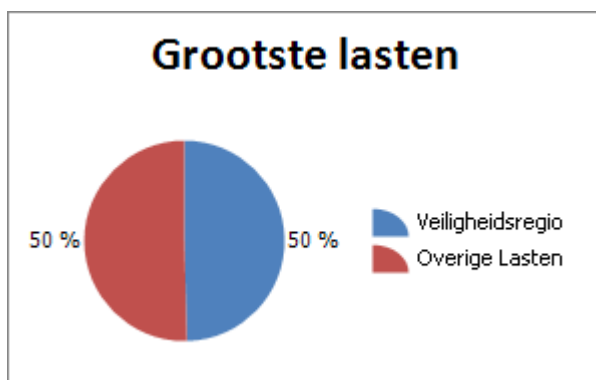
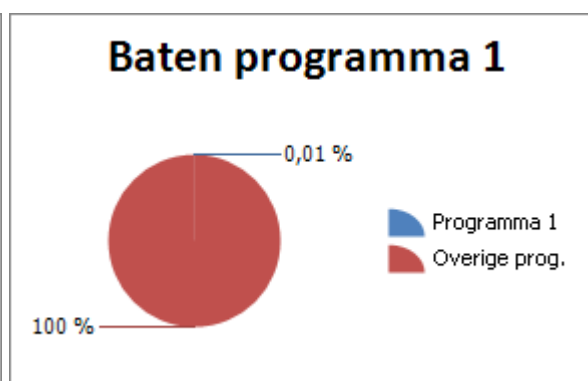
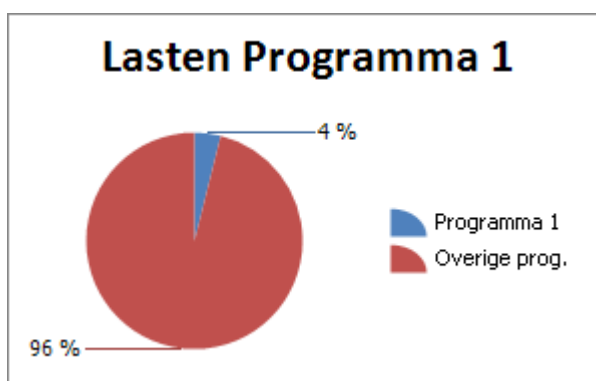
De gemeente Gilze en Rijen werkt aan het vernieuwen van de spoorzone en Rijen-zuid. Vanuit openbare orde en veiligheid zijn we bij de ontwikkeling van deze grote projecten betrokken.

1.8 Vliegbasis Gilze-Rijen

We hebben doorlopend contact met de vliegbasis over alle onderwerpen die veiligheid raken. Samen met de Veiligheidsregio beoefenen we volgens een vastgestelde frequentie het rampbestrijdingsplan en trekken we samen op waar dat mogelijk is.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
Totaal lasten programma 1	2.889	2.960	3.381	3.494	3.600	3.702
Totaal baten programma 1	101	10	10	11	11	11
Saldo lasten en baten programma 1	-2.789	-2.950	-3.371	-3.484	-3.589	-3.691

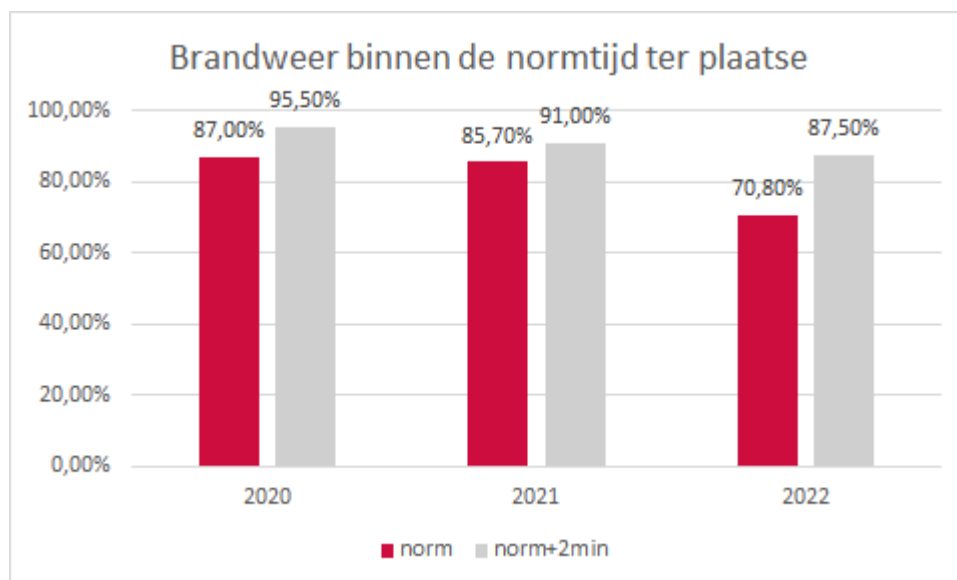
Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
1. De bijdrage aan de Veiligheidsregio Midden- en West Brabant (VRMWB) is in 2024 hoger dan in 2023, als gevolg van gewijzigde berekeningsmethode.	L	314	N
2. Met ingang van 2024 hebben we een extra bedrag van € 50.000 opgenomen voor de aanpak van diverse veiligheidsvraagstukken (ondermijning, opvang arbeidsmigranten, mensenhandel, sociale crises en verward gedrag). Daarnaast is er sprake van hogere lasten door de CAO aanpassingen.	L	99	N
3. Overige afwijkingen.	L	8	N
Totaal		421	N

Indicatoren

Indicator: Het % dat de brandweer binnen de normtijd ter plaatse was per periode.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken?

Veilige en goed onderhouden wegen

Om onze kernen bereikbaar te houden, investeren we in meer beheersmatig onderhoud van de wegen, fietsverbindingen en de inzet op goed openbaar vervoer.

Verkeer en vervoer

Een goede bereikbaarheid van en binnen onze vier kernen blijft belangrijk. We willen daarbij een beter evenwicht realiseren tussen ruimte voor autoverkeer en ruimte voor fietsers, voetgangers en deelmobiliteit.

Het wegennet richten we op een veilige en duurzame manier in. We willen een fietsvriendelijke gemeente zijn. Ons beleid moet bijdragen aan het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers. Uitgangspunt is 50 km/uur op doorstroomwegen en 30 km/uur in de wijken. Als we straten gaan herinrichten streven we in de bebouwde kom van alle kernen zoveel als mogelijk naar een maximumsnelheid van 30 km per uur. Hierbij geldt dat niet alles tegelijk kan. Bij herinrichtingsprojecten betrekken we de inwoners en houden we rekening met alle gebruikers, ook in het kader van inclusie.

We maken ons sterk voor het behoud van het openbaar vervoer. We geven daarnaast ruimte aan partners voor het aanbieden van alternatieven zoals deelvervoer.

In woonwijken zorgen we in samenspraak met bewoners voor voldoende publieke laadpalen als dat niet op eigen terrein kan. We maken hierbij gebruik van de plannen die de provincie en de netbeheerder al hebben.

Openbare verlichting

Goed functionerende openbare verlichting is belangrijk voor sociale en verkeersveiligheid. Nieuwe technieken zorgen voor een lager energieverbruik.

DOELSTELLINGEN 2024

2.1. Goed onderhouden wegen

2.1.1 Rijen Noord-Oost

In 2024 gaan we verder met het groot onderhoud/vervanging in Rijen Noord-Oost:

- Voor deelproject 2 Doornbos vervolgen we de uitvoeringswerkzaamheden.
- Voor deelproject 3 Sterkenhoeve is het participatieproces van het definitief ontwerp doorlopen.
In 2024 starten we met de uitvoeringsfase.

De Breebroek en Wouwerbroek ontsluiten op de Zaaren. Om te voorkomen dat bouwverkeer over nieuw aangelegd openbaar gebied rijdt, is de fasering enigszins gewijzigd. Dit betekent dat de Zaaren niet als deelproject 4 wordt opgestart maar als laatste deelproject 6.

- Voor deelproject 4 Breebroek vervolgen we het ontwerp- en participatieproces.
- Voor deelproject 5 Wouwerbroek starten we het ontwerp- en participatieproces.
- Voor deelproject 6 Zaaren start het ontwerp- en participatieproject in de tweede helft 2024.

2.1.2 Burgemeester van Poppelstraat

De uitvoeringswerkzaamheden starten naar verwachting laatste kwartaal 2023 en lopen door in 2024.

2.1.3 Opwaarderen Schorsstraat

In de 1e turap 2022 is het opwaarderen Schorsstraat als investering opgenomen. Het opwaarderen naar een hoofd fietsroute sluit ook aan bij het fietsbeleidsplan. Bij de planuitwerking houden we rekening met de cultuur historische, technische- en verkeerskundige haalbaarheid. Zowel ProRail (aanleg 10kv hoogspanningskabel) als Enexis (vervangen gasleiding) hebben in 2023 werkzaamheden gepland in de Schorsstraat. De werkzaamheden van de gemeente sluiten hierop aan. De voorbereiding is gestart. De uitvoering is gepland voor 2024.

2.1.4. Fiets- en voetgangers brug Water aan de Warande

Uit inspectie in februari 2022 is gebleken dat de voetgangersbrug in zeer slechte staat is en vervangen moet worden. De voorbereiding is gestart. We bekijken hierbij de mogelijkheid om de brug te vervangen dan wel een duiker aan te leggen. De uitvoering vindt plaats in 2024.

2.1.5 (Invalide) vissteiger Water aan de Warande

Uit de inspectie in februari 2022 is gebleken dat de vissteiger in zeer slechte staat is en vervangen moet worden. In de in 2002 gesloten overeenkomst met de visvereniging is in artikel 8 opgenomen dat het onderhoud van de (invalide) vissteiger voor rekening van de huurster (visvereniging) is. We zijn in overleg met de visvereniging over de vervanging.

2.1.6 Wildschut/Heuvel/Alpenseweg tot Lochtstraat

De nieuwbouw van basisschool Wildschut is klaar. Daarachter worden 16 nieuwbouw woningen gebouwd aan het Nonnenpad/Alpenseweg. De openbare ruimte rondom deze nieuwbouw wordt volledig opnieuw ingericht (inclusief riolering) inclusief het plein Heuvel tot aan Lochtstraat. Een deel van de Raadhuisstraat ter hoogte van de Heuvel richten we ook opnieuw in.

2.1.7 Verbetermaatregelen fietsplan

In het fietsplan zijn drie programmalijnen opgenomen; de positie van de fietser versterken, de fietser faciliteren en samen fietsen (educatie en stimulering). In het fietsbeleidsplan zijn daarvoor maatregelen opgenomen. In 2023 hebben we verder invulling gegeven aan het fietsbeleidsplan door

een concreet uitvoeringsprogramma voor verbetermaatregelen op te stellen voor de drie programmalijnen. Het concreet uitvoeringsprogramma geeft inzicht in waar en wanneer we welke maatregelen en tegen welke kosten gaan uitvoeren. Het uitvoeringsprogramma is een concrete invulling van het in het investeringsplan opgenomen bedrag van € 500.000. In 2024 gaan we verder met de uitvoering verbetermaatregelen van het programma fiets.

2.1.8 Verduurzamen en vervangen van masten en armaturen van de openbare verlichting

Een goed functionerende openbare verlichting is belangrijk voor sociale en verkeersveiligheid. Nieuwe technieken zorgen voor een lager energieverbruik.

Een deel van de openbare verlichting is dringend aan vervanging toe. De voorbereiding start begin 2024 middels het opstellen van een onderhouds/vervangingsbestek. De uitvoering vindt vanaf eind 2024 en in 2025 plaats. Voor het vervangen van de circa 115 stuks masten is in het investeringsplan € 97.000 opgenomen. Voor het vervangen van 823 armaturen is € 534.000 opgenomen.

2.1.9 Fietsvoorziening Gilze-Riel

Voor het realiseren van een vrijliggend fietspad is een van de uitgangspunten nog steeds dat we op vrijwillige basis overeenstemming bereiken over de grond met de huidige grondeigenaren. De onderhandelingen hiervoor zijn in het voorjaar 2023 gestart. Zodra duidelijk is dat er op vrijwillige basis overeenstemming kan worden bereikt, kunnen we verder met de voorbereiding.

2.1.10 Marijkestraat

De gemeenteraad heeft op 10 juli 2023 een amendement aangenomen om voor de herinrichting van de gehele Marijkestraat. In het laatste kwartaal 2023 is het participatietraject opgestart. De kosten voor deze herinrichting zijn op basis van kengetallen opgenomen in de begroting 2024. Een deel van de Marijkestraat nabij de Lidl locatie gaat in 2024 in uitvoering en het resterende deel wordt in 2025 uitgevoerd.

2.1.11 Lange Wagenstraat

In de tweede helft van 2024 starten we de voorbereiding voor herinrichting van de Lange Wagenstraat.

2.2. Meerjarenonderhoudsplan fiets- en wandelpaden

In 2023 is in de perspectiefnota een budget beschikbaar gesteld van € 30.000 voor een meerjarenonderhoudsplan voor fiets- en wandelpaden. Vooruitlopend op dit plan is vanaf 2024 voor het uitvoeren van (extra) onderhoudswerkzaamheden een bedrag van € 50.000 opgenomen.

De verharde fiets- en wandelpaden maken onderdeel uit van de tweejaarlijkse wegininspectie. Uit deze wegininspectie volgt ook de benodigde maatregel voor de verharde fiets- en wandelpaden. In 2023 is geïnterviewd welke half- en onverharde fiets- en wandelpaden van dit (extra) budget kunnen aanpakken. De resultaten werken we verder uit in een uitvoeringsprogramma 2024-2026.

2.3.1 Actualiseren parkeernota

We actualiseren de parkeernota. Hiervoor is € 10.000 beschikbaar.

2.3.2 Actualiseren plaatsingsbeleid laadpalen

Samen met regiogemeenten actualiseren we het plaatsingsbeleid laadpalen.

2.4. Wilhelminaplein

We zijn bezig met het ontwerp voor de herinrichting van het Wilhelminaplein.

Na vaststelling van het definitief ontwerp in 2024 gaan we voor de uitvoering van het plan een krediet aanvragen bij de gemeenteraad. We starten met de aanleg van het plein nadat het Centrumplan Rijen is afgerond (naar verwachting in 2024).

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
2.1.1	Duurzame inrichting Rijen Noord-Oost.	• Continueren en afronden uitvoering deelproject 2 Doornbos; • Start uitvoering deelproject 3 Sterkenhoeve; • Continueren ontwerp- en participatietraject deelproject 4 Breebroek; • Starten ontwerp- en participatietraject deelproject 5 Wouwerbroek; • Starten ontwerp- en participatietraject deelproject Zaaren.
2.1.2	Duurzame inrichting Burgemeester van Poppelstraat.	Continueren uitvoeringswerkzaamheden.
2.1.3	Veilig en goed onderhouden wegen.	Uitvoeren opwaarderen Schorsstraat.
2.1.4	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Vorbereiden en uitvoeren vervangen fiets- en voetgangersbrug Water aan de Warande.
2.1.5	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Verder in overleg treden met visvereniging over (invalide)vissteiger.
2.1.6	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Uitvoeren Wildschut/Heuvel/Alphenseweg tot aan Lochtstraat.
2.1.7	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Starten met verbetermaatregelen uitvoeringsprogramma fiets.
2.1.8	Uitvoering geven aan het investeringsplan verduurzamen en verbeteren openbare verlichting.	Vervangen masten en armaturen restopgave.
2.1.9	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Afronden voorbereidingsfase fietsvoorziening Gilze-Riel.
2.1.10	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Vorbereiden en start uitvoering duurzame herinrichting Marijkestraat.
2.1.11	Uitvoering geven aan het investeringsplan.	Start voorbereiding Lange Wagenstraat.
2.2	Verbeteren (half- en onverharde) fiets- en wandelpaden.	Verwerken resultaten inventarisatie in uitvoeringsprogramma 2024 tot en met 2026.
2.3.1	Aanpassen richtlijnen verkeer.	Actualiseren parkeernota.
2.3.2	Aanpassen richtlijnen verkeer.	Actualiseren plaatsingsbeleid laadpalen.
2.4	Herontwikkelen Wilhelminaplein .	Vaststellen ontwerp, uitvoeringskrediet aanvragen, aanbesteden en start realisatie.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

2.5 Masterplan openbare ruimte

We gaan een integraal masterplan (meerjarenprogramma) openbare ruimte opstellen. Dit masterplan moet het strategische inzicht op het gebied van openbare ruimte vergroten en de opgave in beeld brengen waar we voor staan. Hierbij worden alle onderdelen van de openbare ruimte betrokken en integraal bekeken, zoals groen, grijs, riolering, verlichting, etc. Ook moet het masterplan de relatie leggen met de beheersaspecten planning, capaciteit en geld. Wanneer we dit alles in één beeld samengevat hebben, zijn we beter in staat om te strategisch te sturen. Kritisch kijken naar de beheersaspecten leidt daarnaast tot een realistisch plan dat ook praktisch uitvoerbaar is

2.6 Onderhoud openbare verlichting

Bij het reguliere onderhoud gaan we zoveel mogelijk voor duurzame oplossingen zoals Ledverlichting. Bij grootschalige reconstructies vervangen we openbare verlichting en is LED de standaard norm. Oude fluorescentielampen worden vanaf medio 2023 niet meer gemaakt. Begin 2024 stellen we een nieuw raambestek op voor het onderhoud.

2.7 Uitvoeren onderhoud verhardingen op basis van het vastgestelde uitvoeringsprogramma

We voeren het geprogrammeerd groot en klein onderhoud wegen uit. In 2022 heeft de globale visuele wegininspectie plaats gevonden. Hieruit volgt een nieuw wegbeheerplan 2023-2027 met bijbehorend uitvoeringsprogramma. In 2025 voeren we een nieuwe wegininspectie uit. Bij een deel van de wegen is sprake van achterstallig onderhoud (kwaliteitsniveau D). Dit kan leiden tot schades, kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties. In 2024/2025 gaan we dit herstellen.

2.8 Realiseren Snelfietsroute F58 Breda – Tilburg

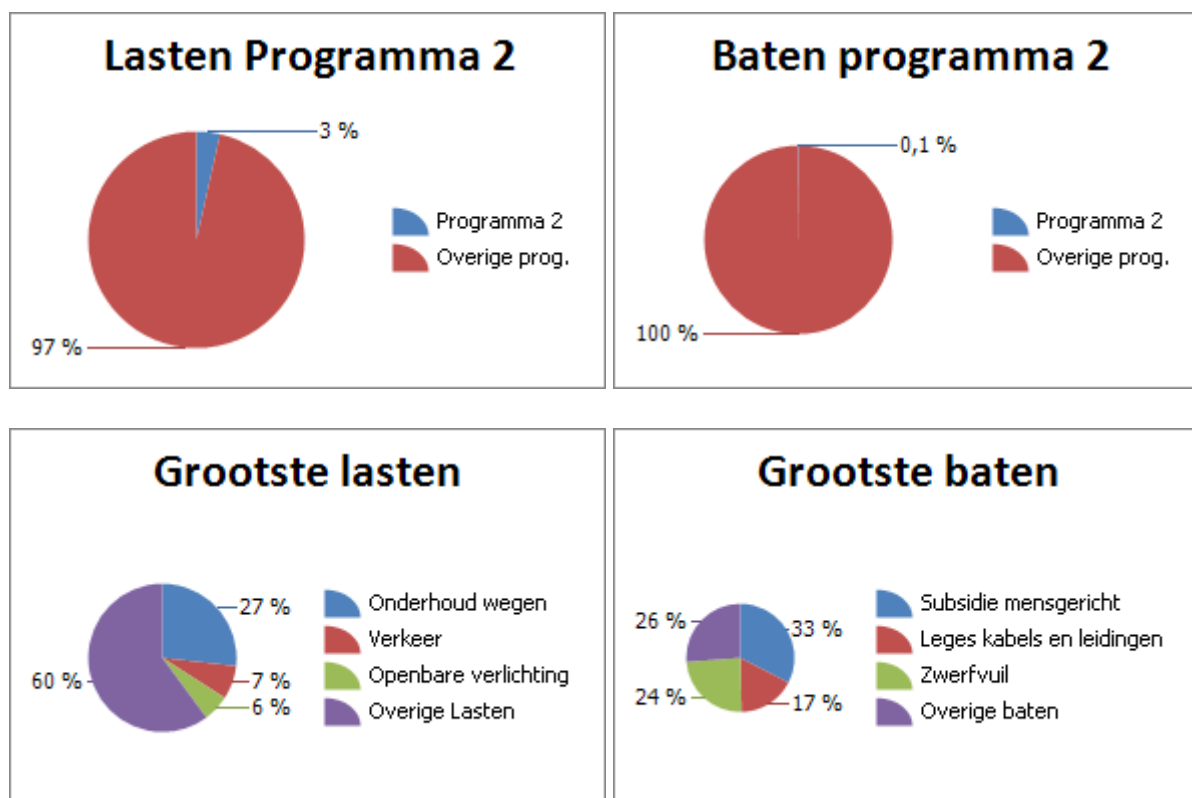
Het deel van de snelfietsroute tussen Tilburg en het station Rijen is gerealiseerd in 2021. De realisatie van het deel ten westen van het station volgt de planningen van de provincie voor de aanleg van het deel langs de N282, de aanleg van de onderdoorgang van het spoor bij de N631 en de realisatie van de ontwikkeling van de stationsomgeving Rijen. In 2023 is het bestemmingplan voor het deel van het traject tussen Vincent van Goghstraat en de N631 vastgesteld.

2.9 Verbreding N282

Vanwege de stikstof problematiek heeft Provincie Noord-Brabant in 2023 besloten het project deels uit te voeren. Wanneer het weer mogelijk is, wordt de rest van het project ter hand genomen. De provincie Noord-Brabant neemt tijdelijke maatregelen in Hulten voor de tussenliggende periode. Bij de uitwerking van de plannen voor tijdelijke maatregelen wordt de gemeente betrokken.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 2	2.357	3.199	3.033	3.335	3.301	3.385
Totaal baten programma 2	214	123	124	125	125	126
Saldo lasten en baten programma 2	-2.143	-3.075	-2.909	-3.211	-3.175	-3.260

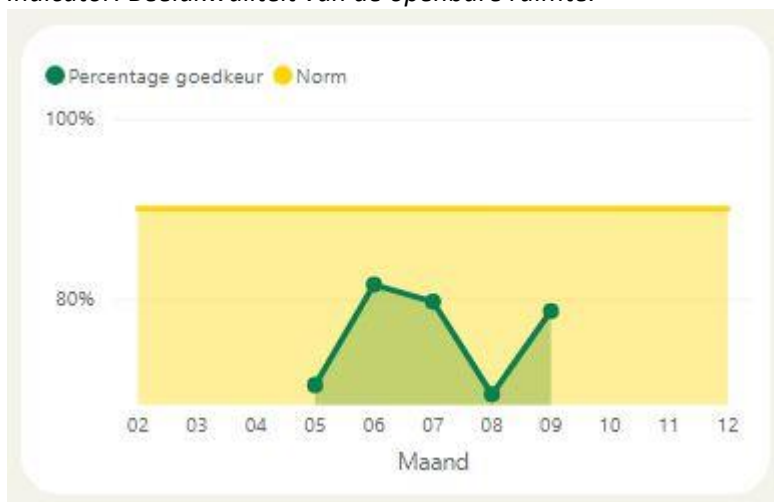
Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
1. In de begroting 2023 zijn incidentele middelen opgenomen voor de voorbereiding van een aantal projecten, waaronder reconstructie Hulten, reconstructie Wilhelminaplein en -straat en reconstructie van de Heuvel - Alphenseweg.	L	245	V
2. Op basis van de vastgestelde begroting 2024 van de ABG, wordt in 2024 een hoger bedrag doorbelast aan dit programma, voornamelijk als gevolg van de CAO aanpassingen.	L	52	N
3. Door stijgende rentetarieven is de omslagrente gestegen. Hierdoor rekenen we hogere rente toe aan de investeringen op het gebied van verkeer en vervoer.	L	53	N
4. In de begroting 2023 waren middelen opgenomen voor een bijdrage in de busverbinding Gilze-Rijen.	L	28	V
5. Overige afwijkingen.	L	2	N
	B	1	V
Totaal		166	N

Indicatoren

Indicator: Beeldkwaliteit van de openbare ruimte.

Een onafhankelijke instantie meet op beeldkwaliteit volgens de RAW-beeldsystematiek. De norm (dikke gele lijn) is 90%. De keuringsresultaten mei- september 2023 zijn als volgt: mei 70%, juni 82%, juli 80%, augustus 69% en september 79%. We gaan er vanuit dat de stijgende lijn zich verder doorzet richting de norm van 90%.

Economie

Wat willen we bereiken?

Een goede economische structuur is van groot belang voor de ontwikkeling van onze bedrijven en voor de werkgelegenheid en leefbaarheid in onze gemeente. In nauw overleg met onze bedrijven zetten wij in op de versterking van deze structuur.

De gemeente Gilze en Rijen heeft een sterk economisch profiel. We blijven werken aan het verbeteren van het vestigingsklimaat. Door de groeiende economie neemt de werkgelegenheid toe. Dat is goed voor de inwoners van onze gemeente. Met de regio Hart van Brabant, Midpoint Brabant, Toerisme de Baronie, GRIC en andere ondernemersverenigingen beschikken we over goede samenwerkingspartners.

Op lokaal en regionaal niveau zetten wij in op het verbeteren van de infrastructuur voor onze bedrijven, zowel fysiek als qua kennis. Zo werken we met Midpoint Brabant en de gemeente Tilburg samen aan de Gate 2 campus.

Gemeente Gilze en Rijen wil een aantrekkelijke gemeente zijn om te verblijven, te recreëren en te ondernemen. Dat moet leiden tot een vitalere verblijfseconomie en een leefbare en inclusieve samenleving. Onze ambitie is om de (vrijtijds)economie in de gemeente Gilze en Rijen blijvend te bevorderen.

DOELSTELLINGEN 2024

3.1 Ontwikkelen uitbreiding Midden-Brabant Poort, fase II

We bereiden de aanleg van de volgende fase van Midden-Brabant Poort voor. Dat doen we in goed overleg met de regio. De behoefteanalyse is in 2023 afgerond. Hierna vindt afstemming met de regio plaats. Vervolgens start een planologische procedure.

3.2 Ontwikkelen visie op toerisme en recreatie

In 2023 is gestart met het ontwikkelen van de visie op toerisme en recreatie. In 2024 stellen we de visie vast.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
3.1	Ontwikkelen Midden Brabant Poort, fase II.	Start planologische procedure.
3.2	Ontwikkelen visie toerisme en recreatie.	Vaststellen visie.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

3.3 Economische ontwikkeling en promotie

We werken samen met ondernemers, onderwijs en andere overheden aan de economische ontwikkeling van onze gemeente. Dat doen we bijvoorbeeld door een actieve rol in de regio en in Midpoint Brabant. Zowel lokaal als regionaal werken wij aan de economische promotie van onze gemeente.

3.4 Ondernemers

De Bedrijvencontactfunctionaris is de contactpersoon voor alle ondernemers in de gemeente en voor bedrijven die zich hier willen vestigen. We informeren ondernemers over economische ontwikkelingen, bouw mogelijkheden, ruimtelijke plannen en actuele onderwerpen. We werken aan het ondernemingsklimaat, o.a. door het Keurmerk Veilig Ondernemen. Het Ondernemersfonds wordt ingezet om de collectiviteit onder ondernemers te bevorderen.

3.5 Toerisme de Baronie

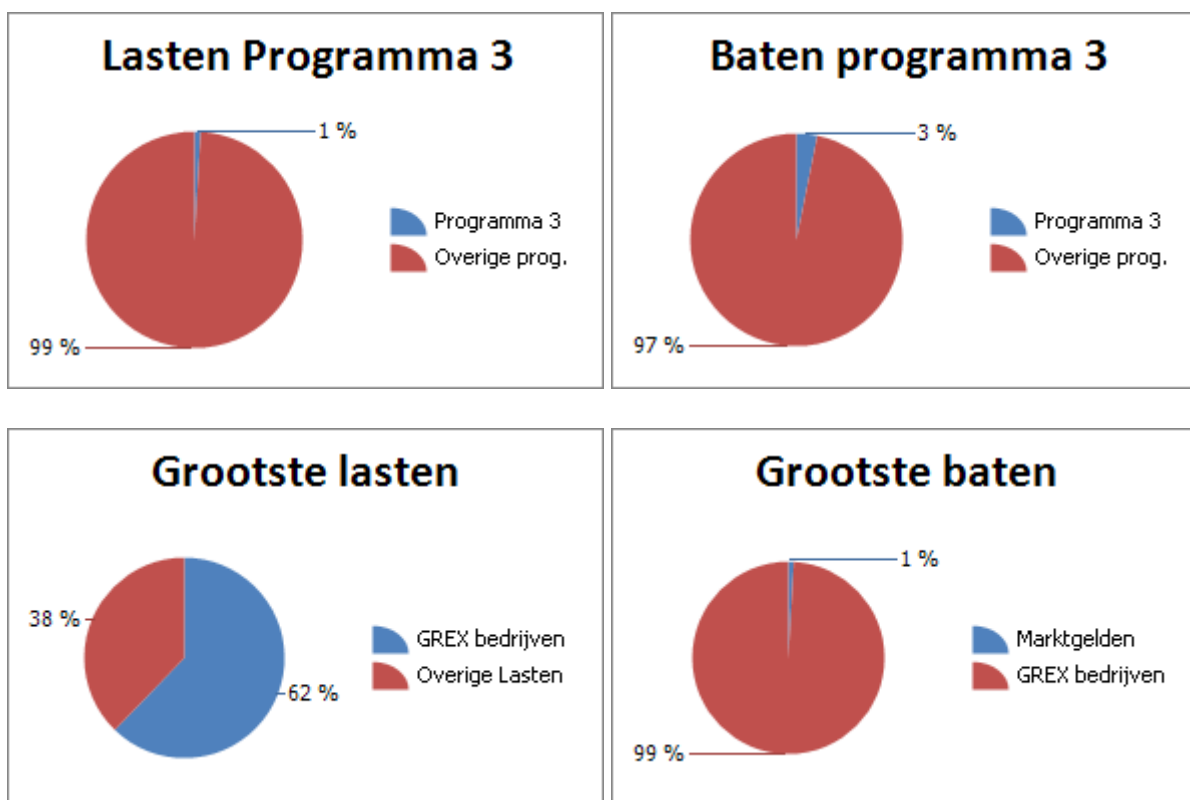
Toerisme de Baronie is de samenwerkingspartner van de gemeente Gilze en Rijen om activiteiten te ontplooiën op het gebied van vrijetijdseconomie. De gemeente Gilze en Rijen geeft in samenspraak met Toerisme de Baronie ieder jaar aan waar in de uitvoering de accenten komen te liggen. Deze accenten worden in de vorm van prestatieafspraken vastgelegd in de jaarlijkse subsidiebeschikkingen.

3.6 Regionale samenwerking vrijetijdseconomie

We zijn bestuurlijk en ambtelijk actief binnen regionale overlegstructuren en maken hier gebruik van om onze ambities te verwezenlijken. Zo nemen we deel aan LandStad de Baronie en maken we deel uit van het kernteam vrijetijdseconomie in de regio Hart van Brabant en Stedelijke Regio Breda-Tilburg. We dragen in overleg met Routebureau Brabant zorg voor onze bestaande en nieuwe routestructuren en houden orde door snel te acteren op wijzigingen en suggesties uit het veld.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 3	4.233	910	786	1.199	1.217	1.221
Totaal baten programma 3	4.600	1.827	2.733	931	931	932
Saldo lasten en baten programma 3	367	918	1.947	-269	-285	-289

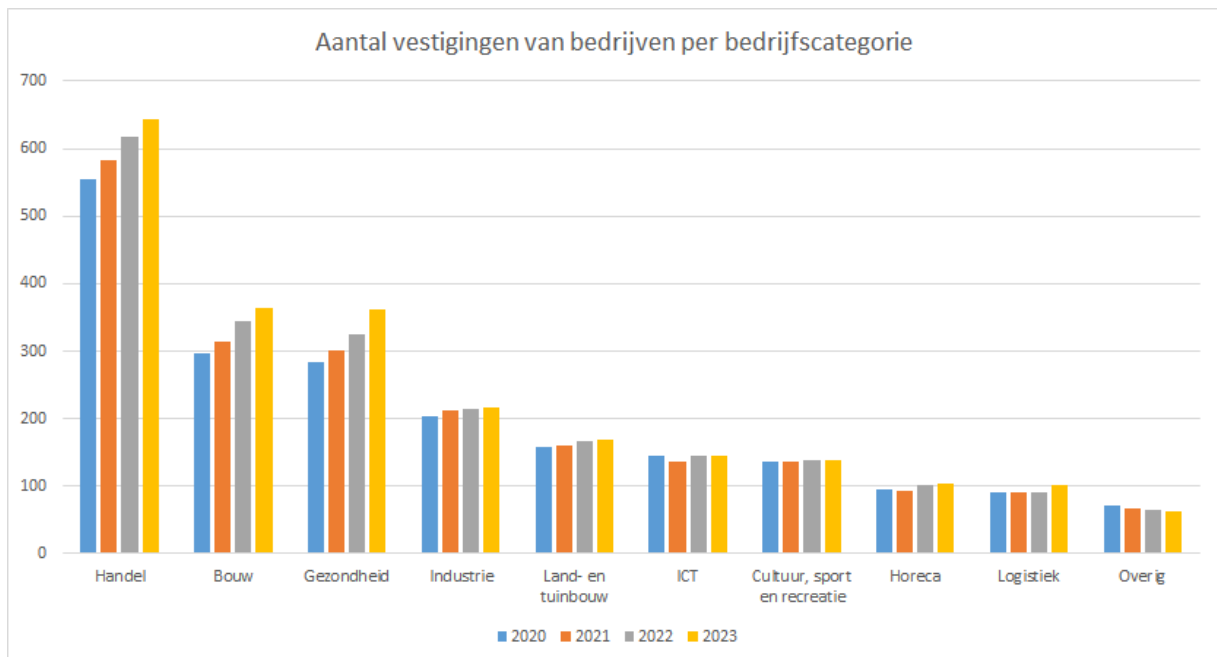
Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N	
1. Voor de grondexploitatie bedrijventerreinen zijn in 2024 zowel de lasten als de baten lager dan in 2023. Per saldo gaat het om een bedrag van € 1.051.000 voordelig. Doordat het resultaat grondexploitatie wordt verrekend met de algemene reserve grondexploitatie is het effect budgettair neutraal. Dit leidt tot een voordeel op dit programma en een nadeel op het taakveld reserves.	L	146	V	
	B	905	V	
2. Overige afwijkingen.	L	22	N	
Totaal		1.029	V	

Indicatoren

Indicator: Het aantal vestigingen van bedrijven in de gemeente per jaar per bedrijfscategorie.

Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Samen met de onderwijspartners ouders en maatschappelijke partners willen we kinderen voorbereiden op hun toekomst, waarin ze optimaal mee kunnen doen en bij kunnen dragen aan de samenleving. Dit doen we door het aanleren van de benodigde kennis en vaardigheden in de ontwikkeling naar volwassenheid en verantwoordelijk burgerschap. Daarmee werken we ook aan het bevorderen van kansengelijkheid.

De school is een plaats waar ouders, kinderen en buurtgenoten elkaar ontmoeten en waar ook buiten schooltijd gelegenheid is voor activiteiten. Samen met het onderwijs en andere maatschappelijke partners leggen we ambities en plannen hiervoor vast in de Lokaal Educatieve Agenda en werken we samen aan de uitvoering hiervan.

DOELSTELLINGEN 2024

4.1 Voorzien in goede onderwijshuisvesting

4.1.1 Beschikbaarheid en spreiding van onderwijshuisvesting

Schoolbesturen en gemeente werken aan nieuwe visie op onderwijshuisvesting. Dit wordt vastgelegd in een integraal huisvestingsplan. Begin 2024 vragen we de gemeenteraad om dit plan vast te stellen. We maken daarbij afspraken met de schoolbesturen over de beschikbaarheid van voldoende onderwijshuisvesting en de spreiding daarvan. In 2024 actualiseren we de verordening onderwijshuisvesting en voeren we de afspraken uit het integraal huisvestingsplan onderwijs uit.

4.1.2 Prinsenboschool

De bouw van de permanente uitbreiding van de Prinsenboschool is april 2024 omdat dit, in verband met de bescherming van vleermuizen, alleen in deze maand is toegestaan.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
4.1.1.1	Voorzien in goede onderwijshuisvesting.	Vaststellen van het integraal huisvestingsplan onderwijs.
4.1.1.2	Voorzien in goede onderwijshuisvesting.	Actualiseren van de verordening onderwijshuisvesting.
4.1.2	Voorzien in goede onderwijshuisvesting.	Realiseren permanente uitbreiding van de Prinsenboschool.

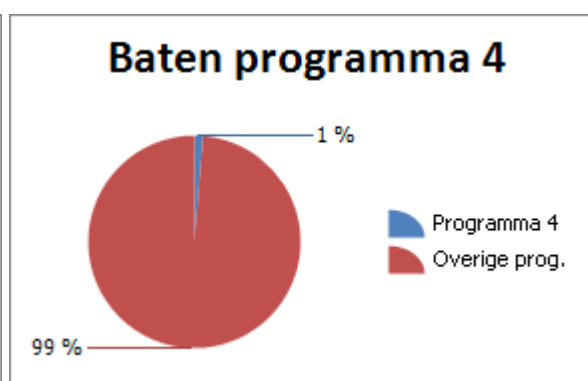
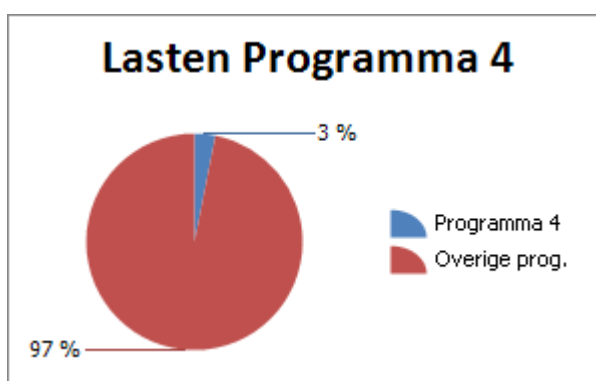
REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

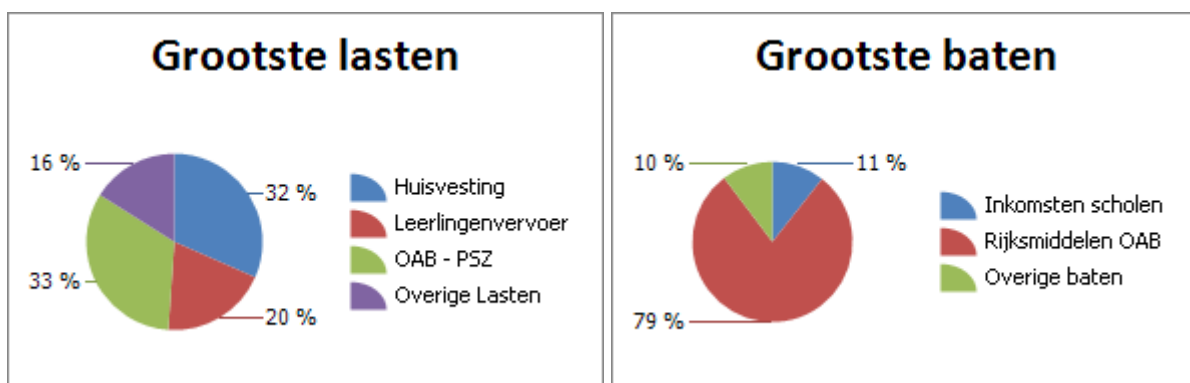
4.2 Uitvoering LEA

Eind 2022 is de Lokaal Educatieve Agenda 2022-2026 “Kansrijk opgroeien in de gemeente Gilze en Rijen” vastgesteld. Hierin zijn de thema’s taalontwikkeling, passend onderwijs, burgerschap en talentontwikkeling benoemd als focus voor de komende LEA periode. Voor de periode 2022-2024 zijn de thema’s taalontwikkeling en passend onderwijs als eerste geprioriteerd en zijn er verschillende werkgroepen vanuit onderwijs en kinderopvang met deze thema's aan de slag gegaan. In 2024 wordt hier verder aan gewerkt.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
Totaal lasten programma 4	2.471	3.307	2.701	2.744	2.739	2.712
Totaal baten programma 4	940	1.452	1.121	1.121	1.121	1.121
Saldo lasten en baten programma 4	-1.531	-1.855	-1.580	-1.623	-1.618	-1.591

Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

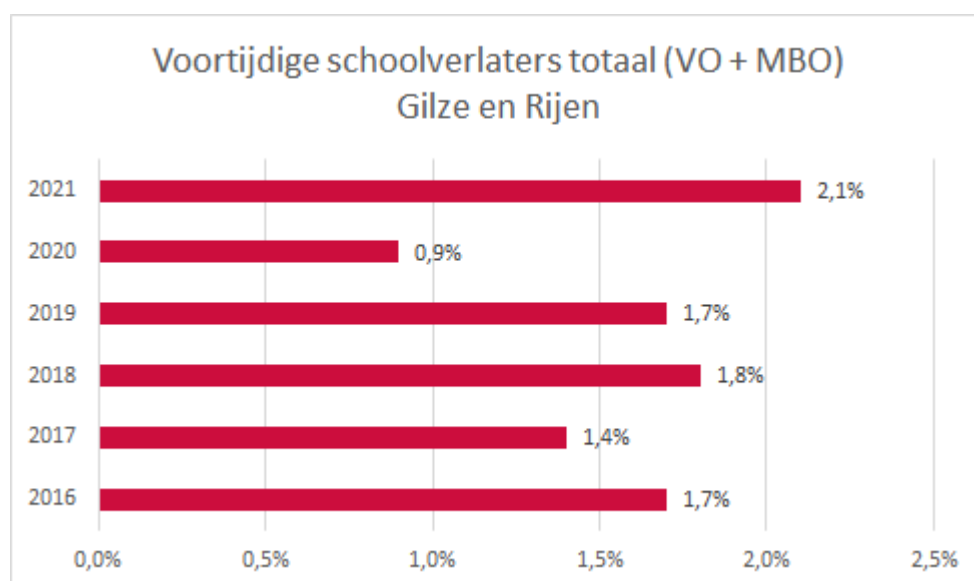
Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
1. In totaal zijn de kapitaallasten voor onderwijs in 2024 lager dan in 2023. Dit betreft voornamelijk het voorbereidingskrediet voor de Prinsenboschool dat in 2023 wordt afgeschreven. Hierdoor is ook de bijdrage vanuit de OHBA gelden in 2024 lager.	L	95	V
	B	95	N
2. De baten en lasten in het kader van het Onderwijsachterstandenbeleid zijn op basis van de voorlopige informatie/beschikking lager dan in 2023.	L	210	V
	B	210	N
3. In 2023 hadden we incidentele lasten opgenomen voor de uitgaven in het kader van Nationaal Programma Onderwijs (NPO), onderdeel van het coronaherstartplan.	L	303	V
4. Overige afwijkingen.	L	2	N
	B	26	N
Totaal		275	V

Indicatoren

Indicator: Het percentage vroegtijdige schoolverlaters onder de 23 ten opzichte van het totaal aantal onderwijs deelnemers (die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan).

Dit betreffen jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie, zijnde een havo/vwo/mbo-2 diploma, het onderwijs verlaten. De indicator komt vanuit de website "Waar staat je gemeente".

"Waar staat je gemeente" heeft op dit moment geen cijfers voor 2022-2023.

Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

Sport en bewegen voor iedereen

Sporten en bewegen bevordert de gezondheid en sport verbreedert. Een gezonde leefstijl maakt inwoners fysiek en mentaal weerbaarder en voorkomt maatschappelijke kosten. We willen meer mensen aanzetten tot sporten en bewegen. We voeren hiervoor ons sportbeleid 'Gilze en Rijen beweegt' uit in samenhang met het plan van aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Cultuur

Kunst en cultuur brengen mensen samen, verbinden en leveren een positieve bijdrage aan onze gemeenschap en aan het welzijn van inwoners. We stimuleren inwoners om deel te nemen aan culturele activiteiten. Dat doen we op scholen via cultuureducatie en brede school en in de vrije tijd via bijvoorbeeld de cultuurcoach. Cultuur kan bijdragen aan de mentale gezondheid en het gezond en actief leven van onze inwoners. Daarom maakt cultuur onderdeel uit van de lokale invulling van het GALA in 2024. Ook in de verschillende dorpscentra bieden we ruimte aan initiatieven van inwoners en willen daarmee de leefbaarheid, de sociale vitaliteit en/of de sociale infrastructuur van een dorp of de gemeente als geheel verder vergroten.

Media

We blijven inzetten op een goede toegankelijke bibliotheekvoorziening. Bibliotheken spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van (digitale) basisvaardigheden, zoals lezen en schrijven, en in de ontplooiing van inwoners. Met het informatiepunt digitale overheid (IDO) wordt de bibliotheek voor dit soort vragen een steeds belangrijkere partner voor ons. Daarnaast vormen ze waardevolle ontmoetingsplekken in onze gemeente.

Openbaar groen

Het openbaar groen levert een belangrijke bijdrage aan het woongenot. De klimaatverandering maakt duidelijk dat we groen moeten koesteren, uitbreiden en als het kan de kwaliteit verbeteren. We moeten ook groen durven vernieuwen als de noodzaak daarvoor aanwezig is. Een mooie groene omgeving is niet alleen waardevol voor inwoners, maar ook belangrijk voor recreatie en toerisme. We gebruiken klimaatkaarten om groen toe te voegen op plaatsen waar zich kansen voordoen om een verbetering aan te brengen in de leefomgeving.

In de groenvisie beschrijven we de kansen voor meer en beter groen. We investeren in groenonderhoud, -vernieuwing en -uitbreiding zodat inwoners weer trots kunnen zijn op hun buurt.

Bij initiatieven van bewoners investeren we in het verbeteren van parken, vergroenen van pleinen en straten en het biodiverser maken van speelvelden, plantvakken nabij bomen en extra perkjes. Bij herinrichtingsprojecten streven we naar extra ruimte voor groen en water. We investeren in het verbeteren van het Wolfsweidepark. We voeren de duurzame herinrichting Rijen Noord-Oost uit. We zorgen voor goed beheer en onderhoud van bestaand openbaar groen door de juiste boom op de goede plek, goede groeiplaatsen, goede kwaliteit, goede diversiteit van typen bomen. We geven meer aandacht voor ecologisch beheer van sloten en bermen. We streven bij kappen van bomen naar compensatie in de omgeving.

Erfgoed

Erfgoed vormt de basis van onze identiteit. Archeologie laat zien dat onze gemeente een rijke bewoningsgeschiedenis kent. We hebben een unieke militaire geschiedenis. Historische gebouwen, oude dorpskernen en historische groenstructuren maken onze gemeente tot een sfeervolle en aangename plek om te verblijven. Om bestaande waarden te behouden en versterken zetten we in op het vertellen van het historische verhaal van Gilze en Rijen. Dit verhaal dient als basis voor ruimtelijke planvorming en als input voor de omgevingsvisie en andere ruimtelijke visies. Ook kan het worden ingezet voor de beleving van erfgoed, bijvoorbeeld tijdens Open Monumentendagen.

DOELSTELLINGEN 2024

5.1 Stimuleren van culturele ontwikkeling

Er komt een tweejaarlijkse kunst- en cultuurprijs voor het grootste talent in Gilze en Rijen, speciaal gericht op jongeren. In 2024 organiseren we dit voor de eerste keer. Dit doen we via een evenement, waarin ook ruimte is voor andere inwoners die iets bijzonders betekenen of hebben betekend voor onze samenleving.

5.2 Renovatie/nieuwbouw sporthal Achter de Tuintjes (Gilze)

In 2023 is het definitieve ontwerp van de nieuwe (gerenoveerde) sporthal vastgesteld en zijn we gestart met de sloop en renovatie. Voor het bewegingsonderwijs en de verenigingen is een tijdelijke sporthal gerealiseerd (blaashal, terrein VV Gilze). Start van de bouw van de nieuwe hal vindt plaats in 2024.

5.3 Herontwikkelen locatie Tropical/Magriethal (Rijen)

Eind 2023 wordt de nieuwe sporthal opgeleverd (inclusief 1e fase inrichting buitenruimte). De bouw van het woongebouw start naar verwachting begin 2024. Het gehele plangebied inclusief de 2e fase van de aanleg van de buitenruimte is naar verwachting medio zomer 2025 gereed.

5.4 Realiseren skatebaan Rijen

Met initiatiefnemers, zoals het jongerenwerk en de cultuurcoach van Cultuurplaats zijn plannen ontwikkeld om een nieuwe skatepark in Rijen aan te leggen. Het nieuwe skatepark komt op de groenstrook aan de Moerstraat in Rijen. De aanleg gebeurt in het tweede kwartaal van 2024.

5.5 Vervanging voorzieningen Skatepark Gilze

In het skatepark in Gilze moeten alle 5 de skate-elementen vervangen worden. Op basis van de opgehaalde wensen maken we het skatepark ook geschikt voor step en BMX. Hiermee stimuleren we bewegen in de openbare ruimte.

5.6 Ontwikkelen van erfgoedbeleid

In 2023 is opdracht verleend voor het opstellen van een erfgoedvisie voor Gilze en Rijen. In 2024 starten we met bijeenkomsten om te horen wat erfgoedorganisaties, eigenaren van monumenten, inwoners en andere stakeholders belangrijk vinden. De resultaten presenteren we samen met een

eerste opzet voor de visie aan de gemeenteraad. De erfgoedvisie krijgt een plek in de Omgevingsvisie Gilze en Rijen, welke in 2024 zal worden vastgesteld. Met de Omgevingsvisie Gilze en Rijen stelt de gemeenteraad ook de hoofdlijn van het erfgoedbeleid vast.

In de erfgoedvisie is aandacht voor het historische verhaal van onze gemeente, de verschillende beleidsinstrumenten die we al hebben op het gebied van ondergronds en bovengronds erfgoed en hoe we die (beter) kunnen inzetten. Daarnaast wordt een toekomstvisie met uitvoeringsprogramma gemaakt. Hierin staat hoe we samen met inwoners en eigenaren ons erfgoed behouden, beschermen en zichtbaar maken.

5.7 Ontwikkelen van een visie op religieus erfgoed

In 2023 is gestart met fase 1 van de visie op religieus erfgoed. In samenwerking met een extern bureau zijn eerste gesprekken gevoerd met de eigenaren van religieuze gebouwen. Ook zijn de gebouwen geïnventariseerd. In 2024 worden de resultaten van fase 1 uitgewerkt in een rapport. In fase 2 vormen we met een bredere kring van stakeholders (o.a. erfgoedorganisaties en inwoners) een lokale visie op religieus erfgoed. We streven naar vaststelling van de visie religieus erfgoed eind 2024. Daarbij geven we een doorkijk naar fase 3. Het project wordt volledig gedekt door de decentralisatie-uitkering van het ministerie van OCW.

5.8 Aanplant 30 bomen per jaar extra in kernen

Om hittestress te verminderen planten we 30 extra bomen per jaar. In de raad van 10 juli 2023 is een amendement aangenomen om dit te continueren. We beoordelen hierbij de centrumgebieden Gilze, Rijen, Molenschot en Hulten als eerste.

5.9 Kwaliteitsimpuls geprogrammeerd groen (groot onderhoud/vervanging)

In 2023 tot en met 2026 is er € 200.000 jaarlijks extra beschikbaar om het groen een extra kwaliteitsimpuls te geven. We zetten in op meer groen en verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimten. In de nieuwe groenvisie staat onze ambitie gericht op kansen en mogelijkheden om nieuw groen toe te voegen zowel in bestaand gebied als bij nieuwe plannen. Ook willen we op diverse locaties (groen)verbeteringen doorvoeren. Zo willen we planten in plantvakken vervangen en tevens meer biodivers inrichten. Ook inventariseren we welke slecht groeiende bomen een betere groeiplaats dienen te krijgen of vervangen moeten worden. Tenslotte willen we ook initiatieven van bewoners faciliteren en/of meldingen over straten van dit budget aanpakken.

5.10 Biodiversiteit

In 2023 tot en met 2026 is er jaarlijks € 30.000 beschikbaar voor biodiversiteit. We inventariseren welke grasvelden en plantvakken we meer biodiverser in kunnen richten. We willen ook initiatieven van bewoners faciliteren en/of meldingen over straten in het kader van biodiversiteit van dit budget aanpakken.

5.11 Wolfsweidepark

In het investeringsplan is een bedrag opgenomen van € 40.000 in 2023. We willen de kwaliteit van het groen in Wolfsweidepark verbeteren. We bieden ruimte aan inwoners om hier invulling aan te geven.

5.12 Herplant- en kapbeleid

In 2024 herzien we het kapbeleid uit 2013. We sluiten zoveel mogelijk aan bij de nieuwe Omgevingswet. We nemen nieuwe en duidelijke regels voor herplant op.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
5.1	Stimuleren van culturele ontwikkeling.	Organiseren van een kunst- en cultuurprijs voor het grootste talent in Gilze en Rijen, speciaal gericht op jongeren en inwoners die een bijzondere bijdrage hebben geleverd aan onze samenleving.
5.2	Realiseren nieuwe sporthal Achter de Tuintjes (Gilze).	Start bouw nieuwe sporthal inclusief inrichting buitenruimte.
5.4	Realiseren nieuwe skatebaan in Rijen.	De nieuwe skatebaan in Rijen wordt gerealiseerd aan de Moerstraat.
5.5	Vervangen skatebaan in Gilze.	Alle 5 de skate-elementen worden vervangen.
5.6	Ontwikkelen erfgoedbeleid.	Vaststellen erfgoedbeleid als programma onder de omgevingsvisie.
5.7	Ontwikkelen visie op religieus erfgoed (kerkenvisie).	Vaststellen visie op religieus erfgoed.
5.8	Aanplant 30 bomen per jaar extra in kernen.	We planten 30 bomen in 2024.
5.9	Kwaliteitsimpuls geprogrammeerd onderhoud groen.	• We brengen diverse groenverbeteringen aan (vervangen plantvakken, biodiverser maken bestaande plantvakken, verbeteren groeiplaatsen bomen en vervangen bomen); • We inventariseren welke slecht groeiende bomen een betere groeiplaats moeten krijgen of vervangen moeten worden.
5.10	Meer biodivers maken van de gemeente.	We verhogen de biodiversiteit in grasvelden en plantvakken.
5.11	Groenkwaliteit Wolfsweidepark verbeteren.	We realiseren een kwaliteitsverbetering en bieden hierin ruimte voor inwoners om hier invulling aan te geven.
5.12	Actualiseren van ons herplant- en kapbeleid.	We stellen een nieuw kapbeleid op inclusief duidelijke regels voor herplant.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

5.13 Bevorderen deelname aan sport en bewegen

We voeren het sport- en beweegbeleid uit, alsmede ons aandeel in het lokale Sportakkoord en het lokale Fitakkoord. We verbinden deze onderwerpen met de activiteiten uit het Gezond en Actief Leven Akkoord.

5.14 Bestrijding eikenprocessierups

De gemeenteraad heeft een motie aangenomen om minder te spuiten zonder hiervoor extra financiële middelen beschikbaar te stellen. We proberen met de bestaande middelen de motie zo goed mogelijk uit te voeren maar er dient rekening gehouden te worden met extra overlast.

5.15 Aanpak wortelopdruk

In 2024 pakken we de wortelopdruk aan in de Van Heinsbergstraat in Gilze. De staat van de bomen is dermate slecht dat we zeer waarschijnlijk deze bomen moeten gaan vervangen.

5.16 Duurzame herinrichting Rijen Noord-Oost

We bereiden het groot onderhoud/vervanging verder voor in de straten Sterkenhoeve, Wouwerbroek, Zaaren en Breebroek.

5.17 Onderhoud groen (basis op orde) conform beeldkwaliteitsplan

We willen het reguliere onderhoud op orde hebben zodat het zoveel als mogelijk voldoet aan het beeldkwaliteitsplan.

5.18 Ecologisch maaibeheer/ beheerplan bermen en sloten

Vanaf 2021 werken we in samenwerking met Waterschap Brabantse Delta, 14 West-Brabantse gemeenten en Staatsbosbeheer met een nieuw bestek en beheerplan "maaionderhoud van bermen en watergangen- kwaliteit en ecologie". Het huidige contract voor het ecologisch berm- en sloot beheer loopt regionaal tot en met 2022 en is verlengd tot en met 2024. In 2024 evalueren we het contract en bereiden we een nieuwe aanbesteding voor.

5.19 Opnemen budget in projecten voor herplant bomen

Deze motie voorziet erin om bij alle gemeentelijke projecten waarbij bomen gekapt en herplant moeten worden budget in het betreffende project voor herplant wordt opgenomen evenals de locatie van de compensatie.

5.20 Motie guerrillatuintjes

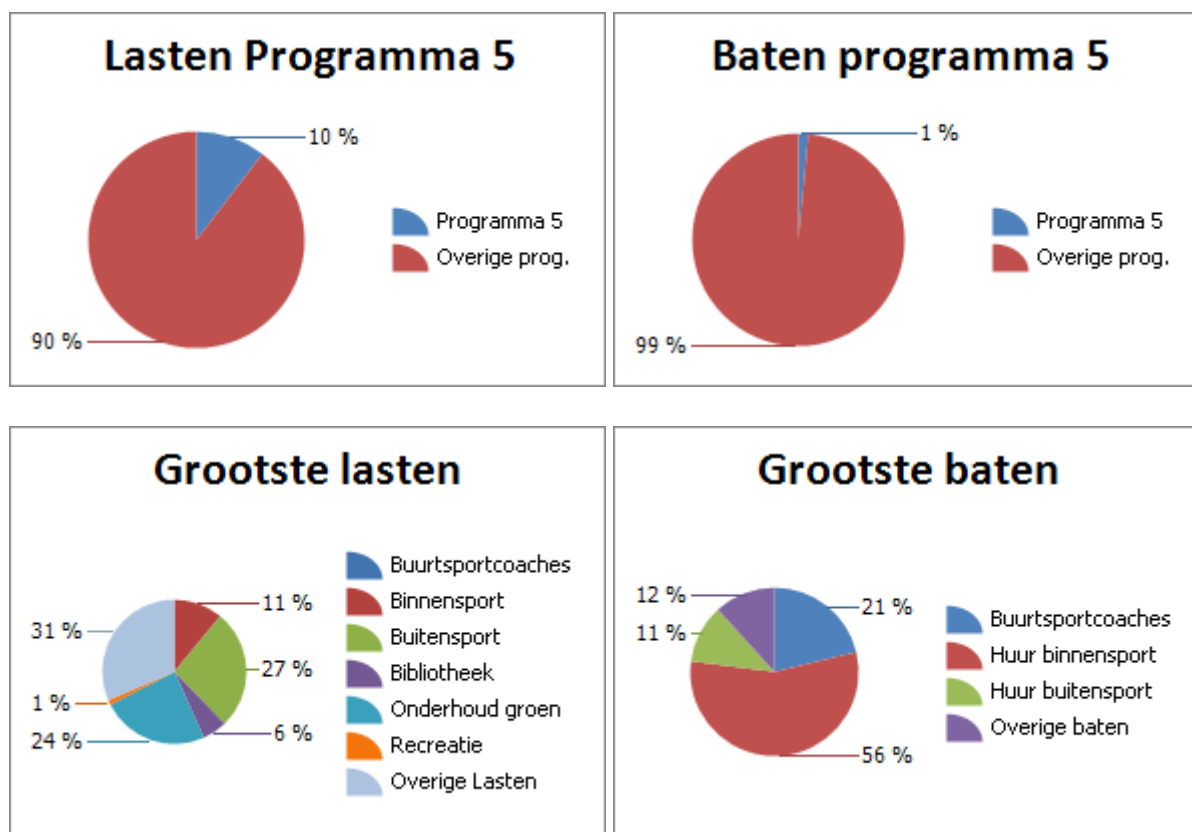
In 2024 tot en met 2026 zetten we het actief promoten voor het adopteren van boomspiegeltuintjes voort (jaarbudget € 2.000).

5.21 Verkennen haalbaarheid organiseren Open Monumentendag

In het najaar van 2023 is gestart met het verkennen naar de haalbaarheid voor deelname van onze gemeente aan de landelijke Open Monumentendag en/of eventuele alternatieven vormen van zichtbaar maken van erfgoed. In 2024 stellen we een initiatief voor realisatie hiervan voor.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 5	6.971	8.970	9.035	10.373	9.281	9.266
Totaal baten programma 5	1.322	1.407	1.284	1.269	1.274	1.278
Saldo lasten en baten programma 5	-5.649	-7.563	-7.751	-9.104	-8.007	-7.987

Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N	
1. Op basis van de vastgestelde begroting 2024 van de ABG, wordt in 2024 een hoger bedrag doorbelast aan dit programma, voornamelijk als gevolg van de CAO.	L	86	N	
2. De kapitaallasten voor de sportaccommodaties zijn in 2024 hoger dan in 2023. Dit is deels het gevolg van het feit dat de afschrijvingslasten voor het project herbestemming Tropical-Margriethal beginnen in 2024. Anderzijds wordt dit veroorzaakt door de omslagrente die in 2024 hoger is dan in 2023.	L	198	N	
3. In 2023 was eenmalig € 40.000 opgenomen voor een bijdrage investering gebouwenbeheersysteem Den Butter.	L	40	V	
4. De onderhoudsbudgetten buitensport hebben wij in 2023 opgehoogd met de Rijksbijdrage SPUK-sport die (voorlopig) is toegekend. Voor 2024 is dit nog niet gedaan, omdat de aanvraag SPUK-sport voor dat jaar nog niet gedaan is.	L B	129 171	V N	
5. In 2023 was eenmalig € 20.000 opgenomen voor een QuickScan accommodatie VV Rijen.	L	20	V	
6. In 2023 waren eenmalig middelen opgenomen voor het opstellen van erfgoedbeleid (€ 25.000), de kerkenvisie (€ 25.000) en de motie "Erfgoed herleefd op nutskasten" (€ 15.000).	L	65	V	
7. In 2024 is € 37.000 opgenomen voor het voorzetten van het project Taalhuis.	L	37	N	
8. In 2023 was eenmalig € 30.000 opgenomen voor een visie voor toerisme en recreatie.	L	30	V	
9. In de perspectiefnota 2023 is voor het jaar 2024 € 30.000 opgenomen voor Revitalisering van de bedrijventerreinen Broekakkers en Oude Haansberg.	L	30	N	
10. In de perspectiefnota 2023 is voor het jaar 2024 € 50.000 opgenomen voor goed beheer en onderhoud van bestaand openbaar groen.	L	50	N	
11. In de begroting 2023 is € 50.000 opgenomen voor het opstellen van een groenplan.	L	50	V	
12. De gemeenteraad heeft in juli 2023 een aanvullend uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld voor de duurzame herinrichting van Rijen Noord-Oost. Deze middelen werden deels gedekt vanuit de reserve groen.	L B	41 41	N V	

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
13. In de perspectiefnota 2024 zijn middelen opgenomen voor bewonersparticipatie in de openbare ruimte. Voor 2023 € 31.000 (halfjaar) en voor 2024 € 62.000.	L	31	N
14. In 2023 was eenmalig € 75.000 opgenomen voor het opknappen van de Skatevoorziening in Gilze.	L	75	V
15. Overige afwijkingen.	L	2	N
	B	7	V
Totaal		188	N

Sociaal domein

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners doen naar vermogen mee in onze gemeente, op een manier die bij hen past. Zo zelfstandig mogelijk, maar waar nodig met ondersteuning en hulp. De gemeente is daarbij een schakel in een veel grotere keten. We zoeken samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners, andere overheden en andere financiers om verschil te kunnen maken. We werken aan de opgaven die we zijn bepaald in de 'Koers sociaal domein Gilze en Rijen: samen verschil maken!', namelijk:

1. Ruimte maken voor verschillen

De norm van wat we normaal (gedrag) vinden, wordt steeds strakker. Als gevolg daarvan neemt het aantal medische diagnoses en het gebruik van zorg- en hulpaanbod toe. Wij kiezen voor een andere benadering. Vragen en tegenslagen horen bij het leven. We erkennen dat, in plaats van diagnoses en indicaties leidend te maken. We stellen de inwoner centraal en zoeken samen naar oplossingen in het gewone leven. Daarbij focussen we op wat wél kan. Maatwerk vormt de basis; de menselijke maat is het uitgangspunt in onze aanpak. Maatwerk betekent niet per definitie dat er *individuele* hulpverlening wordt ingezet ('het behandelen van problemen'). We denken juist zoveel mogelijk in *collectieve* oplossingen ('de samenleving en onze basisvoorzieningen toerusten om beter te kunnen omgaan met verschillen').

Dat er verschillen zijn is een gegeven en dat is prima. We willen ruimte maken voor deze verschillen in onze lokale samenleving.

2. Veerkracht vergroten

De coronacrisis heeft een grote impact gehad op onze samenleving. Niet iedereen heeft voldoende veerkracht (meer) om met de uitdagingen in het leven om te kunnen gaan. Op de groep die wel veerkrachtig is en kan bijdragen aan oplossingen, wordt een steeds groter beroep gedaan. Door vergrijzing zal de druk op de schouders van 20 – 65 jarigen de komende jaren verder toenemen. Problemen en tegenslagen horen ook bij het leven. We verschuiven onze focus van 'het voorkomen van (grote) problemen' naar 'het vergroten van het aanpassingsvermogen (de veerkracht) van inwoners'.

Preventie begint niet bij hulpverlening, maar bij goed voor jezelf en voor elkaar (kunnen) zorgen. We kiezen voor een aanpak gericht op beter kunnen omgaan met tegenslagen. We kijken niet naar de factoren die mensen kwetsbaar maken, maar juist naar de factoren die maken dat ze niet kwetsbaar worden. Welke factoren dat zijn, is in iedere situatie anders.

3. Bestaanszekerheid voorop stellen

Bestaanszekerheid is een basisvoorwaarde voor meedoen. Mensen die kampen met schulden, geen woning hebben of die dreigen te verliezen, of in een onveilige situatie zitten, verliezen de basis onder hun bestaan. Tot die basis terug is blijkt het weinig zin te hebben om deze mensen hulp te bieden voor andere problemen. Zorg rendeert niet als de basis er niet is. Zijn de zorgen over de basis weg, dan krijgen mensen weer ruimte in hun hoofd om hun problemen stap voor stap op te lossen en de regie over hun leven terug te nemen. Daarom geven we bestaanszekerheid prioriteit. Wonen, inkomen (en werk) en veiligheid worden belangrijke thema's in de uitwerking van ons sociaal beleid. De afnemende koopkracht, het tekort aan woningen en de personeelskrapte brengen voor veel inwoners onzekerheden met zich mee. Wij zijn er om hulp te bieden aan onze inwoners bij wie de bestaanszekerheid in het gedrang komt. De onzekere economische tijden en de afgelopen crises hebben laten zien dat iedereen in financiële problemen kan geraken. We richten daarvoor onze ondersteuningsstructuur zodanig in dat we iedereen die dat nodig heeft laagdrempelig kunnen ondersteunen. We houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten, zodat we waar nodig en mogelijk aanvullende maatregelen kunnen treffen.

Nieuwe werkwijzen

In 2024 bouwen we op een aantal onderdelen van het sociaal domein verder aan andere werkwijzen als gevolg van de nieuwe inkoop sociaal domein en de nieuwe subsidieafspraken over de basisondersteuning. Samen met onze partners monitoren we, leren we en sturen we zo nodig bij.

Nieuwe ontwikkelingen

GALA

We zoeken steeds meer de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen. Zo ontwikkelen we in GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord - zie programma 7): een samenhangende lokale aanpak op het gebied van positieve gezondheid, sport, cultuur en bewegen én de sociale basis.

Hervormingsagenda Jeugd

Na de decentralisatie in 2015 is hard gewerkt aan verbetering van de jeugdzorg (tegengaan van versnippering, betere toegang, inzet op vakmanschap). Dat gebeurde lokaal en regionaal alsook landelijk. Het vond veelal plaats vanuit een benadering gericht op het individuele kind en minder op de context. Daarom zijn op dit moment verdergaande hervormingen in de jeugdzorg en in relatie met andere domeinen noodzakelijk om het stelsel van zorg en ondersteuning voor de jeugd meer in balans te brengen. In de zomer van 2023 stelde het Rijk de hervormingsagenda Jeugd vast. Deze agenda bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen en tegelijkertijd de kwaliteit en effectiviteit van de jeugdhulp te verbeteren. De impact hierop voor gemeenten en partners in het zorg, welzijn en onderwijs hiervan is groot. De regionale en lokale vertaling ervan zal in 2024 veel tijd van ons en van onze partners vragen.

DOELSTELLINGEN 2024

6.1 Inhoud geven aan de Koers sociaal domein

Jaarlijks maken we in overleg met inwoners en maatschappelijke partners een uitvoeringsagenda. Hierin brengen we focus en prioriteiten aan op basis van de actuele ontwikkelingen en (financiële) kaders. De uitvoeringsagenda is daarmee een nadere uitwerking van de programmabegroting waarin we ook de activiteiten voor de andere programma's (4, 5 en 7) binnen het brede sociale domein opnemen. Voor een efficiënte uitvoering streven we naar zo veel mogelijk afstemming met Alphen-Chaam en Baarle-Nassau.

6.2 Verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp

Samen met gemeenten in de regio Hart van Brabant geven we invulling aan de opgaven binnen de Hervormingsagenda jeugd. Deze agenda kent verschillende componenten, die in meer of mindere mate om lokale invulling vragen.

Inhoudelijk:

1. Inperking van de reikwijdte: jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen;
2. Betere verbinding met onderwijs, volwassenen-ggz en bestaanszekerheid;
3. Stevige lokale teams en toegang;
4. Afbouw residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk;
5. Kwaliteitsverbetering en verbetering van het lerend vermogen.

Stelselmatig:

1. Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg;
2. Eenvoudigere uitvoering en inkoop, vermindering administratieve lasten en aanpak ;
3. Negatieve effecten marktwerking.

Afspraken Rijk – gemeenten

1. Verbeteren inzicht in jeugdstelsel d.m.v. data en monitoring;
2. Afspraken over een meerjarig financieel kader en financieel bestuurlijke verhoudingen.

De eerder toegezegde evaluatie van het Sociaal Team voeren we uit in het perspectief van deze hervormingsagenda (onderdeel 3.) In de komende periode wordt duidelijk welke concrete activiteiten we in het kader van deze hervormingsagenda in 2024 regionaal en lokaal gaan oppakken.

6.3. Verbeteren van de toegang tot ondersteuning

Inwoners die ondersteuning nodig hebben moeten deze snel en eenvoudig kunnen vinden. Vooral bij problemen in meerdere domeinen is dat nog wel eens lastig. Daarom gaan we werken aan verbetering van de integrale dienstverlening. Dat doen we samen met onze partners zoals het dorpssteam. Op 1 juli 2024 treedt naar verwachting de nieuwe Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) in werking. Deze wet gaat domein overstijgende samenwerking gemakkelijker maken.

Daarnaast verbeteren we ook de informatie voor onze inwoners over mogelijkheden voor hulp en ondersteuning en over het activiteiten aanbod. We constateren dat de informatie nu versplinterd is, niet goed vindbaar en niet altijd aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van onze inwoners en/of specifieke doelgroepen.

6.4 Bevorderen van bestaanszekerheid

In 2023 hebben we onderzoek gedaan naar het bereik en de effectiviteit van het armoede/ minima beleid en de kansen van verbetering van dit beleid. Op basis hiervan verbreden we in 2024 de meedoen-regelingen. Daarnaast vereenvoudigen we de regelingen en aanvraagprocedures die we voor het bieden van bestaanszekerheid hebben.

6.5 Een actueel subsidiebeleid dat onze beleidsdoelen ondersteunt

Het subsidiebeleid moet als gevolg van nieuwe ontwikkelingen (zoals GALA, Goede Ideeënfonds) worden geactualiseerd.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
6.1	Inhoud geven aan de Koers sociaal domein.	We stellen een uitvoeringsagenda 2024 op en voeren deze uit.
6.2.1	Verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp.	We evalueren het sociaal team in het licht van de hervormingsagenda.
6.2.2	Verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp.	We maken regionale afspraken over de invulling en uitvoering van de hervormingsagenda jeugd.
6.3.1	Verbeteren van de toegang tot ondersteuning.	We realiseren een integrale toegang voor hulp en ondersteuning bij meervoudige problematiek.
6.3.2	Verbeteren van de toegang tot ondersteuning.	We verbeteren de informatie over mogelijkheden voor hulp en ondersteuning en over het activiteitenaanbod.
6.4.1	Bevorderen van bestaanszekerheid.	We verbreden de meedoen-regelingen.
6.4.2	Bevorderen van bestaanszekerheid.	We vereenvoudigen de regelingen en aanvraagprocedures voor inkomensondersteuning.
6.5	Een actueel subsidiebeleid dat onze beleidsdoelen ondersteunt.	We actualiseren ons subsidiebeleid.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

6.6 Inclusie

We werken doorlopend aan het bevorderen van een inclusieve samenleving. In december 2023 wordt het beleidskader inclusie vastgesteld, waarna we met de uitvoering van het beleidskader aan de slag gaan en onze inwoners hier beter bij willen betrekken.

6.7 Voortzetten project Taalhuis

Het Taalhuis is er om basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen, digitale vaardigheden) van inwoners bevorderen. We blijven het Taalhuis hierin faciliteren.

6.8 Samen met inwoners

We zorgen ervoor dat jongeren structureel meedenken en praten over wat voor hen belangrijk is in de gemeente. Daarvoor stellen we een jongerenaanjager aan. We gaan met een zo groot mogelijke afvaardiging van onze samenleving in gesprek over de uitdagingen die de vergrijzing met zich mee brengt en hoe we daarmee om kunnen gaan in onze gemeente. We zijn in gesprek met een vertegenwoordiging van de seniorenverenigingen over de thema's zorg, wonen en welzijn. We gaan ook andere groepen inwoners (de toekomstige ouderen) betrekken bij dit vraagstuk.

6.9 Wonen

Samen met het ruimtelijk domein (zie programma 8) werken we integraal aan opgaven op het gebied van wonen (Woonvisie +). Vanuit het sociaal domein werken we mee aan de activiteiten rondom passende huisvesting voor bijzondere doelgroepen (aandachtsgroepen) en rondom wonen met zorg. Zowel lokaal als regionaal bouwen we door op de aanpak voor dak- en thuisloosheid.

6.10 Decentralisatie beschermd wonen

Vanwege verder uitstel van de wet gaan we door met de voorbereiding op de decentralisatie beschermd wonen. In 2024 worden de wettelijke en financiële kaders voor de decentralisatie van beschermd wonen duidelijk. We werken deze uit in onze regionale samenwerkingsafspraken binnen Hart van Brabant.

6.11 Uitkomsten data-analyse armoede kinderen

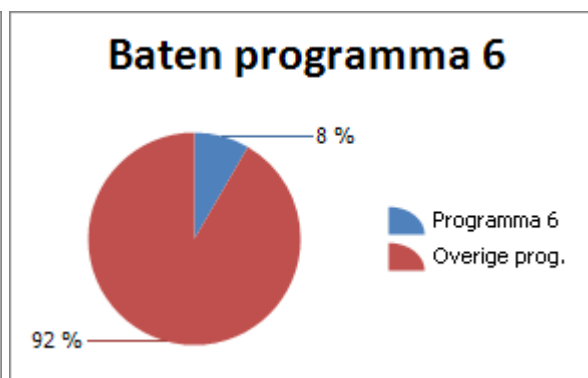
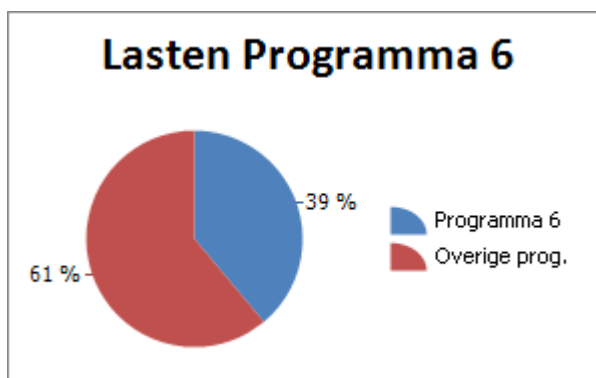
De gemeente Gilze en Rijen neemt als pilotgemeente vanuit Hart van Brabant deel aan het Smart Start dataonderzoek naar (ontwikkel)armoede bij kinderen. Wanneer de data beschikbaar zijn, analyseren we die en doen we aanbevelingen. We doen dit samen met de doelgroep. Voor dit onderzoek zijn bij de Perspectiefnota financiële middelen opgenomen.

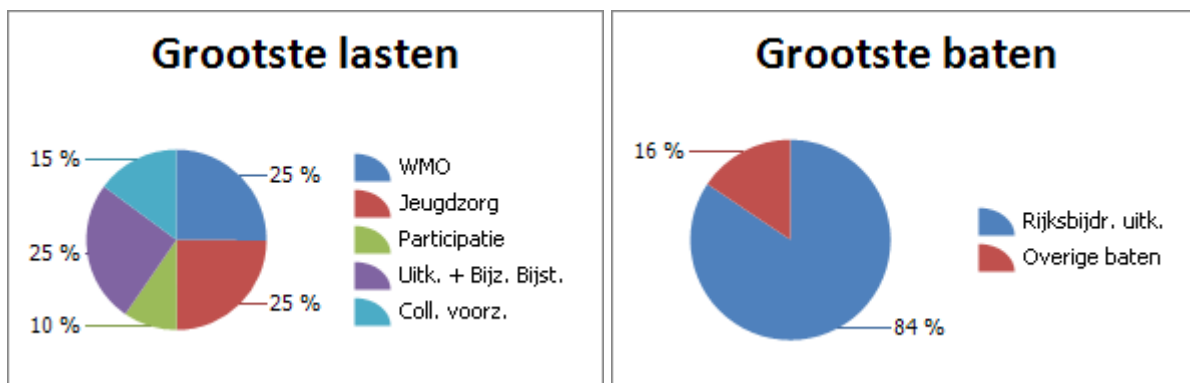
6.12 Sociale innovatie Rijen-Zuid

We ontwikkelen de integrale aanpak voor Rijen-Zuid verder door. Om onze ambitie van samenwerken met, voor en door inwoners mogelijk te maken, investeren we in procesbegeleiding, coördinatie, samen leren én in de voorbereidingen voor een structurele wijkvoorziening (nieuwe locatie Hoofdkwartier) in de geplande nieuwbouw. Deze opent naar verwachting in 2025.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 6	32.785	34.636	33.747	33.300	33.264	32.813
Totaal baten programma 6	7.063	7.566	7.273	7.372	7.553	7.202
Saldo lasten en baten programma 6	-25.723	-27.070	-26.474	-25.928	-25.711	-25.610

Toelichting budgetverschillen

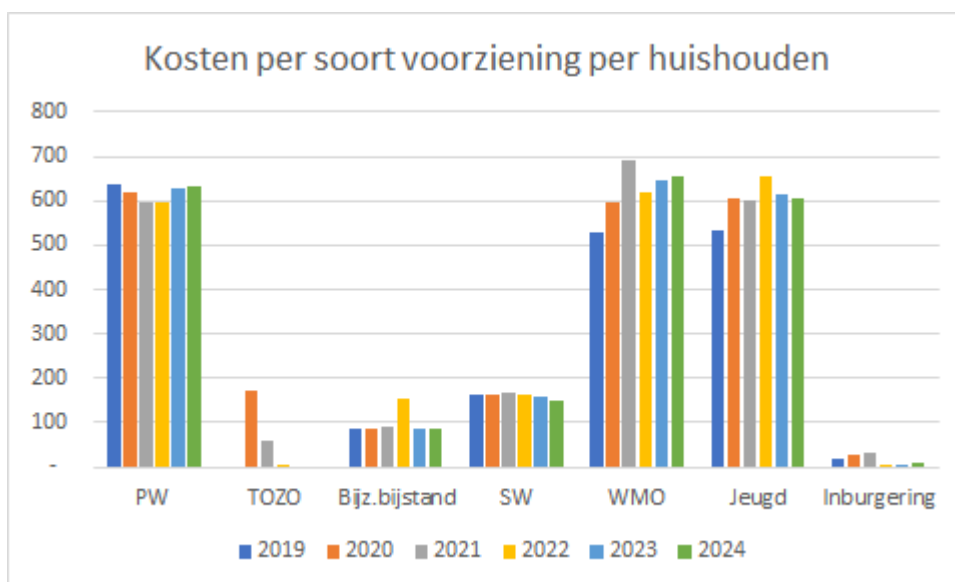
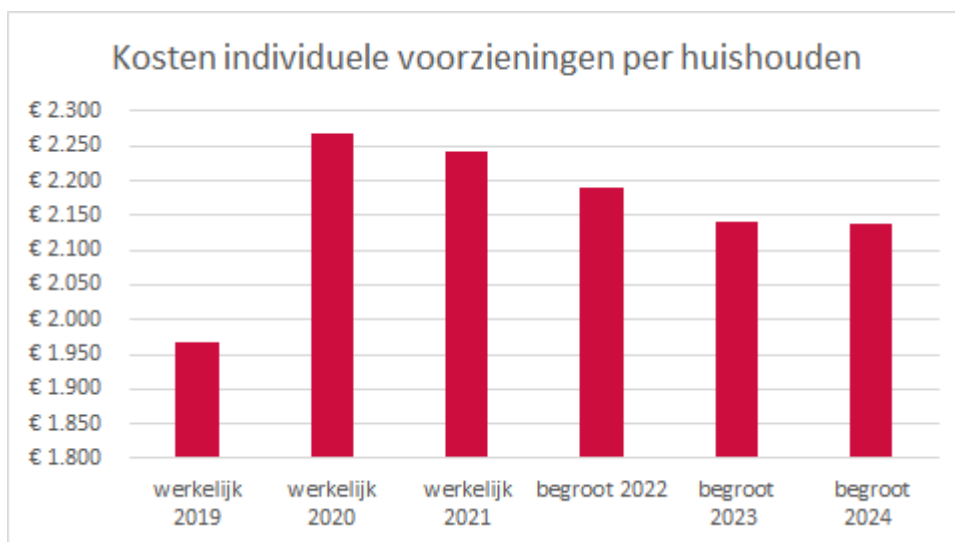
De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N	
1. Op basis van de vastgestelde begroting 2024 van de ABG, wordt in 2024 een hoger bedrag doorbelast aan dit programma, voornamelijk als gevolg van de CAO aanpassingen.	L	147	N	
2. In 2023 hebben we SPUK inburgering ontvangen, voor 2024 is deze toekenning nog niet ontvangen. Vandaar dat de baten en lasten in 2024 lager zijn geraamd.	L B	333 274	V N	
3. In 2023 was een eenmalig budget opgenomen voor een Programmamanager Vluchtelingen. Deze kosten werden gedekt uit Rijksmiddelen.	L B	35 35	V N	
4. In 2024 is een eenmalige bijdrage aan de huisvesting Scouting Rijen opgenomen.	L	465	N	
5. In 2023 was eenmalig een bedrag opgenomen voor de invulling Jongerenwerk Gilze.	L	25	V	
6. Bij de jaarstukken 2022 hebben we voor de versterking van de ondersteuning voor wijkteams € 110.000 overgeheveld van 2022 naar 2023. De lasten in 2023 zijn dus hoger dan in 2024 hetgeen leidt tot een voordeel.	L	110	V	
7. In de perspectiefnota 2024 is besloten om een aantal activiteiten voor 2023 te betalen uit de bestaande middelen binnen het sociaal domein: data-analyse armoede kinderen (€ 15.000), tijdelijke invulling jongerenwerk Gilze (€ 25.000) en voorzetten project Taalhuis (€ 37.000). Deze lasten zijn in 2023 dus afgeraamd in de begroting, waardoor ten opzichte van 2024 sprake is van een voordeel.	L	77	N	
8. In 2023 namen we deel aan het project Koplopersgemeenten. Hiervoor hadden we eenmalige lasten van € 59.000 opgenomen.	L	59	V	
9. Bij de 2e turap 2022 hebben we voor het coronaherstartplan € 381.000 overgeheveld van 2022 naar 2023. In 2023 is hiervan € 50.000 uitgegeven voor het vervangen van de voorzieningen in het skatepark Gilze. De lasten in 2023 zijn dus hoger dan in 2024 hetgeen leidt tot een voordeel.	L	331	V	
10. Bij de jaarstukken 2022 hebben we voor het noodfonds schrijnende gevallen € 30.000 overgeheveld van 2022 naar 2023. De lasten in 2023 zijn dus hoger dan in 2024 hetgeen leidt tot een voordeel.	L	30	V	
11. In 2024 verwachten we hogere uitgaven in het kader van de inkomensregelingen. We verwachten hiervoor compensatie door het Rijk.	L B	288 288	N V	
12. In 2023 hadden we extra budget opgenomen voor de Energietoeslag. Voor deze kosten hebben we extra middelen in het gemeentefonds gehad.	L	559	V	
13. In 2023 hadden we extra budget opgenomen voor de bijzonder bijstand en vroegsignalering. Voor deze kosten hebben we extra middelen in het gemeentefonds gehad.	L	42	V	
14. De bijdrage aan de sociale werkvoorziening neemt af in verband met de afbouw van de SW regeling.	L	91	V	
15. In 2023 hadden we incidentele baten als gevolg van de verkoop van groeituin Floralia. Voor aanpassingen op de nieuwe locatie hebben we incidentele lasten opgenomen.	L B	37 267	V N	
16. Als gevolg van demografische ontwikkeling en indexering verwachten we in 2024 hogere uitgaven in het kader van de WMO.	L	127	N	
17. De raming voor jeugdhulp is in 2023 hoger dan in 2024, dit is met name het gevolg van de eenmalige middelen voor o.a. het aanpakken van wachtlijsten.	L	290	V	

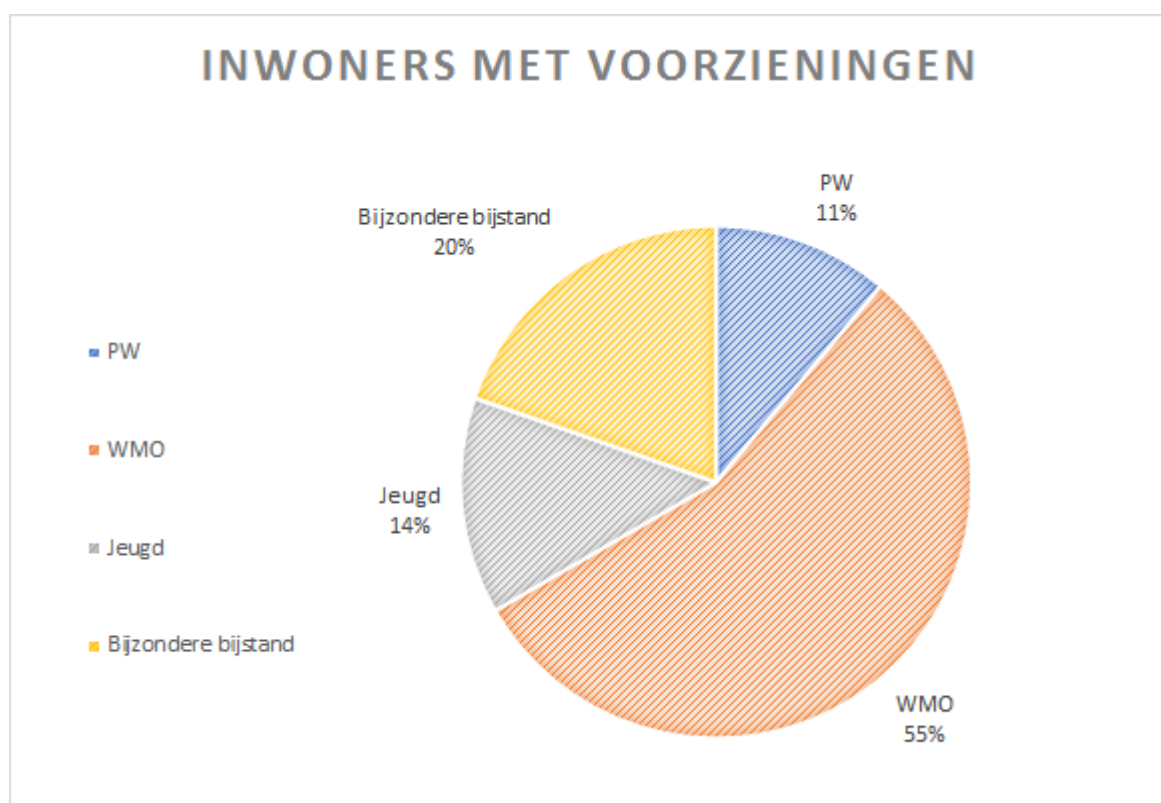
Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
18. In 2023 waren eenmalig hogere middelen opgenomen voor dak- en thuislozen.	L	67	V
19. Overige	L	16	N
	B	5	N
Totaal		596	V

Indicatoren

Indicator: De kosten van alle individuele voorzieningen per huishouden.

Indicator: Het aantal inwoners met een individuele voorziening.

Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

Een gezond en actief leven voor onze inwoners

We willen bereiken dat onze inwoners 'fit en veerkrachtig zijn'.

We werken vanuit het model voor positieve gezondheid: we focussen niet alleen op klachten en problemen maar ook op de veerkracht van mensen. Met die bredere benadering dragen we bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

Ons beleid krijgt de komende periode een stevige impuls door het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven (GALA) Akkoord. In deze akkoorden maakten gemeenten, verzekeraars en het Rijk afspraken om:

- Een gezonde generatie in 2040 te bevorderen;
- Zorg toegankelijk en betaalbaar te houden.

Om deze doelen te bereiken, wordt de nadruk verlegd van het bieden van zorg, naar het bevorderen van gezondheid. De afspraken richten zich op meer (domeinoverstijgende) samenwerking en meer aandacht voor preventie.

We realiseren ons steeds meer dat gezondheid van veel factoren afhankelijk is en daarmee ook vanuit veel perspectieven beïnvloed kan worden. In onze maatschappelijke opgaven gaan we na wat de impact kan zijn op gezondheid ('Health in all policies').

Afval

Met een reductie van de hoeveelheid restafval dragen we bij aan een circulaire economie. Dit richt zich zowel op bewoners (zie ook het VANG-programma) als op bedrijven. Op hoofdlijnen betekent dit dat we met een goede afvalscheiding inzetten op meer hoogwaardige recycling. We leggen meer nadruk op kwalitatief beter ingezamelde afvalstromen en de mogelijkheden die er zijn om afval te beperken, door inzet op preventie.

Zwerfafval

Ondanks eerdere berichten, ontvangen we in 2024 mogelijk toch weer een Rijksbijdrage om zwerfafval tegen te gaan. Hoe deze er uit gaat zien is niet bekend. Nadat bekend is wat de hoogte van de bijdrage is, bepalen we welke werkzaamheden we voor het tegengaan van zwerfafval kunnen uitvoeren.

Riolering

Klimaatverandering zorgt steeds meer voor zware regenval en droogte. Riolering is een belangrijk onderdeel in de waterketen. We maken zoveel als mogelijk werk- met- werk om gelijktijdig onze doelstellingen op klimaatadaptie te realiseren. Ook koppelen we zoveel mogelijk regenwater af als er werkzaamheden aan de riolering zijn. Bij de aanpak van het watervraagstuk werken we samen met Waterschap Brabantse Delta.

Het beleid en het beheer van de riolering heeft de gemeente Gilze en Rijen vastgelegd in het uitgebreid gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). In 2020 is er een nieuw vGRP voor de periode 2021-2025 vastgesteld. Hier benoemen we de activiteiten om de riolering te onderhouden en te verbeteren. We geven uitvoering aan het bestaand vGRP) en breiden dit uit naar een water- en rioleringsplan, waarbij we uitdrukkelijk water, bodem en klimaat meenemen.

Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit is belangrijk omdat dit een rechtstreeks verband heeft met gezondheid en leefomgeving. We produceren in onze gemeente veel fijnstof vanwege een vliegveld, spoor- en autowegen. Het Schone Lucht Akkoord willen we realistisch ten uitvoering brengen. Om te weten hoe de luchtkwaliteit zich in onze gemeente ontwikkelt en wat het doet met onze gezondheid is het belangrijk om te gaan meten. Daartoe willen we onderzoeken waar en op welke wijze de luchtkwaliteit gemeten kan worden, zodat we aan de hand daarvan maatregelen kunnen treffen op het gebied van volksgezondheid, ruimtelijke ordening, verkeer en milieu. We sluiten zoveel als mogelijk aan bij het Schone Lucht Akkoord en zetten in op voorlichting over de nadelen van houtstook.

Duurzaamheid

De gemeente Gilze en Rijen heeft een grote opgave op het gebied van duurzaamheid. In 2024 wordt de nieuwe duurzaamheidsvisie vastgesteld. Hierin staat beschreven waar de gemeente met haar bewoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties samen, dichtbij en zichtbaar aan gaat werken om stappen te zetten richting een klimaatadaptieve, CO2 neutrale en circulaire gemeente.

DOELSTELLINGEN 2024

7.1 Bevorderen van een gezond en actief leven van onze inwoners

De opdracht voor gemeenten in 2024 valt uiteen in twee delen waarvoor zij geoormerkte middelen ontvangen.

GALA

De eerste betreft het uitvoeren van een lokaal Plan voor GALA op basis van een Brede SPUK regeling waar het herijkte Sportakkoord nauw mee samenhangt. In 2023 ontwikkelden we voor onze gemeente een samenhangende aanpak op het gebied van gezondheid, sport, cultuur én de sociale basis. In ons Integraal Plan van aanpak voor GALA '*MeeDoen en MeeBewegen*' staat op hoofdlijnen beschreven hoe we, samen met partners en inwoners, gaan werken aan een gezond en actief leven voor onze inwoners en hoe we de hiervoor geoormerkte middelen in zetten. In 2024 voeren we het uitvoeringsprogramma hiervoor uit.

IZA

De tweede betreft het bijdragen aan het Regioplan IZA van de regio Hart van Brabant. Gemeenten werken hierin regionaal samen met organisaties in het zorg-, welzijns- en sociaal domein, verzekeraars en patiëntenorganisaties. Regie hiervoor ligt bij de zorgverzekeraars. Onze gemeente is via de gemeente Tilburg vertegenwoordigd in deze samenwerking. Op basis van het Regiobeeld (eind juni 2023 opgeleverd) is eind december 2023 het Regioplan vastgesteld. Op basis van dit plan werken

organisaties samen aan de belangrijkste zorg en gezondheidsopgaven in onze regio. In het Regioplan staat beschreven welke onderwerpen worden opgepakt, en wat de inzet en bijdrage van de betrokken organisaties is en hoe we de voortgang hierop monitoren. Voor de bijdragen vanuit gemeenten is in de regio Hart van Brabant in de periode 2024 - 2026 een budget van ongeveer 4 miljoen per jaar beschikbaar.

7.2 Doorontwikkelen VANG-doelstellingen

We sluiten aan bij de VANG-doelstellingen. Op hoofdlijnen betekent dit dat we door middel van een goede afvalscheiding inzetten op meer hoogwaardige recycling. Hiermee ligt de nadruk meer op kwalitatief beter ingezamelde afvalstromen. Daar hoort ook bij het inzetten op mogelijkheden om de hoeveelheid afval te beperken, door inzet op preventie.

7.3 Toekomstbestendige afvalinzameling

Over het onderzoek, naar wat de beste vorm is om in de toekomst het inzamelen van huishoudelijk afval te organiseren, zal eind 2023 een besluit worden genomen. 2024 zal daarom in het teken staan van het implementeren van dit besluit.

7.4 Riolering: meer inzicht in het voorkomen van wateroverlast

Door de motie afkoppelen is alleen gekeken naar het afkoppelen van verhardoppervlak van de riolering. Alternatieven om wateroverlast te voorkomen zijn onvoldoende bekeken. Nieuwe rekenmethoden geven een beter inzicht van de locaties van water op straat c.q. wateroverlast. In 2023 hebben we opdracht gegeven om een nieuwe berekening uit te voeren. De uitkomsten en de consequenties verwachten we tweede helft 2024. De berekeningsresultaten vormen de basis voor de aanpassingen aan het rioolstelsel en eventueel de openbare ruimte.

7.5 Verbeteren energielabels (koop)woningen in de gemeente

Om de energielabels van (koop)woningen in de gemeente Gilze en Rijen te verbeteren werken we vanuit een brede aanpak. De beschikbare gelden van het Nationaal Isolatie Programma (NIP) worden gebruikt om gericht (op buurt- en/of wijkniveau) slecht geïsoleerde koopwoningen (met energielabel D, E, F en G) aan te pakken. Dit doen we door samen met onze partners (woningcorporatie Leystromen, Energie Gilze Rijen) om bewoners van deze woningen zoveel mogelijk te ontzorgen, zowel financieel als procedureel. Ook stellen we een plan van aanpak op voor het verduurzamen van woningen van specifieke doelgroepen. Hieronder vallen VvE's en monumenten.

7.6 Uitvoeren lokaal warmtebronnenonderzoek

In Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) verband wordt een regionaal warmtebronnenonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten van dit regionale onderzoek worden benut voor een verdiepend lokaal warmtebronnenonderzoek (om vast te stellen welke wijken op wat voor temperatuur met welke bron duurzaam verwarmd kunnen worden) om bij te dragen aan de uitvoering van de Transitievisie Warmte (TVW).

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstellingen	Specifieke activiteit
7.1.1	Bevorderen van een gezond en actief leven.	Uitvoeren van het GALA plan 'MeeDoen en MeeBewegen'.
7.1.2	Bevorderen van een gezond en actief leven.	Bijdragen aan het regioplan IZA in de regio Midden-Brabant.
7.2	Doorontwikkelen VANG-doelstellingen.	Maatregelen nemen om te komen tot een meer hoogwaardige recycling.

Nr.	Doelstellingen	Specifieke activiteit
7.3	Toekomstbestendige afvalinzameling.	Implementeren van het besluit over het onderzoek afvalinzameling.
7.4	Riolering: meer inzicht in het voorkomen van wateroverlast.	Consequenties berekeningsresultaten vertalen naar benodigde maatregelen en deze input doorvertalen naar meerjarenprogramma.
7.5.1	Verbeteren energielabels (koop)woningen in de gemeente Gilze en Rijen.	Stimuleren van bewoners om slecht geïsoleerde (koop)woningen aan te passen naar de isolatiestandaard op basis van vastgesteld plan van aanpak (1e tranche).
7.5.2	Verbeteren energielabels (koop)woningen in de gemeente Gilze en Rijen.	Vaststellen plan van aanpak voor verduurzamen van woningen van doelgroepen die niet onder 'de aanpak energiearmoede' vallen.
7.6	Uitvoeren lokaal warmtebronnenonderzoek	Informeren over de resultaten van het onderzoek.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

7.7 Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)

De Gemeenschappelijke regeling OMWB voert de taken voor de gemeente uit op het gebied van milieu. Jaarlijks stellen we een uitvoeringsprogramma op, op basis van de begroting van de OMWB. De kaderbrief en de begroting van de OMWB leggen we ieder jaar voor aan de raad, met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen.

7.8 Bijdragen aan een gedragen luchthavenbesluit

Wij zijn blij met de vliegbasis Gilze-Rijen binnen onze gemeentegrenzen, maar willen niet dat de overlast door geluid en trillingen (Rattle Noise) toeneemt. Ook willen we dat de contouren zo min mogelijk over onze dorpskernen vallen en op die manier onder andere bouwmogelijkheden beperken. We hebben daarom overleg met het ministerie van Defensie om te lobbyen voor en te ondersteunen op de weg naar een gedragen luchthavenbesluit. Hiervoor is een onafhankelijke procesbegeleider betrokken, en worden met inwoners, Defensie en de gemeente zogenaamde overlegtafels gehouden. Daaruit volgt dat we nu met dezelfde partijen aan het onderzoeken zijn of we tot een convenant als voorloper op het Luchthavenbesluit kunnen komen. Ook zijn de uitkomsten van het Rattle-Noise onderzoek inmiddels bekend. Hieruit volgt dat de theoretische onderzoeken correct zijn, en dat nu het vervolg gestart kan worden, het uitvoeren van de maatregelen bij woningen die getroffen worden door Rattle-Noise.

7.9 Schone Lucht Akkoord

In het coalitieprogramma 2022-2026 is opgenomen dat we zoveel als mogelijk aansluiten bij het Schone Lucht akkoord.

7.10 Riolering en Water

In 2024 leggen we de focus op het verder op orde brengen van het planmatig beheer van de riolering. We brengen voor het reguliere onderhoud in beeld waar de komende jaren kleine onderhoudsmaatregelen nodig zijn voor de riolering, gemalen en drukriolering. Uiteindelijk streven we ook naar het in beeld brengen van het groot onderhoud/vervanging.

7.11 Uitvoering geven aan strategisch actieplan

In 2024 wordt de nieuwe duurzaamheidsvisie vastgesteld. Deze visie bevat een strategisch actieplan. We gaan met de samenleving, dichtbij en zichtbaar aan de slag met activiteiten uit dit strategisch actieplan, vertaald in een tweejaarlijks uitvoeringsplan.

7.12 Bewustwording en stimuleren van bewoners en bedrijven om zelf maatregelen te treffen op het gebied van co2 reductie en klimaatadaptatie, circulariteit

We blijven activiteiten organiseren, communicatiecampagnes opzetten, subsidieregelingen en leningen aanbieden en de afhandeling verzorgen. Bovendien continueren we een digitaal loket voor inwoners.

7.13 Effecten van klimaatverandering (hittestress, wateroverlast, droogte, overstroming) verminderen of voorkomen

Wij blijven samen met onze partners (in regioverband) uitvoering geven aan de regionale klimaatagenda, door het borgen van klimaatadaptatie in beleid en projecten in de openbare ruimte.

7.14 Uitvoering geven aan de energietransitie

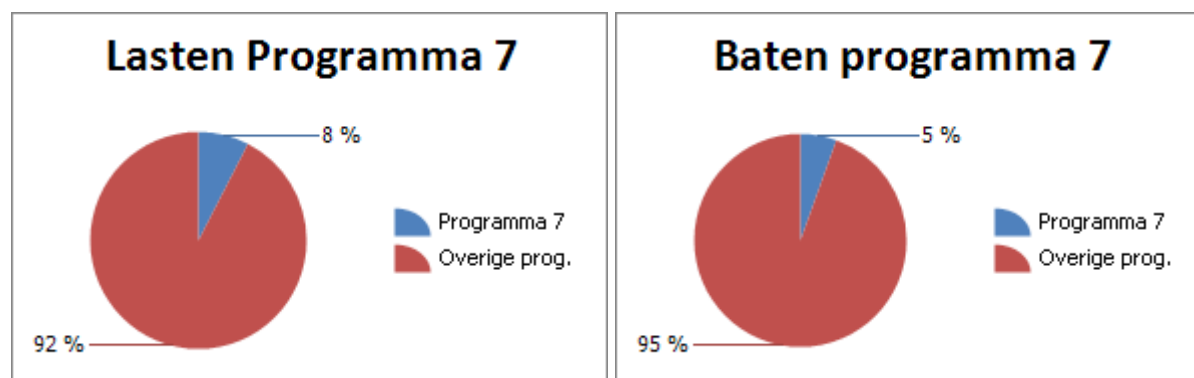
We dragen in 2024 in regionaal verband bij aan de uitvoering van de REKS en het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV. Samen met onze partners bekijken we bovendien waar uitbreiding van de wijkaanpak mogelijk is door uitvoering te geven aan de Transitievisie Warmte (TVW).

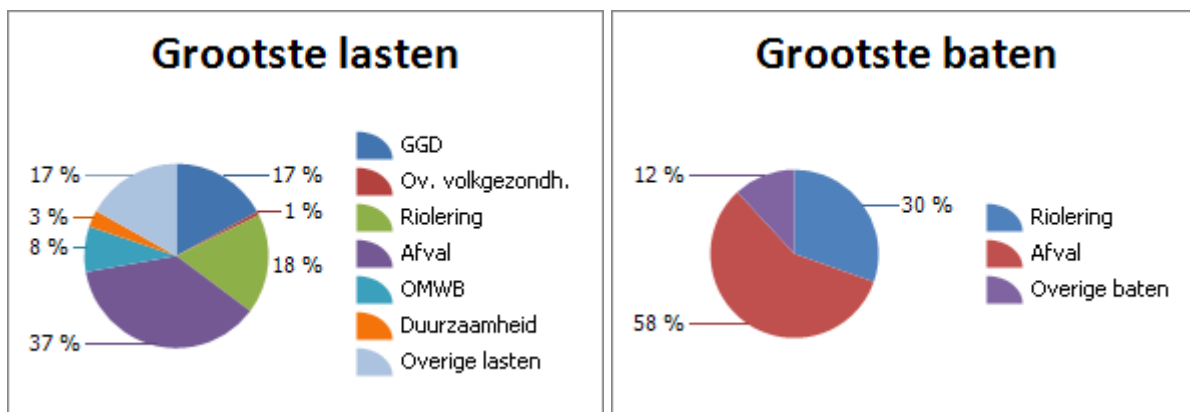
7.15 Circulariteit bij bedrijven stimuleren

We werken samen met partijen (o.a. Midpoint Brabant en ondernemersverenigingen) om de circulariteit bij bedrijven verder te stimuleren. We zoeken samenwerking in de regio om de circulaire economie in onze gemeente te stimuleren. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Nieuwe grondstoffen worden (indien ze benodigd zijn) op een duurzame manier gewonnen.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 7	5.818	7.314	6.562	6.550	6.047	6.077
Totaal baten programma 7	4.528	5.406	4.770	4.842	4.305	4.299
Saldo lasten en baten programma 7	-1.290	-1.908	-1.793	-1.708	-1.742	-1.778

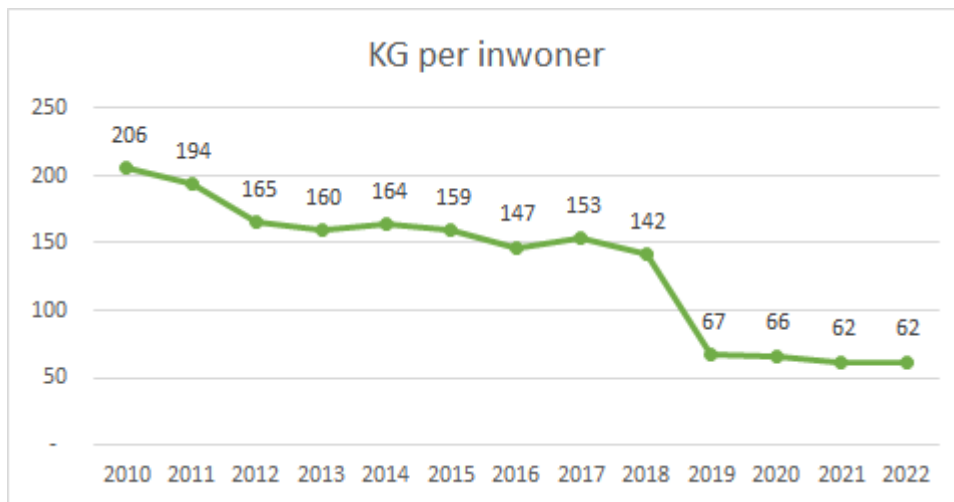
Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

		Bedragen x € 1.000		
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N	
1. Door stijgende rentetarieven is de omslagrente gestegen. Hierdoor rekenen we hogere rente toe aan de investeringen op het gebied van volksgezondheid en milieu.	L	31	N	
2. In 2024 is de bijdrage aan de GGD hoger dan in 2023. Dit komt met name door indexeringen van de bijdrage.	L	99	N	
3. In 2023 hadden we zowel de baten als de lasten van het lokaal preventieakkoord opgenomen in de begroting.	L	20	V	
	B	20	N	
4. In de perspectiefnota 2023 hadden we voor 2023 incidenteel € 25.000 opgenomen voor een onderzoek naar de toekomstige manier van afvalinzameling. Daarnaast hadden we in de 1e turap 2023 incidenteel € 134.000 opgenomen voor de naheffing van Attero. Tot slot waren de kosten van compensabele BTW in 2023 hoger dan in 2024 (€ 24.000). Deze oorzaken zorgen ervoor dat de lasten voor afval in 2023 € 183.000 hoger zijn begroot dan in 2024. Doordat dit effect wordt verrekend met de voorziening afvalstoffenheffing is het effect voor de exploitatie budgettair neutraal.	L	183	V	
	B	183	N	
5. In 2024 is de bijdrage aan de Omgevingsdienst hoger dan in 2023. Dit komt met name door indexering van de bijdrage.	L	32	N	
6. Bij de jaarstukken 2022 hebben we voor duurzaamheid € 263.000 overgeheveld van 2022 naar 2023. De lasten in 2023 zijn dus hoger dan in 2024 hetgeen leidt tot een voordeel. Daarnaast hebben we bij de perspectiefnota 2023 voor het jaar 2023 € 25.000 incidenteel opgenomen om de warmte transitie en circulaire economie verder uit te werken. Deze lasten hebben we niet in 2024 waardoor sprake is van een aanvullend voordeel.	L	288	V	
7. In 2023 hebben we eenmalig baten en lasten in het kader van de Aanpak Energiearmoede.	L	429	V	
	B	429	N	
8. Overige afwijkingen.	L	1	N	
	B	10	N	
Totaal		115	V	

Indicatoren

Indicator: Hoeveelheid KG restafval per inwoner per jaar.

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

Onze gemeente is een aantrekkelijke, duurzame en gezonde omgeving om te wonen, te werken en te recreëren. Bij (nieuw)bouwplannen houden we rekening met bestaand groen en creëren we een nieuwe, kwalitatief goede woonomgeving. De basis is een goede fysieke leefomgeving. De ruimtelijke ontwikkelingen moeten passen bij de identiteit van ieder dorp. Daarbij geven wij bij nieuwbouw de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding. We willen meer aandacht voor een vitale ontwikkeling van het buitengebied. Gilze en Rijen heeft de ambitie dat inwoners en bedrijven meedoen. De Omgevingswet zien we als een kans om hen actief te betrekken bij de woon- en leefomgeving.

DOELSTELLINGEN 2024

8.1 Ontwikkelen Omgevingsvisie

Het is voor een gemeente wettelijk verplicht om uiterlijk op 1 januari 2027 één – door de gemeenteraad – vastgestelde Omgevingsvisie te hebben. In deze visie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. In 2022 is – met participatie van inwoners – gestart met het ontwikkelen van een Omgevingsvisie. De vaststelling van de Omgevingsvisie vindt plaats in 2024.

8.2 Verkennen herontwikkelingsmogelijkheden binnen stedelijk gebied en afwegen aankoop strategische gronden

Binnen het bestaande woongebied van Rijen liggen diverse gebieden waarvoor herstructurering te overwegen is om zo in een deel van de woningopgave te kunnen voorzien. In 2024 gaan we in een aantal gebieden met grondeigenaren in gesprek om te bekijken of er kansen zijn om deze gebieden samen aan te pakken. Daar waar we samen kansen zien, vertalen we die in een kansenkaart. Om in de toekomst over voldoende bouwlocaties (voor woningbouw of bedrijventerrein) te beschikken, bekijken we of het wenselijk is om als gemeente strategische aankopen van gronden en/of gebouwen te doen. Hierbij houden we rekening met de inhoud van de nog vast te stellen Omgevingsvisie.

8.3 Ontwikkelen Paraplubestemmingsplan

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. We leggen in 2023 een ontwerp paraplubestemmingsplan ter inzage zodat gewijzigd(e) wet- en regelgeving en beleid (onder meer over archeologie en parkeren) goed overgaat naar het Omgevingsplan. Het Paraplubestemmingsplan wordt in 2024 vastgesteld.

8.4 Ontwikkelen Programma WonenPlus (vervolg)

Wonen is een belangrijk thema in de huidige raadsperiode. In de gemeente Gilze en Rijen streven we naar voldoende betaalbare en comfortabele woningen voor alle inwoners in alle levensfasen. Om dit te realiseren is een integrale aanpak nodig, omdat het thema Wonen meerdere beleidsdomeinen raakt. Kader en richting worden mede bepaald via o.a. de SRBT-woondeal, regionale woningmarktonderzoeken en de regionale woonzorgvisie. In de nog op te stellen WoonvisiePlus (Q1-2024) formuleren we de lokale ambities als bouwsteen voor de omgevingsvisie. De WoonvisiePlus vertalen we naar een programma om daarmee verder uitvoering te geven aan het woonbeleid in de gemeente.

8.5 Ontwikkelen locatie flexwoningen

De woningnood is groot. Flexwoningen bieden mogelijk een praktische oplossing. We gaan – in afstemming met de woningcorporatie en de regio en met oog voor de flexibele woonvormen zoals vastgesteld in de WoonvisiePlus – een plan ontwikkelen op basis van geschikte locaties.

8.6 Ontwikkelen Programma Spoorzone (Rijen)

De gemeente Gilze en Rijen wil een spoorzone ontwikkelen waar het goed en veilig wonen, werken en reizen is. Centraal staan de verbetering van de stationsomgeving, de verbinding met de rest van de gemeente en de bereikbaarheid en ontwikkeling van Rijen Zuid. De gemeente wil een veilige oversteek voor Fietzers en voetgangers, een aantrekkelijk gebied, veilige perrons, een verlaging van de geluidsbelasting en een frisse, groene en moderne uitstraling van de stationsomgeving die past binnen de kern Rijen. Dit streven is vertaald in een bestemmingsplan dat in 2023 is vastgesteld, met als onderlegger een goedgekeurde kostennota op basis van financiële prognoses. Eind 2024 wordt – na de beslissing over realisatie en de contracteringsstrategie – het ontwerp van de Spoorzone vastgesteld.

8.7 Ontwikkelen Tussen de Leijen (Rijen)

In 2023 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van ingestelde beroepen (en dus het ontbreken van een onherroepelijk bestemmingsplan) een wijzigingsbesluit genomen en is een verweerschrift ingediend bij de Raad van State. Parallel aan het genomen besluit en het ingediende verweerschrift is de civieltechnische aanbesteding in gang gezet, zodanig dat we direct na de positieve uitspraak van de Raad van State hebben kunnen starten met de aanbesteding (en daarna het bouwrijp maken van de locatie).

8.8 Herinrichten openbare ruimte Rijen-Zuid (zgn. Militaire wijk) (Rijen)

In 2022 is woningcorporatie Leystromen gestart met de renovatie en sloop van het eerste deel van de woningen in de Militaire wijk. Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk. In 2023 zijn ook de te behouden woningen gerenoveerd en is het definitief ontwerp voor het openbaar gebied afgerond. In 2024 worden de eerste fase van nieuwbouwwoningen opgeleverd en een deel van het openbaar gebied woonrijp gemaakt. In 2025 en 2026 volgen dan de overige nieuwbouwwoningen en het openbaar gebied.

8.9 Ontwikkelen Blokske 2/Veenstraat (Molenschot)

We zijn in 2023 gestart met de bestemmingsplanprocedure om de ontwikkeling van starterswoningen en een woonzorgconcept mogelijk te maken. Deze ontwikkeling draagt bij aan de leefbaarheid van Molenschot. Het ontwerp bestemmingsplan brengen we in 2023 in procedure en wordt in 2024 vastgesteld. Nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden kan gestart worden met de realisatie van de woningen.

8.10 Versterken leefbaarheid Hulten (Hulten)

Provincie Noord-Brabant gaat de N282 bij Rijen en Hulten verbreden. Na de verbreding gaat de provinciale weg niet meer door Hulten maar om Hulten heen. Dit biedt kansen om Hulten opnieuw

en autoluw in te richten en daarmee de leefbaarheid in en om Hulten te verbeteren. Samen met een bewonerswerkgroep, de provincie en andere partners werkt de gemeente aan een ontwerp voor een herinrichting van Hulten. Het ontwerp voor de autoluwe herinrichting is gereed maar door stikstofproblematiek kan het autoluw maken van Hulten nog niet plaatsvinden. De provincie en gemeente kijken samen met bewoners naar tijdelijke maatregelen en wat nog wel uitgevoerd kan worden en maakt hiervoor een aangepast ontwerp. Zodra het kan wordt Hulten autoluw gemaakt. De Provincie Noord-Brabant zal in 2024 het deel van de verdubbeling van de N260-N282 wat wel mogelijk is realiseren.

8.11 Woningbouw Hulten, locatie Oude Baan

In 2021 is de Wet Voorkeursrecht Gemeenten gevestigd (op een locatie aan de Oude Baan). De grondeigenaren zijn momenteel een woningbouwplan aan het voorbereiden, met in achtneming van de specifieke situatie van de vliegbasis Gilze-Rijen en de daarmee gepaard gaande overlast door geluid en trillingen (Rattle Noise). We streven ernaar in 2024 te starten met een wijziging Omgevingsplan.

8.12 Hergebruiken of -ontwikkelen schoollocatie Hulten

In 2024 verkennen we samen met de inwoners van Hulten de mogelijkheden van hergebruik of herontwikkeling van het vrijgekomen schoolgebouw (basisschool 'De Drie Muskietiers').

8.13 Ontwikkelen gebiedsvisie De Moerstraat Rijen (vervolg)

We stellen voor het gebied De Moerstraat een gebiedsvisie op. Een gebiedsvisie is een verkenning van de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van een locatie. Het vormt een kader voor de ontwikkeling van een gebied en bevat uitgangspunten die uiteindelijk meegenomen worden in het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan). We zijn in 2023 gestart met het opstellen van de gebiedsvisie. We zien dit niet als een solitaire visie, maar in samenhang met de andere ontwikkelingen in de omgeving. De gebiedsvisie wordt in 2024 vastgesteld.

8.14 Ontwikkelen integrale gebiedsvisie Rimpelaar

Er is een integrale gebiedsvisie nodig voor het gebied Rimpelaar. Het gebied ligt grotendeels in de gemeente Gilze en Rijen maar heeft ook betrekking op Bavel AC. Er spelen in dit gebied verschillende initiatieven vanuit ondernemers en bewoners, maar er liggen ook opgaven vanuit het Rijk en de Provincie. Onderlinge afstemming, verbinding en duidelijkheid zijn daarom belangrijk. Met een integrale gebiedsvisie kunnen enerzijds de initiatieven vanuit ondernemers worden gefaciliteerd. Anderzijds kan er zo uitwerking aan de opgaven vanuit het Rijk en Provincie worden gegeven. Gemeente Gilze en Rijen neemt deel aan de visievorming voor het gebied.

8.15 Voorbereiding invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Vooralsnog treedt per 1 januari 2024 de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking. Kern van de wet is de privatisering van het toezicht op de kwaliteit van de nieuwbouw. De rol van de gemeente verandert hierdoor. In 2022 hebben we, voor zover mogelijk, de consequenties van de wet voor de vergunningverlening en het (bouw-)toezicht in beeld gebracht en de systemen aangepast. In 2024 gaan we echt werken met de nieuwe wet en zorgen dat de inwoners en ondernemers de juiste dienstverlening krijgen.

Wat gaan we ervoor doen?

Nr.	Doelstelling	Specifieke activiteit
8.1	Ontwikkelen Omgevingsvisie.	Vaststellen Omgevingsvisie.
8.2	Verkennen herontwikkelingsmogelijkheden binnen stedelijk gebied en afwegen aankoop strategische gronden.	Ontwikkelen kansenkaart.
8.3	Ontwikkelen Paraplubestemmingsplan.	Vaststellen Paraplubestemmingsplan.
8.4.1	Ontwikkelen Programma WonenPlus voor de gemeente Gilze en Rijen.	Vaststellen WoonvisiePlus.
8.4.2	Ontwikkelen Programma WonenPlus voor de gemeente Gilze en Rijen.	Vaststellen uitvoeringsagenda.
8.5	Ontwikkeling locatie flexwoningen.	Planontwikkeling starten.
8.6.1	Ontwikkelen Programma Spoorzone (Rijen).	Vaststellen beslissing over realisatie.
8.6.2	Ontwikkelen Programma Spoorzone (Rijen).	Vaststellen contracteringsstrategie.
8.6.7	Ontwikkelen Programma Spoorzone (Rijen).	Vaststellen (en gereedmaken voor aanbesteding van) ontwerp Spoorzone.
8.7	Ontwikkelen Tussen de Leijen (Rijen).	Starten met bouwrijp maken fase 1 (afhankelijk uitspraak Raad van State).
8.8	Herinrichten openbare ruimte Rijen-Zuid (zgn. Militaire wijk).	Uitvoeren herinrichting 1e deel openbare ruimte.
8.9	Ontwikkelen Blokske 2/Veenstraat (Molenschot).	Vaststellen bestemmingsplan.
8.10.1	Versterken leefbaarheid Hulten (Hulten).	Deels verdubbelen N260-N282 binnen mogelijkheden stikstofwetgeving.
8.10.2	Versterken leefbaarheid Hulten (Hulten).	Uitwerken tijdelijke maatregelen voor Hulten.
8.11	Woningbouw Hulten.	Opstellen wijziging omgevingsplan.
8.12	Hergebruiken of -ontwikkelen schoollocatie Hulten.	Uitvoeren verkenning.
8.13	Ontwikkelen gebiedsvisie De Moerstraat (Rijen).	Vaststellen visie.
8.14	Ontwikkelen integrale gebiedsvisie Rimpelaar.	Vaststellen visie.
8.15	Vorbereiding invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.	De consequenties van de Wet voor de vergunningverlening en het (bouw-) toezicht monitoren en dienstverlening garanderen.

REGULIERE TAKEN (GOING CONCERN)

8.16 Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht dient iedere gemeente te beschikken over de volgende documenten:

1. een actueel beleidsplan VTH;
2. een uitvoeringsprogramma VTH; en
3. een jaarverslag VTH .

De provincie houdt hier toezicht op. Eind 2019 is het beleidsplan 2020-2024 vastgesteld. Het beleidsplan en het jaarlijkse uitvoeringsplan vormen de basis voor de activiteiten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij starten in 2023/ 2024 met het opzetten van het beleidsplan voor de jaren 2024 en verder.

Aanpassing werkwijze vergunningen aan Omgevingswet

De Omgevingswet stelt andere eisen aan de werkwijze bij de vergunningverlening. In 2024 gaan we dit verder toepassen en gebruikmaken van het nieuwe softwarepakket maar houden "de winkel open" en zorgen dat de inwoner zo goed mogelijk wordt geholpen bij het (aan)vragen.

Vorbereiding invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Omgevingswet treedt 1 januari 2024 in werking. Bij de inwerkingtreding van deze wet gaat ook de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking. Kern van de wet is de privatisering van het toezicht op de kwaliteit van de nieuwbouw. De rol van de gemeente verandert hierdoor. In 2023 hebben we, voor zover mogelijk, de consequenties van de wet voor de vergunningverlening en het (bouw-)toezicht in beeld gebracht en de systemen aangepast. Zodra de wet in werking treedt gaan we echt werken met de nieuwe wet en zorgen dat de inwoners en ondernemers de juiste dienstverlening krijgen.

8.17 Omgevingswet

Implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet treedt in werking op 1 januari 2024. De werkzaamheden in 2024 staan voornamelijk in het teken van optimaliseren van de werkprocessen, begeleiden van klanten en het oplossen van eventuele kinderziekten die de een dergelijk grote wetswijziging met zich mee kan brengen. Tevens werken we in 2024 verder aan de Omgevingsvisie, die in de loop van 2024 wordt vastgesteld.

Structurele effecten Omgevingswet

De Omgevingswet beoogt een actueel, integraal, dynamisch, gebiedsgericht en samenhangend stelsel van kerninstrumenten, zoals de Omgevingsvisie, Programma's en Omgevingsplan. Om dit te bereiken gaan we ons structureel anders organiseren en de structurele financiële gevolgen van de Omgevingswet in kaart brengen inclusief het effect op de leges.

8.18 Prestatieafspraken met woningcorporatie Leystromen

We bereiden bestuurlijk en ambtelijk samen met woningcorporatie Leystromen de prestatieafspraken 2025 voor. De voorbereiding bestaat uit het opstellen van de afspraken en het (intern) afstemmen van de daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda.

8.19 Regionale samenwerking thema wonen

We nemen, bestuurlijk en ambtelijk, deel aan regionale overlegstructuren en maken hier optimaal gebruik van om onze ambities te verwezenlijken. Zo maken we o.a. (via de woontafel) deel uit van het kernteam wonen van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) en sluiten we aan bij (ambtelijk) overleg over wonen (en zorg) in de regio Hart van Brabant.

8.20 Invoeren Wet Goed Verhuurderschap

De Rijksoverheid wil door middel van nieuwe wetgeving gemeenten meer grip geven op de lokale woningmarkt. De *Wet Goed Verhuurderschap* is inmiddels vastgesteld; als gevolg hiervan zijn we verplicht een meldpunt in te richten, waar huurders problemen met hun verhuurder kunnen melden. Bij overtreding van deze wet is een gemeente verplicht over te gaan tot handhaving. De verdere uitwerking van de wet vraagt om een integrale aanpak met betrokkenheid van verschillende disciplines (o.a. Handhaving, Wonen, Sociaal Domein en Juridische Zaken). Daarnaast ontwikkelt de

Rijksoverheid de *Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting*; over de verplichtingen en instrumenten die hieruit voortkomen volgt in 2024 meer duidelijkheid.

8.21 Ontwikkelen Vliegende Vennen Noordoost, fase III (Rijen)

We zijn in 2021 gestart met het bouwrijp maken van Vliegende Vennen Noordoost fase III. In 2022 zijn we begonnen met de uitgifte van de eerste gronden voor deze wijk. In 2024 wordt de wijk, gefaseerd, woonrijp gemaakt. Het laatste deel zal in 2025/2026 woonrijp zijn.

8.22 Ontwikkelen Wendel Zuid, (Gilze)

We zijn in 2022 gestart met het bouwrijp maken van Wendel Zuid en de uitgifte van de eerste gronden voor deze wijk. De woningen in het noordelijk gedeelte zijn eind 2023 opgeleverd. In 2023 is ook gestart met de bouw van het middelste gedeelte. In 2024 verwachten we de start van de woningbouw voor de vrije kavels. In 2025 wordt de wijk woonrijp gemaakt.

8.23 Transitie buitengebied | gebiedsgerichte aanpak Ulvenhoutse Bos

Het Ulvenhoutse Bos is een Natura 2000-gebied in de gemeente Breda. Het bos heeft te maken met een te hoge stikstofdepositie en verdroging. Mede daardoor worden kwaliteitsdoelstellingen niet gehaald en vergunningen niet verleend. De provincie Noord-Brabant heeft een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) ontwikkeld om met gebiedspartners te werken aan natuurherstel in Natura 2000-gebieden. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de Natura 2000-gebieden zelf, maar ook naar het gehele beïnvloedingsgebied daarvan. In het geval van het Ulvenhoutse Bos ligt een deel van de gemeente Gilze en Rijen (en Alphen-Chaam) in dit beïnvloedingsgebied. Wij werken als gemeente op bestuurlijk en ambtelijk niveau mee in deze gebiedsgerichte aanpak.

8.24 Meewerken aan beekdalherstel Wouwervallei

Een burgerinitiatief zet zich in om de Gilzewouwerbeek klimaatadaptief te maken en de natuurwaarden te verhogen. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeente Gilze en Rijen, gemeente Breda, Waterschap en Brabants Landschap (via een intentieovereenkomst). Een werkgroep onderzoekt momenteel de mogelijkheden om in overleg met grondeigenaren te komen tot grondruil. Dergelijke grondruil moet bijdragen aan de realisatie van het totale traject voor beekherstel.

8.25 Ecologische verbindingszone Groote Leij/Natuurnetwerk Brabant

Voor de realisatie van de ecologische verbindingszone (EVZ) Groote Leij is in 2023 een (alternatief) tracé aan de noordzijde uitgewerkt en ter goedkeuring voorgelegd aan provincie Noord-Brabant. De provincie heeft het alternatieve tracé opgenomen in haar beleid. Het doel is om in 2027 de EVZ gerealiseerd te hebben.

8.26 Stimuleringsregeling Landschap

De Stimuleringsregeling Landschap (nu Stila, voorheen Stika) subsidieert particulieren om landschapselementen aan te leggen en te beheren. De provincie verdubbelt het bedrag dat de gemeente hiervoor inzet. De provincie zet een veldcoördinator in als contactpersoon voor particulieren die gebruik willen maken van de regeling.

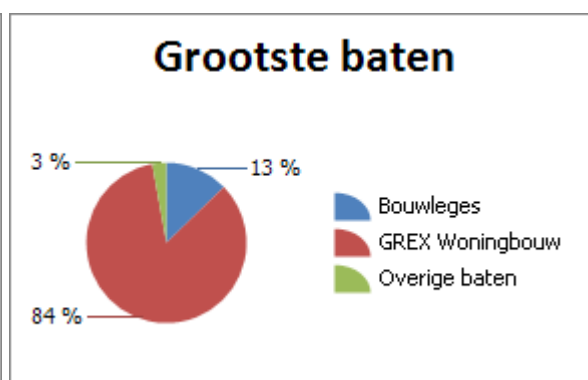
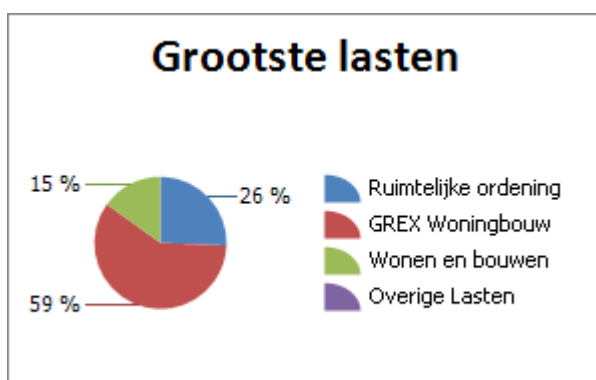
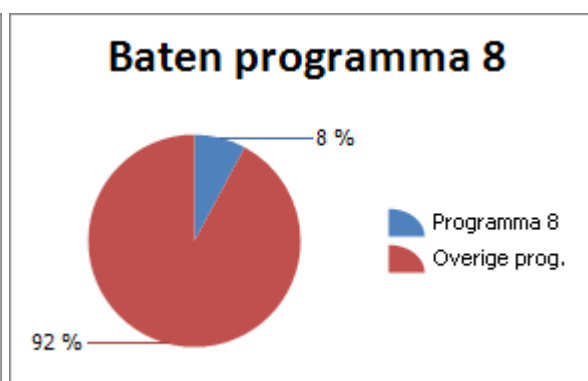
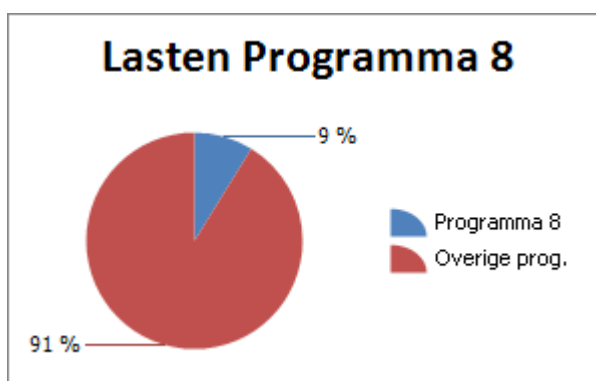
8.27 Regionale en provinciale visievorming

Rijk en provincie hebben nieuwe planvormen en werkvormen geïntroduceerd in de NOVI (Nationale omgevingsvisie) en NOVEX (Nationale omgevingsvisie extra). Tegelijk zijn er diverse nationale programma's gelanceerd of in voorbereiding. Provincies en gemeenten worden gevraagd op hun eigenschapsniveau keuzes te maken en voorstellen te doen aan het Rijk ten behoeve van bijvoorbeeld het MIEK (Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en klimaat), de PLG (Programma Landelijk Gebied) en het Ruimtelijke Voorstel. Binnen de SRBT (Stedelijke Regio Breda-Tilburg) hebben we met 19 gemeenten en 4 waterschappen in samenspraak met Provincie en Rijk ontwikkelprincipes

uitgewerkt die in samenhang het ambitiepakket en de beleidsinhoudelijke basis vormen om de gemeentelijke wensen in de diverse Rijksvisies en Rijksprogramma's in te brengen. Daarmee beogen we gezamenlijke financiering van gezamenlijke opgaven. De raad zal keuzes maken en vastleggen binnen de gemeentelijke omgevingsvisie. De werkwijze waar continu afstemming plaatsvindt tussen de verschillende schaalniveaus en rijksopgaven vergt veel inzet van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie.

Wat gaat het kosten?

Lasten / Baten	Bedragen X € 1.000					
	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal lasten programma 8	12.703	13.640	7.626	6.040	6.309	6.473
Totaal baten programma 8	12.397	11.339	6.793	4.667	4.684	4.700
Saldo lasten en baten programma 8	-306	-2.301	-833	-1.373	-1.625	-1.773

Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000		
	L/B	Bedrag	V/N
1. De kosten voor de spoorzone zijn in 2023 hoger dan in 2024, onder andere door een grondaankoop en hogere voorbereidingskosten. Doordat deze kosten worden verrekend met de bestemmingsreserve spoorzone is het effect budgettair neutraal. Dit leidt tot een voordeel op dit programma en een nadeel op het taakveld reserves.	L	800	V

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N
2. We verwachten in 2024 lagere lasten en baten voor de ontwikkelingen derden.	L	80	V
	B	80	N
3. In 2023 zijn incidentele middelen opgenomen voor de invoering van de Omgevingswet.	L	353	V
4. Voor de grondexploitatie woningbouw zijn in 2024 zowel de verwachte lasten als de baten lager dan in 2023. Per saldo gaat het om een bedrag van € 177.000 voordelig. Doordat het resultaat grondexploitatie wordt verrekend met de algemene reserve grondexploitatie is het effect budgettair neutraal. Dit leidt tot een voordeel op dit programma en een nadeel op het taakveld reserves.	L	4.597	V
	B	4.420	N
5. In 2023 zijn incidentele middelen opgenomen voor het mogelijk maken van alternatieve woonvormen (€ 100.000) en het opstellen van de woonvisie (€ 14.000).	L	114	V
6. Voor een aantal projecten van de afdeling ruimtelijke ontwikkeling is budget overgeheveld naar 2023, denk aan Woonlocaties Hulten en Verstedelijkingsakkoord Breda-Tilburg.	L	63	V
7. In 2022 hebben we de opbrengst omgevingsvergunningen 2022 tot en met 2024 verhoogd als gevolg van meer vergunningaanvragen. Hierbij verwachtten we dat de extra opbrengsten in 2023 en 2024 af zou nemen.	B	47	N
8. Overige afwijkingen.	L	7	V
	B	1	V
Totaal		1.468	V

Indicatoren

Voor indicatoren betreffende programma 8 wordt verwezen naar de woningbouw prognose. Hierin worden de cijfers verantwoord. Om dubbele documentatie te voorkomen nemen we in de begroting geen kopie op te nemen.

Algemeen

Algemene Dekkingsmiddelen

Het streven is om - gegeven onze gemeentelijke kerntaken, dienstverleningspakket en ambities - de lasten voor inwoners zo laag als mogelijk te houden. Ons doel daarbij is om bij de 20% goedkoopste gemeenten van Nederland te blijven horen wat betreft gemeentelijke woonlasten.

Algemene uitkering Gemeentefonds

Alle gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren uit het Gemeentefonds. Het gemeentefonds is goed voor een dekking van ca. 54% van de totale gemeentelijke lasten en hiermee de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De actuele begroting van het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.

In 2026 breekt het veelbesproken 'ravijnjaar' aan. Het gemeentefonds wordt kleiner en de zogenoemde opschalingskorting treedt in werking. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is nog steeds in gesprek met het kabinet over de rijksmaatregelen. We blijven de ontwikkeling volgen en gaan in 2024 bekijken hoe we hierop kunnen anticiperen.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De gemeentelijke belastingen is de tweede grootste inkomstenbron van de gemeente. Verdere toelichting is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Overhead

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces worden gerekend tot de overhead. Overhead bestaat in elk geval uit:

1. Leidinggevend in het primaire proces.
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O/HRM.
4. Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie met uitzondering van communicatie met de klant.
6. Juridische zaken.
7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. Facilitaire zaken en huisvesting.
10. Documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. Managementondersteuning in het primair proces.

De totale overheadkosten van de gemeente Gilze en Rijen worden in 2024 geraamd op een bedrag van € 9.063.384. Een groot deel van deze kosten wordt gemaakt en verantwoord in de ABG-organisatie. Op basis van een in het verleden vastgestelde verdeelsleutel wordt 53,8% van de kosten door de ABG-organisatie in rekening gebracht bij de gemeente Gilze en Rijen.

Specificatie overheadkosten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting		
				2025	2026	2027
Aandeel overheadkosten in bijdrage ABG	7.429.367	8.400.108	8.626.608	8.908.630	9.134.821	9.471.657
Salariskosten secretaris (60%)	116.952	89.947	89.947	89.947	89.947	89.947
Strategische capaciteit		-	130.000	130.000	130.000	130.000
Kwaliteitsimpuls bestuurlijke besluitvorming	54.357	-				
VNG	52.855	52.855	55.615	55.615	55.615	55.615
(Juridische) advieskosten		46.808	18.808	18.808	18.808	18.808
Toevoeging voorziening verlof	-11.112	-	-	-	-	-
Kosten betalingsverkeer	59	16.044	16.044	16.044	16.044	16.044
Archief en digitalisering	55.409	198.682	76.682	76.682	76.682	76.682
Aansprakelijkheid (WA schadebetalingen)	51.325	49.680	49.680	49.680	49.680	49.680
Krediet toekomst huisvesting	-	-	-	-	-	740.000
Overige onderhoudskosten gemeentewerf	-102.656	-	-	-	-	-
Totaal	7.646.554	8.854.124	9.063.384	9.345.406	9.571.597	10.648.433

Vennootschapsbelasting

Publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals Gemeenschappelijke Regelingen en Gemeenten, zijn Vennootschapsbelasting (VpB) plichtig indien, en voor zover, zij een onderneming drijven.

Er is sprake van een onderneming indien cumulatief voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- Een duurzame organisatie van **kapitaal en arbeid**;
- die deelneemt aan het **economische verkeer**;
- met het oogmerk om **winst** te behalen.

Van alle gemeentelijke activiteiten wordt 'slechts' het grondbedrijf aangemerkt als winstgevende onderneming.

Om te kunnen bepalen wat de daadwerkelijke belastingdruk op het grondbedrijf wordt, dient het BBV resultaat gecorrigeerd te worden naar het fiscale resultaat. In het oog springende verschillen tussen beide winstbepalingen zijn:

- Slechts de werkelijk betaalde rente mag als kosten opgevoerd worden;
- grondbedrijf vreemde activiteiten moeten geëlimineerd worden;
- toekomstige prijsstijgingen mogen niet opgevoerd worden als kosten/baten;
- kapitaalstortingen en onttrekkingen moeten geëlimineerd worden.

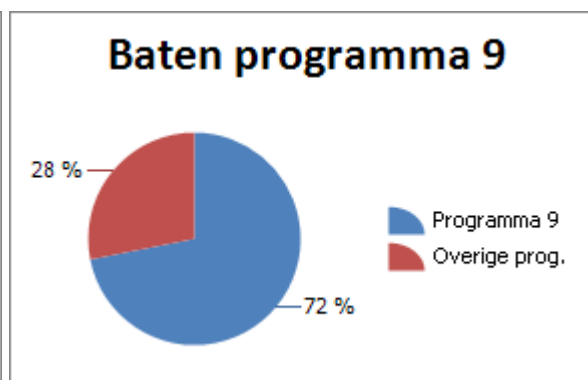
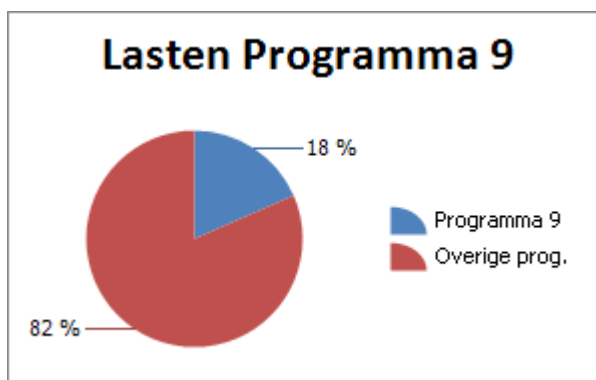
Vanwege verrekenbare verliezen uit het verleden zal er de komende jaren naar verwachting geen sprake zijn van betaling van vennootschapsbelasting.

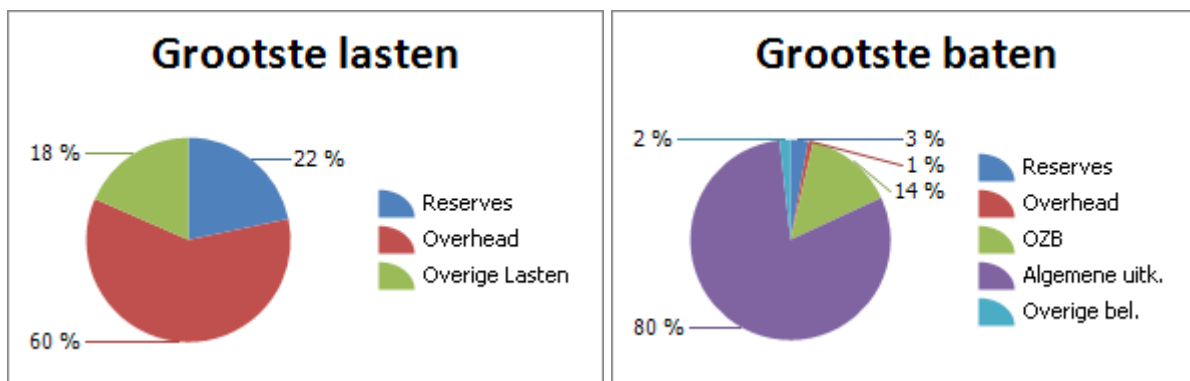
Onvoorzien

Wettelijk is voorgeschreven dat in de programmabegroting een post voor onvoorziene uitgaven is geraamd. Er zijn geen voorschriften of normen voor de omvang van deze post. Het is aan de raad om aan te geven welke omvang zij nodig acht. De raming voor 2024 bedraagt € 26.000. Dit is het totaalbedrag dat beschikbaar is voor alle programma's tezamen. Bij aanwending moet worden voldaan aan de volgende criteria (de drie O's): Onvoorzien, Onontkoombaar en Onuitstelbaar.

Wat gaat het kosten?

					Bedragen X € 1.000			
Lasten / Baten			Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
9A	Algemene dekkingsmiddelen	L	322	1.238	2.827	4.099	4.379	5.793
		B	56.259	57.096	60.154	62.469	60.436	61.558
9B	Overhead	L	8.238	9.362	9.564	9.823	9.999	11.065
		B	593	508	500	478	428	416
9C	Vennootschapsbelasting	L	0	0	0	0	0	92
		B	0	0	0	0	0	0
9D	Onvoorzien	L	0	26	26	26	26	26
		B	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten programma 9 Algemeen			8.561	10.626	12.417	13.948	14.404	16.976
Totaal baten programma 9 Algemeen			56.852	57.604	60.654	62.947	60.864	61.974
Saldo lasten en baten programma 9 Algemeen			48.291	46.978	48.237	48.999	46.460	44.998

Toelichting budgetverschillen

De belangrijkste verschillen tussen de ramingen in begroting 2024 en begroting 2023 zijn:

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	L/B	Bedrag	V/N	
1. De baten vanuit de onroerende zaakbelasting zijn in 2024 € 294.000 hoger dan in 2023, dit komt door de trendmatige indexering.	B	294	V	
2. De algemene uitkering 2024 is hoger dan in 2023. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door indexering. Deze hoge indexering hebben we geraamd op een stelpost ter dekking van de hogere kosten in 2024.	L	1.821	N	
4. In de begroting 2023 hadden we middelen opgenomen voor de verdere uitvoering van het eind 2021 vastgestelde coronaherstelplan.	L	266	V	
5. Aan de hand van de vastgestelde begroting 2024 van de ABG, wordt in 2024 een hoger bedrag doorbelast aan het taakveld overhead dan in 2023.	L	170	N	
6. In 2024 zijn de verwacht kosten van de voorbereidingskrediet voor toekomstige centrale huisvesting én de huisvesting van de bestuurszetel Gilze en Rijen hoger dan in 2023.	L	49	N	
7. We hebben vanaf 2024 een structureel budget van € 130.000 opgenomen voor strategische capaciteit.	L	130	N	
9. De kosten die in de begroting zijn opgenomen voor het digitaliseren en bijwerken van het archief (inclusief persoonskaarten), zijn in 2023 hoger dan in 2024.	L	122	V	
10. Overige afwijkingen.	L	9	N	
	B	13	N	
Totaal		1.259	V	

Subsidies

Subsidiebeleid

Met subsidies maken we activiteiten van inwoners, verenigingen en organisaties mogelijk, omdat die activiteiten een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van onze beleidsdoelen in het sociaal domein. Het gaat dan bijvoorbeeld om activiteiten gericht op meedoen van alle inwoners (jong tot oud), op het gebied van sport en bewegen of kunst, cultuur en educatie.

Jaarlijks nemen we in de begroting een overzicht op met daarin vermeld het subsidieplafond voor activiteitsubsidies en de begrote bedragen voor basisvoorzieningen (per onderdeel). Dit overzicht treft u hieronder aan voor de begroting 2024. In het subsidieregister zijn na afloop van het kalenderjaar de subsidietoekenningen terug te vinden.

Onderstaande bedragen zijn exclusief indexering. Wanneer tot indexering wordt overgegaan, dekken we dit vanuit de stelpost indexeringen die is opgenomen in onze meerjarenbegroting en wordt het subsidieplafond gecorrigeerd. Tot slot zijn onderstaande bedragen gebaseerd op de afspraken die we hebben gemaakt met de basisvoorzieningen tot en met eind september. Wanneer er in het restant van 2023 nog afspraken worden gemaakt, die effect hebben op de subsidie 2024, dan wordt ook hiervoor het subsidieplafond gecorrigeerd.

Subsidies basisvoorzieningen

De onderstaande subsidies aan basisvoorzieningen zijn opgenomen in de begroting 2024 (exclusief indexering):

Subsidies voor basisvoorzieningen	
Mantelzorgondersteuning	
Lokaal Steunpunt Mantelzorg i.s.m. Thebe thuiszorg	€ 120.000
Basisondersteuning (dorpsteam)	
Samenwerkingsverband basisondersteuning (penvoerder ContourdeTwern)	€ 1.688.000
Preventief aanbod jeugdhulp	
Waygroup	€ 30.000
Bestaanszekerheid	
Voedselbank	€ 30.000
Cultureel erfgoed (inclusief harmonieën)	
Stichting Dorpsbelang Molenschot	€ 2.000
Heemkring Molenheide	€ 8.500
Stichting Sint Nicolaas Comité Gilze	€ 1.500
Sint Nicolaas Comité Rijen	€ 1.500
Koninklijke Harmonie St. Cecilia	€ 11.000
Harmonie Vlijt en Eendracht	€ 12.000
Stichting Cultuurplaats	
Marktplaats cultuur en cultuureducatie	€ 124.730
Cultuurcoach	€ 55.000
Cultuurplaats coördinatie	€ 37.850
Brede school coördinatie	€ 36.808

Subsidies voor basisvoorzieningen	
Bibliotheekvoorziening	
Theek 5	€ 455.500
Taalhuis	€ 37.000
Speel-o-theek voorziening	
Stichting Kind en Spel	€ 2.800
Maatschappelijke accommodaties	
Gemeenschapshuis Hulten (The Chump)	€ 25.000
Gemeenschapshuis Molenschot De Molenwiek	€ 87.684
Stichting Culturele Centra Gilze en Rijen (CCGR)	€ 655.000
Gillesa Groep - Scouting Gilze	€ 7.200
Stichting Scouting Bonifaas - Scouting Rijen	€ 5.250
Anti-discriminatievoorziening (Advies- en meldpunt)	
RADAR	€ 21.000
Ontwikkelingsstimulering voor 2 tot 4 jarigen (voor- en vroegschoolse educatie)	
Kindcentrum Rijen B.V. / De Vliegwereld	Ntb o.b.v. werkelijk bezette kindplaatsen
Humankind / POV Speeldoos	Ntb o.b.v. werkelijk bezette kindplaatsen
Stichting Muzerij	Ntb o.b.v. werkelijk bezette kindplaatsen
EHBO verenigingen	
E.H.B.O. - vereniging Sint Christoffel	€ 2.000
Preventie, informatie en advies en ondersteuning in het kader van de aanpak van seksueel geweld	
Stichting Blauwe Maan (via gemeente Tilburg)	€ 15.000
Collectieve preventie GGZ en Verslavingszorg	
GGZ Breburg	€ 7.800
Novadic-Kentron	€ 7.200
Slachtofferhulp	
Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 10.000
Sport- en beweegvoorzieningen	
Sport'sCool	€ 1.391

Activiteitensubsidies

Het subsidieplafond voor activiteitensubsidies bedraagt in 2024 € 297.099.

Innovatiesubsidies

Bij de perspectiefnota 2021 is besloten om de innovatiesubsidies af te bouwen naar € 0 in 2023. In de begroting 2024 is dus geen geld opgenomen.

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn na de doeluitkeringen en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds de belangrijkste bron van inkomsten. In de paragraaf Lokale heffingen doen wij verslag van:

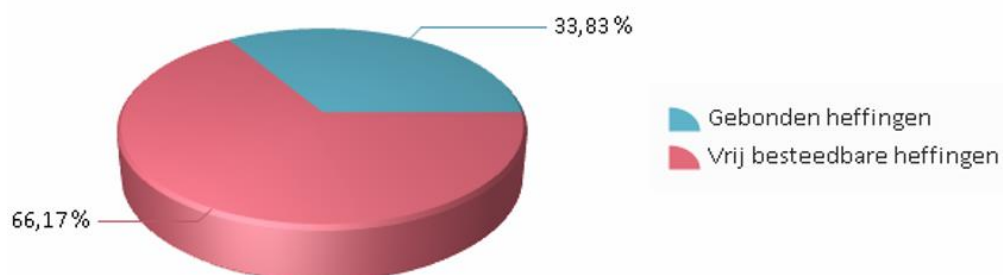
- De geraamde inkomsten;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- De berekeningswijze van de gemeentelijke tarieven en welke beleidsuitgangspunten hieraan ten grondslag liggen;
- De ontwikkeling van de lokale lastendruk;
- Het kwijscheldingsbeleid.

Lokale heffingen

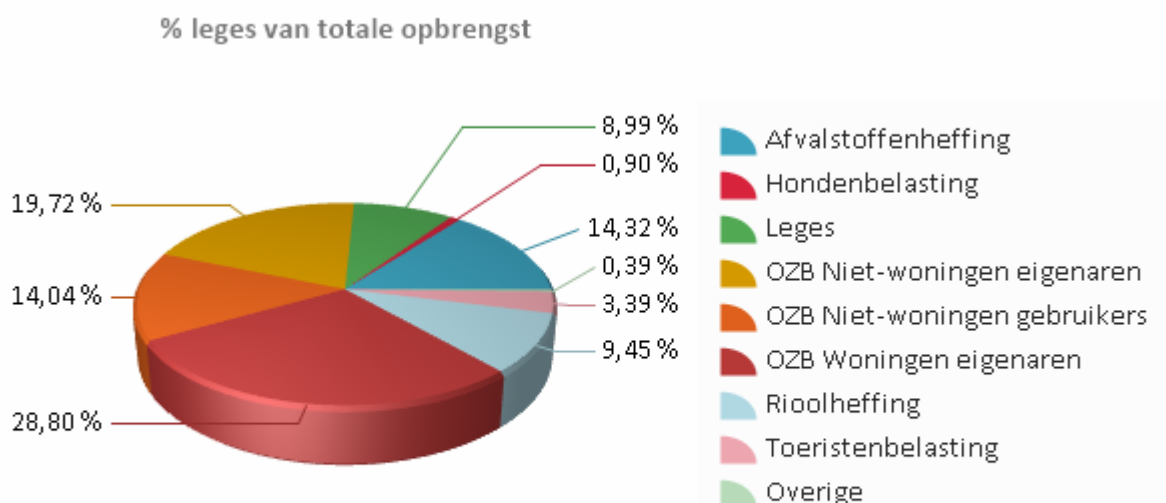
De lokale heffingen zijn met € 14,4 miljoen goed voor 17% van de gemeentelijke inkomsten in Gilze en Rijen. In onderstaand overzicht zijn de inkomsten voor de jaren 2022 tot en met 2024 weergegeven. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in gebonden heffingen (aan te wenden voor doel) en vrij besteedbare heffingen.

De inkomsten uit lokale heffingen nemen in 2024 naar verwachting met € 246.000 toe ten opzichte van 2023. Het verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de hogere OZB opbrengst in 2024 vanwege trendmatige indexering.

% leges van totale opbrengst

Heffingen	Realisatie 2022	Begroot 2023	Begroting 2024
Gebonden heffingen			
Afvalstoffenheffing	2.180.244	2.066.000	2.066.000
Leges	2.196.861	1.381.894	1.296.532
Markten en kermissen	46.879	54.740	55.642
Rioolheffing	1.374.021	1.347.796	1.363.693
Totaal Gebonden heffingen	5.798.005	4.850.430	4.781.867
Vrij besteedbare heffingen			
Hondenbelasting	110.200	125.395	130.035
OZB Niet-woningen eigenaren	2.514.475	2.753.241	2.845.997
OZB Niet-woningen gebruikers	1.759.780	1.959.993	2.026.027
OZB Woningen eigenaren	3.641.715	4.019.485	4.154.909
Toeristenbelasting	530.596	474.556	489.821
Totaal Vrij besteedbare heffingen	8.556.766	9.332.670	9.646.789
Totaal opbrengsten	14.354.771	14.183.100	14.428.656

Gebonden heffingen

Bij de gebonden heffingen is kostendeckendheid het uitgangspunt. De gebruiker betaalt in principe de integrale kosten van de geleverde producten en diensten. Een meer dan kostendeckende heffing is niet toegestaan; daarentegen kunnen bestuurlijke overwegingen aanleiding zijn tot het vaststellen van lagere tarieven.

Het BBV schrijft voor dat gemeenten in de paragraaf lokale heffingen inzicht verschaffen in de berekeningswijze van de gemeentelijke tarieven. Naast de kosten op de betreffende taakvelden wordt namelijk nog een aantal posten extracomptabel toegerekend aan de tarieven, zoals overhead, rente en BTW. Hieronder wordt achtereenvolgens ingegaan op de tariefberekeningen van de afvalstoffen-, de rioolheffing en de gemeentelijke leges (retributies).

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht om huishoudelijk afval op te halen. Van de opbrengst afvalstoffenheffing betaalt de gemeente de inzamelings- en verwerkingskosten, maar ook de exploitatie van de milieustraat.

Inwoners van Gilze en Rijen betalen een vastrecht en een tarief per inworp van een zak restafval. Inwoners uit het buitengebied betalen per lediging van de restafvalcontainer. De afvalstoffenheffing wordt geïncasseerd door Brabant Water.

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing, dit houdt in dat de geïnde gelden aangewend moeten worden voor het doel. Uitgangspunt in Gilze en Rijen is een 100% kostendekkende afvalstoffenheffing: de tarieven bewegen mee met de ontwikkeling van de toerekenbare kosten. De voorziening afvalstoffenheffing vormt de sluitpost van de exploitatie. De voorziening heeft een egaliserende functie. Ze kan worden gebruikt om via het tarief te sparen voor grote uitgaven in de toekomst (onderhoud, vervanging) of om ongewenste schommelingen van het tarief op te vangen.

In onderstaande tabel is de exploitatieopzet van de afvalstoffenheffing 2024 afgezet tegen die van 2023.

	2023	2024
Kosten taakvelden		
Begroting gemeente	€ 1.335.473	€ 1.178.231
Begroting ABG (60%)	€ 804.073	€ 804.073
Inkomsten taakvelden	-€ 565.983	-€ 565.983
Netto kosten taakveld Afval	1.573.563	1.416.321
Toe te rekenen kosten:		
Overhead ABG (40%)	€ 536.048	€ 536.048
BTW	€ 266.051	€ 233.170
Totale kosten	2.375.662	2.185.539
Opbrengst heffingen	€ 2.049.000	€ 2.049.000
Opbrengst milieustraat	€ 90.000	€ 90.000
Dekking	90%	98%
Mutatie voorziening (positief = toevoegen, negatief = onttrekken)	-/- € 236.662	-/- € 46.539

De toerekenbare kosten voor de heffing zijn per saldo in 2024 met € 189.000 afgenomen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2023. Dit verschil wordt grotendeels veroorzaakt door de ontvangen naheffing van Attero in 2023 (incidenteel nadeel).

In onderstaande tabel wordt het tariefvoorstel 2024 afgezet tegen het tarief 2023.

	2023	2024
vastrecht	€ 138,00	(*)
140 liter restafval	€ 9,33	€ 9,33
240 liter restafval	€ 16,00	€ 16,00
60 liter inworp verzamelcontainer	€ 4,00	€ 4,00
30 liter inworp verzamelcontainer	€ 2,00	€ 2,00

(*) Het tarief vastrecht voor de afvalstoffenheffing is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend. De besluitvormingsproces rondom het onderzoek naar een toekomstbestendige organisatie voor de afvalinzameling is nog gaande. De uitkomsten en de financiële gevolgen worden later meegenomen bij de besluitvorming inzake de 2e turap 2023 en de belastingverordeningen 2024.

Rioolheffing

Voor de afvoer van afvalwater en de zuivering daarvan, heeft de gemeente de plicht om voor een goed werkend rioleringsstelsel te zorgen. Ook heeft de gemeente de zorgplicht om de grondwaterstand en de afvoer van hemelwater (regenwater) te beheren. Om al deze watertaken te bekostigen wordt er één belasting geheven, de rioolheffing. De gemeentelijke watertaken gaan gepaard met relatief grote uitgaven en hebben een langjarige planning. In het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) is het onderhoud aan het rioleringsstelsel voor de lange termijn in kaart gebracht.

Binnen de rioolheffing wordt onderscheid gemaakt tussen een vast basistarief (tot en met 500 m3 jaarlijks waterverbruik) en een variabel grootverbruik tarief (vanaf 500 m3 jaarlijks waterverbruik). De rioolheffing is, evenals de afvalstoffenheffing, een bestemmingsheffing. Ook hier is een 100% kostendekkende heffing het uitgangspunt in Gilze en Rijen.

In onderstaande tabel is de exploitatieopzet van de rioolheffing 2024 afgezet tegen die van 2023.

	2023	2024
Kosten taakvelden		
Begroting gemeente	€ 781.546	€ 792.132
Begroting ABG (60%)	€ 310.946	€ 310.946
Inkomsten taakvelden	-/- € 54.584	-/- € 54.584
Netto kosten taakveld riool	1.037.908	1.048.494
Toe te rekenen kosten:		
Overhead ABG (40%) incl. (omslag)rente	€ 207.297	€ 207.297
BTW	€ 139.745	€ 139.459
Totale kosten	€ 1.384.950	€ 1.395.250
Opbrengst heffingen	€ 1.347.796	€ 1.363.693
Dekking	97%	98%
Mutatie voorziening	-/- € 37.154	-/- € 31.557
(positief = toevoegen, negatief = onttrekken)		

Uit de tabel valt af te lezen dat het huidige tarief van de rioolheffing in 2024 beneden kostendekkend is, waardoor we een aanspraak doen op de voorziening riolering.

In onderstaande tabel wordt het tariefvoorstel 2024 afgezet tegen het tarief 2023.

	2023	2024
Basistarief: tot en met 500 m3 waterverbruik	€ 105,96	(*)
Grootverbruik: per (deel van) 500 m3 extra waterverbruik	€ 66,24	(*)

() De tarieven voor de rioolheffing zijn ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend. De besluitvormingsproces rondom het "Masterplan Afkoppelen Rijen" is nog gaande. De uitkomsten en de financiële gevolgen worden later meegenomen bij de besluitvorming inzake de 2e turap 2023 en de belastingverordeningen 2024.*

Retributies

Retributies worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan een individu of een van haar bezittingen ter beschikking stelt. Voorbeelden van retributies zijn leges, markt- en standplaatsgelden en lijkbezorgingsrechten (grafrechten).

In 2018 zijn de meeste tarieven voor de drie ABG gemeenten geharmoniseerd. De geharmoniseerde tarieven worden gezamenlijk voor de drie gemeenten geïndexeerd (3% in 2024). Voor de overige tarieven geldt de reguliere index zoals deze is opgenomen in de begroting (3,7%).

Jaarlijks bij het opstellen van de begroting wordt een kostendekkendheidsanalyse gemaakt van de legesverordening. De lasten worden berekend aan de hand van de normatieve tijdsbesteding en de toerekenbare uurtarieven. De baten worden berekend op basis van de verwachte productie en de geïndexeerde legestarieven.

Na meerdere malen uitstel treedt de nieuwe Omgevingswet op 1 januari 2024 definitief in werking. De Omgevingswet staat voor een nieuwe manier van denken en doen in de gebiedsontwikkeling en leidt tot een aantal wijzigingen in titel 2 van de legesverordening. Deze wijzigingen en de financiële gevolgen daarvan worden momenteel uitgewerkt en later meegenomen in het raadsvoorstel voor de nieuwe belastingverordeningen 2024.

Vrij besteedbare heffingen

De vrij besteedbare heffingen zijn een belangrijk politiek instrument en maken integraal onderdeel uit van het gemeentelijk (belasting-)beleid. De geïnde gelden vormen een algemene inkomstenbron voor de gemeente.

Onroerende zaakbelasting

Inwoners betalen onroerendezaakbelasting (OZB) als zij op 1 januari van een belastingjaar eigenaar zijn van een woning of gebruiker en/of eigenaar van een niet-woning. De OZB is gebaseerd op de WOZ-waarde op 1 januari van het voorgaande jaar.

De gemeente bepaalt de OZB-aanslag op basis van de getaxeerde waarde van de onroerende zaak (de WOZ-waarde). Deze waarderingsgrondslag wordt jaarlijks middels hertaxatie, volgens de regels in de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ), vastgesteld. Het beleid tot nu toe is altijd geweest dat de OZB-opbrengst niet beïnvloed wordt door de hertaxaties van het onroerend goed. Met andere woorden: als de totale waarde van het onroerend goed daalt, als gevolg van lagere taxatiewaarden, zullen de OZB-tarieven extra stijgen zodat de totale opbrengst gelijk blijft (het omgekeerde geldt uiteraard ook). Net als in voorgaande jaren is ook voor 2024 dit beleidsuitgangspunt gehanteerd.

Voorstel tarieven 2024

	2023	2024
Woningen eigenaren	0,1047%	(*)
Niet-woningen eigenaren	0,2898%	(*)
Niet-woningen gebruikers	0,2488%	(*)

(*) De WOZ waardering is ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend, waardoor de tarieven nog niet berekend kunnen worden. In deze begroting is een inkomstenstijging verwerkt van 3,7% zijnde de trendmatige indexering zoals genoemd in de perspectiefnota 2024.

Toeristenbelasting

Voor personen die niet staan ingeschreven in de gemeente heffen wij een toeristenbelasting als zij blijven overnachten in een hotel, een pension of een ander vakantieonderkomen. Voor de toeristenbelasting zijn de houders van de hotels, pensions en campings belastingplichtig. Zij kunnen het tarief aan de toerist doorberekenen. In onderstaande tabel wordt het tariefvoorstel 2024 afgezet tegen het tarief 2023.

	2023	2024	wijziging
Tarief per overnachting	€ 1,59	€ 1,65	€ 0,06 (+3,7%)
Forfaitair tarief vaste standplaats	€ 281,43	€ 292,05	€ 10,62 (+3,7%)

Hondenbelasting

De hondenbelasting wordt berekend aan de houder van een of meer honden. In onderstaande tabel wordt het tariefvoorstel 2024 afgezet tegen het tarief 2023.

	2023	2024	wijziging
Voor een eerste hond	€ 55,68	€ 57,72	€ 2,04 (+3,7%)
Voor een tweede hond	€ 111,36	€ 115,44	€ 4,08 (+3,7%)
Voor iedere hond boven het aantal van twee	€ 167,04	€ 173,16	€ 6,12 (+3,7%)
Voor een kennel	501,12	€ 519,48	€ 18,36 (+3,7%)

Ontwikkeling van de lokale lastendruk

Jaarlijks brengt het COELO (het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) een Atlas van de lokale lasten uit. Daarin is op het vlak van de lokale lastendruk een vergelijking van alle Nederlandse gemeenten gemaakt. Uitgangspunt voor de berekening van de lokale lastendruk zijn de lasten OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden. De volgende tabel geeft de meerjarige ontwikkeling van de lokale woonlasten weer voor de jaren 2022-2024:

Woonlasten	2022	2023	2024
Onroerende zaakbelasting	€ 380	€ 418	€ 433
Afvalstoffenheffing	€ 196	€ 196	(*)
Rioolheffing	€ 106	€ 106	(*)
Totaal woonlasten	€ 683	€ 721	(*)
Stijging (Absoluut)	€ 62	€ 38	(*)
Stijging (Relatief)	10,0%	5,6%	(*)

(*) Zoals eerder aangegeven in deze paragraaf, zijn de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend. Op zowel het dossier "Toekomstbestendige organisatie voor de afvalinzameling" als het dossier "Masterplan Afkoppelen Rijen" is de besluitvorming nog gaande. De uitkomsten en de financiële gevolgen worden later meegenomen bij de besluitvorming inzake de 2e

turap 2023 en de belastingverordeningen 2024. Wanneer de tarieven duidelijk zijn, kunnen we de totale lokale lasten berekenen.

Uitgangspunten berekening lokale lasten Gilze en Rijen:

- OZB: gemiddelde woningwaarde (koopwoning) op waarde peildatum (2023 = € 416.724);
- Afvalstoffenheffing: het COELO gaat voor een meerpersoonshuishouden uit van 14 inworpen van 60 liter in de restafvalcontainer;
- Rioolheffing: basistarief, tot en met 500 m3 waterverbruik.

Met bovenstaande woonlasten neemt onze gemeente in 2023 de 8e positie (2022 was 5e positie) in van de totaal 342 gemeenten per 01-01-2023. Op de lijst van het Coelo heeft de nummer 1-gemeente de laagste woonlasten (bij meerpersoonshuishoudens). Nummer 342 is de gemeente met de hoogste woonlasten.

<u>Gemiddelde woonlasten (COELO)</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
<i>Gemiddelde alle gemeenten</i>	€ 927	€ 962	n.t.b.
<i>Gemeente Alphen-Chaam</i>	€ 1.054	€ 1.062	n.t.b.
<i>Gemeente Baarle-Nassau</i>	€ 810	€ 814	n.t.b.
<i>Gemeente Dongen</i>	€ 959	€ 978	n.t.b.
<i>Gemeente Goirle</i>	€ 938	€ 942	n.t.b.
<i>Gemeente Oisterwijk</i>	€ 964	€ 892	n.t.b.

Kwijtscheldingen

Zoals binnen onze gemeente gebruikelijk bestaat de mogelijkheid om voor de aanslagen rioolheffing en afvalstoffenheffingen jaarlijks een verzoek om kwijtschelding in te dienen. Personen die aan de voorwaarden voldoen (betrokkenen hebben geen vermogen en de betalingscapaciteit is te laag om de aanslag te betalen), kunnen door het indienen van een dergelijk verzoek voor één of beide heffingen kwijtschelding ontvangen. In de tariefberekeningen voor de afvalstoffen- en rioolheffing is rekening gehouden met de inkomstenderving door kwijtschelding. In de begroting 2024 is rekening gehouden met een totaalbedrag van € 100.000 aan kwijtscheldingen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat gemeenten hun beleid voor de risicobeheersing moeten vastleggen en op basis van een risicoprofiel hun financiële weerstandsvermogen bepalen. Per 01-01-2021 is de nieuwe beleidsnota “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” vastgesteld. In deze paragraaf proberen we een antwoord te geven op de vraag hoe groot het “weerstandsvermogen” (weerstandscapaciteit minus totaal van alle risico’s) van onze gemeente is. Hiervoor geldt een drietal invalshoeken:

1. Identificeren en beoordelen van de risico’s die de gemeente loopt;
2. Bepalen wat de weerstandscapaciteit is (risicodekking van punt 1);
3. Berekening en beoordeling van het weerstandsvermogen (resultaat van punt 1 en 2).

Daarnaast gaan we in op enkele financiële indicatoren die conform de BBV-voorschriften moeten worden opgenomen.

Risico’s identificeren en beoordelen

Bij de samenstelling van de beleidsnota “Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2021” heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de mogelijke risico’s die de gemeente in algemene zin kan lopen. De risico’s worden meerdere malen per jaar geactualiseerd. Hieronder leest u welke risico’s (gesorteerd op programma) zijn geïdentificeerd:

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Binnen dit programma hebben we de risico’s die betrekking hebben op de bedrijfsvoering (ABG) apart in beeld gebracht. Dit sluit aan bij het risicoprofiel genoemd in de P&C documenten van de ABG. Ook is er een risico meegenomen voor extra kosten op het gebied van externe advisering en juridische aangelegenheden. Daarnaast staan op dit programma de bestuurlijke risico’s verantwoord (Raad en College van B&W), welke vooral van politiek, juridische en rechtspositionele aard zijn. Tot slot is het risico voor hypothecaire geldleningen verwerkt in dit programma.

Programma 1 Veiligheid

Hier zijn risico’s opgenomen in de sfeer van mogelijke calamiteiten (waarbij aansluiting is gezocht bij het rampenplan).

Programma 2 Verkeer en vervoer

Belangrijke risico’s binnen dit programma hebben te maken met het dagelijks en geprogrammeerd onderhoud en grote werken op het gebied van bestratingen, asfalt en zandwegen. Het kan hier gaan

om bovenmatige kosten, faillissementen van bedrijven of onvoorziene kosten als gevolg van de werkzaamheden, zoals verzakkingen, schades en dergelijke.

Programma 3 Economie

Hier worden de risico's van recessie en mogelijke bedrijfssluitingen benoemd.

Programma 4 Onderwijs

Belangrijkste risico is bovenmatige kosten voor leerlingenvervoer, mede omdat dit in principe een openeindregeling is.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Bij dit programma is er voor diverse instellingen en verenigingen rekening gehouden met het risico van aanvullende subsidies, liquidaties en faillissementen en/of privatiseringen.

Programma 6 Sociaal domein

Risico's in de sfeer van de bijstandsuitkeringen zijn opgenomen binnen dit programma. Fluctuaties zijn mogelijk in aantallen bijstandsgerechtigden met daarnaast consequenties voor de Wet Werk en Bijstand (WWB). Tot slot is ook voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), een openeindregeling, de bovenmatige kostenontwikkeling onvoorspelbaar en dus opgenomen als risico.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Opruimingskosten voor oliesporen, asbestverwijdering en drugsdumpingen zij verantwoord binnen dit programma. Ook is bodemverontreiniging meegenomen als belangrijk risico, inclusief de vondst van eventuele explosieven.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing (VHROSV)

De risico's binnen dit programma zijn hoofdzakelijk gelegen in de sfeer van mogelijk lagere opbrengst vanuit bouwleges. Daarnaast zijn er risico's opgenomen voor aansprakelijkheidsstellingen in ruimtelijke procedures (o.a. planschades).

Grondexploitatie (als aanvulling op programma's 3 en 8)

Voor de grondexploitatie zijn de risico's eveneens in beeld gebracht. Per complex is beoordeeld welke mogelijke risico's er zijn met bovenmatige kosten of minder opbrengsten tot gevolg. Hierbij kan men denken aan tegenvallende kosten in de eindfase van een complex, subsidies, stagnerende verkopen, renteverliezen, afwikkeling van planschades, tegenvallende aanbestedingen, langere doorlooptijden, afwaarderingen, etc.

Nu de risico's geïdentificeerd zijn, moeten we deze beoordelen. Ook dit doen we meerdere malen per jaar, waarbij actief risicomanagement moet leiden tot het reduceren van deze risico's. Om risico's te kunnen beoordelen worden de kans en het (financiële) gevolg van elk risico bepaald. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van zogenaamde referentiebeelden die een richtlijn bieden om risico's in te kunnen schatten.

Daarna wordt per risico het financiële gevolg ingeschat in het geval het risico zich daadwerkelijk zou voordoen. Het is de bedoeling dat de financiële gevolgen zoveel mogelijk worden onderbouwd met kwantitatieve gegevens en prijzen.

Voor de beoordeling van de kans dat een risico daadwerkelijk optreedt hanteren we 5 klassen met de volgende referentiebeelden:

Klasse	Referentiebeelden	gemiddelde kans per klasse
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Per individueel risico bepalen we wat de mogelijke financiële effecten zijn voor de gemeente. We vermenigvuldigen daarbij de kans dat het risico zich voordoet conform bovenstaande indeling met het ingeschatte financiële gevolg. Wanneer we dit doen voor alle geïdentificeerde risico's, dan ontstaat onderstaand beeld:

Risico's begroting 2024	Max. risico	Kans %	Uitkomst
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	2.362.488	10,25%	242.249
Programma 1 Veiligheid	2.550.000	11,18%	285.000
Programma 2 Verkeer en vervoer	550.000	13,64%	75.000
Programma 3 Economie	500.000	10,00%	50.000
Programma 4 Onderwijs	130.000	45,38%	59.000
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	550.000	22,73%	125.000
Programma 6 Sociaal domein	600.000	20,00%	120.000
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	50.000	50,00%	25.000
Programma 8 Volkshuisv., ruimtelijke ord. en stadsvern.	550.000	27,27%	150.000
Programma 9A Algemene dekkingsmiddelen	1.604.693	13,12%	210.469
Programma 9B Overhead	2.690.000	14,00%	376.600
Grondexploitatie (als aanvulling op programma's 3 en 8)	5.504.385	36,65%	2.017.192
Corona	402.000	30,00%	120.600
Totaal programma's	18.043.566	21,37%	3.856.110

Ten opzichte van de risico's zoals ingeschat bij de perspectiefnota 2024 (€ 4.543.690) is de totale uitkomst van geschatte risico's gedaald met ca. € 700.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere risico's voor de grondexploitatie en dan met name voor Midden Brabant Poort fase 2.

Bepalen van de weerstandscapaciteit (risicodekking)

Risicodekking richt zich op het afdekken (financieren) van de financiële gevolgen van opgetreden risico's. Er zijn verschillende dekkingsmogelijkheden. Zoals uitgelegd in de beleidsnota "Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2021" bestaat de weerstandscapaciteit voor de gemeente uit de algemene reserve, de algemene reserve grondexploitatie, de stille reserve en de onbenutte belastingcapaciteit. Hieronder treft u de berekening aan:

Berekening weerstandscapaciteit	Begroting 2024
Algemene reserve	€ 4.559.737
Algemene reserve grondexploitatie	€ 41.145
Stille reserves (marktwaarden > boekwaarden)	€ 1.448.407
Onbenutte belastingcapaciteit (t.o.v. art 12 status)	€ 379.738
Totale weerstandscapaciteit	€ 6.429.028

Berekening van het weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit is het bedrag dat nodig is om alle risico's op te kunnen vangen. Dat bedrag wordt bepaald door een kansberekening uit te voeren op alle in kaart gebrachte risico's (risicoprofiel aan de hand van risicoklassen).

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de financiële middelen die de gemeente heeft om risico's op te kunnen vangen. In het vorige hoofdstuk hebben we aangegeven waar de weerstandscapaciteit voor Gilze en Rijen uit bestaat.

Het weerstandsvermogen is een ratio die berekend wordt door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit.

Hierbij maken we een onderscheid tussen de "harde buffer" van het weerstandsvermogen en de "zachte buffer" van het weerstandsvermogen. De algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie worden gerekend tot vrije reserves. Samen vormen zij de "harde buffer" van de weerstandscapaciteit. Hier zetten we de risico's met een grote kans tegen af (risicoklassen 3, 4 en 5). Daarmee krijgen we het weerstandsvermogen van de "harde buffer".

De stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit vormen de "zachte buffer". Hier zetten we de risico's met een klein kans tegen af (risicoklassen 1 en 2). Daarmee krijgen we het weerstandsvermogen van de "zachte buffer".

Hieronder treft u de berekening aan:

Berekening weerstandsvermogen	Begroting 2024
Algemene reserve	€ 4.559.737
Algemene reserve grondexploitatie	€ 41.145
Totale weerstandscapaciteit harde buffer	€ 4.600.882
Risico's algemene dienst klassen 3 + 4 + 5	-€ 581.600
Risico's grondexploitatie	-€ 2.017.192
Totale risico's harde buffer	-€ 2.598.792
Totale weerstandsvermogen harde buffer	€ 2.002.090
Stille reserves (marktwwaarden > boekwaarden)	€ 1.448.407
Onbenutte belastingcapaciteit (t.o.v. art 12 status)	€ 379.738
Totale weerstandscapaciteit zachte buffer	€ 1.828.145
Risico's algemene dienst klassen 1 + 2	-€ 1.257.318
Totale weerstandsvermogen zachte buffer	€ 570.827
TOTALE WEERSTANDSVERMOGEN ABSOLUUT	€ 2.572.917
TOTALE WEERSTANDSVERMOGEN RELATIEF	1,67

Beoordeling van het weerstandsvermogen

In de beleidsnota “Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2021” is afgesproken om te streven naar de volgende criteria voor het relatieve weerstandsvermogen:

- Criterium 1: minimaal waarderingscijfer C ($1,0 \leq x < 1,4$), maar bij voorkeur naar B ($1,4 \leq x < 2,0$), als het gaat om het totale weerstandsvermogen.
- Criterium 2: minimaal waarderingscijfer C ($1,0 \leq x < 1,4$) als het gaat om de harde buffer van het weerstandsvermogen.

Wij gebruiken hiervoor onderstaande tabel. Deze wordt ook door de Provincie gebruikt in het kader van financieel toezicht.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$\geq 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 \leq x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq x < 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Situatie perspectiefnota 2024:

Bedragen in € miljoen						
Actuele doorkijk weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve	4,7	4,1	4,3	4,5	4,5	4,5
Risico's algemene dienst met klassen 3-4-5	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Subtotaal	4,5	3,9	4,2	4,4	4,4	4,4
Algemene reserve GREX	0,1	3,5	4,0	4,7	5,3	5,2
Risico's GREX	-2,8	-2,7	-2,7	-2,6	-2,6	-2,5
Subtotaal	-2,7	0,8	1,3	2,1	2,7	2,7
Totale weerstandsvermogen harde buffer absoluut	1,9	4,7	5,5	6,5	7,2	7,1
Totale weerstandsvermogen harde buffer relatief	1,6	2,7	3,0	3,4	3,7	3,8
Stille reserves	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Onbenutte belastingcapaciteit	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Risico's algemene dienst met klassen 1-2	-1,5	-1,5	-1,5	-1,4	-1,4	-1,4
Totale weerstandsvermogen zachte buffer absoluut	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3
Totale weerstandsvermogen zachte buffer relatief	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
Totaal weerstandsvermogen absoluut	2,0	4,8	5,6	6,6	7,4	7,4
Totaal weerstandsvermogen relatief	1,44	2,11	2,32	2,59	2,84	2,89

De conclusies bij deze perspectiefnota 2024 waren:

- Het totale relatieve weerstandsvermogen zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen de 1,44 en 2,89. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 1;

- Het totale relatieve weerstandsvermogen "harde buffer" zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen 1,6 en 3,8. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 2.

Situatie begroting 2024:

Wanneer we dit meerjarig verloop van het weerstandsvermogen actualiseren, dan ontstaat onderstaand beeld:

<i>Bedragen in € miljoen</i>						
Actuele doorkijk weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve (*)	4,6	4,1	4,2	4,7	4,7	4,7
Risico's algemene dienst met klassen 3-4-5	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Subtotaal	4,0	3,5	3,7	4,2	4,2	4,2
Algemene reserve GREX (*)	0,0	3,3	3,9	4,6	5,1	5,7
Risico's GREX	-2,0	-2,0	-1,9	-1,9	-1,8	-1,8
Subtotaal	-2,0	1,3	2,0	2,7	3,3	3,9
Totale weerstandsvermogen harde buffer absoluut	2,0	4,9	5,7	6,9	7,5	8,2
Totale weerstandsvermogen harde buffer relatief	1,8	2,9	3,3	3,9	4,3	4,7
Stille reserves	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Onbenutte belastingcapaciteit	0,4	0,4	0,6	0,6	0,7	0,8
Risico's algemene dienst met klassen 1-2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,1
Totale weerstandsvermogen zachte buffer absoluut	0,6	0,6	0,8	0,8	1,0	1,1
Totale weerstandsvermogen zachte buffer relatief	1,5	1,5	1,7	1,7	1,8	2,0
Totaal weerstandsvermogen absoluut	2,6	5,5	6,5	7,8	8,5	9,3
Totaal weerstandsvermogen relatief	1,67	2,47	2,78	3,18	3,45	3,76
(*) In 2023 verwachten we op basis van de begroting € 200.000 te moeten overhevelen van de algemene reserve naar de algemene reserve GREX omdat deze anders negatief wordt. Wanneer dit ook bij het opstellen van de jaarstukken 2023 het geval is, zullen we deze boeking daadwerkelijk doorvoeren en melden we dit in de jaarstukken 2023.						

De nieuwe conclusies bij deze begroting 2024 zijn:

- Het totale relatieve weerstandsvermogen zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen de 1,67 en 3,76. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (Ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 1;
- Het totale relatieve weerstandsvermogen "harde buffer" zit alle jaren (2023 t/m 2028) tussen 1,8 en 4,7. Voor het jaar 2023 is sprake van waarderingscijfer B (Ruim voldoende) en voor de jaren 2024 t/m 2028 A (uitstekend). We voldoen hiermee aan criterium 2.

We kunnen stellen dat het weerstandsvermogen nu (begroting 2024) beter is geworden dan ten tijde van de perspectiefnota 2024. Kijkend naar het einde van de planhorizon was bij de perspectiefnota 2024 sprake van een absoluut weerstandsvermogen van € 7,4 miljoen (2,89 relatief), waar dit nu bij de begroting 2024 € 9,3 miljoen (3,76 relatief) is.

Het absolute weerstandsvermogen is hiermee gestegen met € 1,9 miljoen (0,87 relatief). Hieronder wordt dit op hoofdlijnen verklaard:

- Zoals al eerder gezegd in deze paragraaf is de totale uitkomst van geschatte risico's gedaald met ca. € 700.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere risico's voor de grondexploitatie

en dan met name voor Midden Brabant Poort fase 2. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,7 miljoen;

- De onbenutte belastingcapaciteit is gestegen als gevolg van de stijging van het artikel-12 percentage, waarmee wij deze capaciteit berekenen. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,5 miljoen;
- De stille reserves zijn gestegen als gevolg van de hogere WOZ-waarden. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,1 miljoen;
- De resultaten van de grondexploitaties in de periode 2023 t/m 2028 zijn beter dan gedacht ten tijde van de perspectiefnota 2024. Hierdoor verbetert het weerstandsvermogen met € 0,3 miljoen;
- Overige € 0,3 miljoen voordeel.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen blijven wij steeds oog houden voor het evenwicht tussen een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting en een gezond weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen BBV

In het gewijzigde BBV is een basisset van vijf kengetallen verplicht gesteld. Deze kengetallen geven in samenhang informatie over de financiële positie van de gemeente. Het BBV geeft geen landelijke normering voor de kengetallen. De kengetallen zijn een weerspiegeling van het gevoerde beleid binnen een gemeente. De kengetallen moeten zodoende in samenhang worden beoordeeld, wat ook de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten bemoeilijkt.

Verloop kengetallen

Kengetallen:	Verloop kengetallen					
	2022 realisatie	2023 begroot	2024 begroot	2025 begroot	2026 begroot	2027 begroot
netto schuldquote	22%	32%	33%	34%	35%	35%
netto schuldquote gecorr. voor verstrekte leningen	20%	30%	31%	32%	33%	33%
solvabiliteitsrisico	31%	28%	28%	28%	28%	28%
grondexploitatie	7%	8%	9%	9%	9%	9%
structurele exploitatieruimte	4%	4%	1%	3%	-/- 1%	-/- 4%
belastingcapaciteit	75%	75%	75%	75%	75%	75%

Nadere toelichting

Legenda:

Voldoende	Attentie	Kwetsbaar
		

Kengetal: Netto schuldquote	
De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Bij een score tussen de 100% en 130% is voorzichtigheid geboden. Bij een netto schuldquote hoger dan 130% doet een gemeente er goed aan om schulden af te bouwen. Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 bedraagt de netto schuldquote 33% (jaarstukken 2022 22%), ruim onder de 100%.	
Kengetal: Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	
De netto schuldquote wordt tevens berekend met een correctie voor verstrekte leningen (uitgaand geld). Het verschil met de netto schuldquote (zonder correctie) vertegenwoordigt het mogelijke risico dat de gemeente loopt als alle verstrekte leningen niet terug betaald zouden worden. Bij de begroting 2024 is de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen 31% (jaarstukken 2022 20%). Dit blijft ruimschoots onder de kritische norm (135%).	
Kengetal: Solvabiliteitsratio/schuldratio	
De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin bezit op de balans is afbetaald. Hoe hoger de uitkomst hoe gunstiger. We financieren dan immers meer met eigen vermogen. Op basis van de begrotingscijfers 2024 scoort Gilze en Rijen een solvabiliteitsratio van 28% (jaarstukken 2022 31%). In het algemeen wordt een percentage groter of gelijk aan 25% als voldoende beschouwd.	
Kengetal: Grondexploitatie	
De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde nog moet worden terugverdiend door middel van verkopen. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Volgens de begroting 2024 bedraagt de boekwaarde van de 'bouwgrond in exploitatie' 9% van de totale baten (voor bestemming). Bij de jaarstukken 2022 was dit 7%.	

Legenda:

Voldoende	Attentie	Kwetsbaar
		

Kengetal: Structurele exploitatieruimte	
Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder rente en aflossing van leningen) te dekken. We zien dat de structurele lasten en structurele baten voor 2024 met elkaar in evenwicht zijn, wat duidt op een duurzaam evenwichtige begroting. Op basis van de begroting 2024 bedraagt het cijfer 1% (jaarstukken 2022 4%). Voor de jaren 2026-2027 is de meerjarenbegroting niet structureel sluitend en dus punt van aandacht.	
Kengetal: Belastingcapaciteit	
De belastingcapaciteit is gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden (kosten van rioolheffing, afvalstoffenheffing en OZB). Ons doel is dat we bij de 20% goedkoopste gemeenten van Nederland blijven behoren. Op basis van het totaal aantal van 342 gemeenten per 01-01-2023, betekent dit ongeveer een plek in de top-68 van goedkoopste gemeenten. In 2023 zijn de gemiddelde woonlasten € 721 voor een meerpersoonshuishouden. Met deze woonlasten staat onze gemeente in de top-10 van goedkoopste gemeenten (8e positie). We voldoen hiermee ruim aan ons doel. Landelijk bedragen de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in 2023 € 962. Hiermee bedraagt de belastingcapaciteit 75%.	

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Wij zijn inrichter, beheerder en voor een groot deel ook eigenaar van de openbare ruimte in Gilze en Rijen. Bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte ontstaan kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water en groen. Kapitaalgoederen zijn van directe invloed op een goed, veilig en efficiënt leef-, werk- en woonmilieu voor de inwoners. Daarnaast is het financieel belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen groot, omdat we de waarde ervan dienen te behouden en het een aanzienlijk beslag op onze begroting legt. Naast producent en beheerder van die kapitaalgoederen zijn we er zelf ook gebruiker van. Bij het uitvoeren van onze taken maken we bijvoorbeeld gebruik van het gemeentehuis en de gemeentewerf.

Wegen

Beleidskader

Wegbeheer is een wezenlijk onderdeel van het beheer van de openbare ruimte. Om deze openbare ruimte, welke voor een belangrijk gedeelte het leefgenot en de veiligheid voor onze inwoners bepaalt, op een verantwoorde wijze te kunnen beheren zijn middelen nodig. Om deze middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten is, voor wat betreft het wegonderhoud, gekozen voor de methode van de CROW (Stichting voor Regelgeving en Onderzoek in de grond- weg- en waterbouw en de verkeerstechniek). In 2018 is het huidige wegbeheerplan opgesteld. In het wegbeheerplan is opgenomen de minimale technische kwaliteit van de verharding conform de CROW-richtlijn te houden (minimaal niveau B).

Financiële consequenties

De financiële consequenties van het nieuwe wegbeheerplan 2023-2027 zijn nog niet bekend. De financiële ramingen in de begroting 2024-2027 zijn daarom nog gebaseerd op het oude wegbeheerplan.

Financiële consequenties in de begroting

De uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden wijken vaak af ten opzichte van de planning uit het wegbeheerplan. Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat projecten integraal aangepakt worden. Daarbij wordt niet alleen naar de onderhoudstoestand van de weg gekeken maar ook naar eventueel noodzakelijke maatregelen op het gebied van verkeer, groen, riolering en openbare verlichting. Jaarlijks wordt in de begroting een bedrag voor uit te voeren onderhoudswerkzaamheden opgenomen. Voor de periode 2024 tot en met 2027 is jaarlijks een vast bedrag opgenomen voor groot onderhoud. Dit bedrag is nog gebaseerd op de gemiddelde onderhoudskosten (€ 719.000) gedurende de planperiode van het huidige wegbeheerplan.

Riolering en water

Beleidskader

In het Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (VGRP) zijn de beleidsuitgangspunten opgenomen op basis waarvan de gemeente invulling geeft aan de drie wettelijke zorgplichten op het gebied van stedelijk waterbeheer. De raad heeft op 14 december 2020 het VGRP vastgesteld dat geldt voor de periode 2021-2025.

Het beleid, zoals opgenomen in het VGRP, is gericht op:

- Het inzamelen van het binnen gemeentelijk gebied geproduceerde afvalwater; 7
- Het inzamelen van hemelwater; 7
- Het transporteren van het ingezamelde water naar een geschikt lozingspunt; 7
- Het voorkomen van ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater; 7
- Het zoveel mogelijk beperken van overlast voor de woonomgeving (in de breedste zin van het woord);
- 7Het doelmatig beheren van de riolering, het oppervlaktewater en grondwater tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.

Financiële consequenties

Op basis van het VGRP 2021-2025 bedragen de jaarlijkse kosten voor onderhoud aan de riolering € 328.000.

Financiële consequenties in de begroting

De jaarlijkse kosten voor groot onderhoud worden verantwoord binnen de gesloten exploitatie riolering. Het saldo tussen de totale lasten en baten binnen de exploitatie riolering wordt toegevoegd of onttrokken aan de voorziening riolering.

Gebouwen

Beleidskader

In 2023 zijn de onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen opnieuw geactualiseerd voor de periode 2023-2033. Jaarlijks wordt bekeken of er tussentijdse aanpassingen nodig zijn. De onderhoudsplannen geven inzicht in het geplande groot en klein onderhoud voor 2024 en een doorkijk voor de komende jaren. Voor al het in 2024 geplande onderhoud geldt, dat telkens wordt bekeken of het onderhoud noodzakelijk is of dat bepaalde werkzaamheden doorgeschoven kunnen worden. Daarnaast worden de onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk afgestemd met de gebruikers van de gebouwen.

Verder is op 29 april 2021 de beleidsnotitie “Verduurzaming en onderhoud gemeentelijk maatschappelijk vastgoed” vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is de koers uitgezet voor het verduurzamen en onderhoud van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

Financiële consequenties

Op basis van de meerjarenonderhoudsplanung is gedurende de periode 2023-2033 voor groot onderhoud een totaalbedrag benodigd van € 4.877.000.

Financiële consequenties in de begroting

Historisch blijkt dat de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden vaak afwijken van de onderhoudsplanningen. Dit wordt met name veroorzaakt door onderhoudswerkzaamheden pas uit te voeren wanneer deze noodzakelijk zijn en niet wanneer deze gepland zijn. Voor de periode 2024 tot en met 2027 zijn de volgende bedragen opgenomen voor groot onderhoud; 2024 € 450.000, 2025 € 452.000, 2026 € 432.000 en 2027 € 450.000.

Openbaar groen

Beleidskader

De raad heeft in 2005 het kwaliteitsplan voor de openbare ruimte, waarvan het openbaar groen onderdeel uitmaakt, vastgesteld. In dit kwaliteitsplan zijn ook de kwaliteitsniveaus (o.b.v. richtlijnen CROW) vastgesteld met betrekking tot het onderhoud van het openbaar groen (bomen, grassen, beplantingen, hagen en parkverhardingen). Voor de totale gemeente, behalve de centrumgebieden, geldt kwaliteitsniveau B, voor de centrumgebieden geldt kwaliteitsniveau A.

In 2019 is een nieuw 'kwaliteitsplan openbare ruimte' opgesteld. Daarnaast is het rapport 'basis in beeld' opgesteld. Beide documenten zijn door de raad behandeld in de raadsvergadering van 6 mei 2019. Een van de conclusies luidde dat, op basis van de huidige beschikbare middelen, de in 2005 vastgestelde kwaliteitsniveaus voor het groen (met name de centrumgebieden) niet gerealiseerd kunnen worden. Ten opzichte van de gewenste kwaliteitsniveaus realiseren we zowel voor de centrumgebieden als voor heel de gemeente kwaliteitsniveau B. Beide kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op metingen uit 2021.

In het najaar van 2023 zal de nieuwe groenvisie (groenplan) opgesteld worden. De groenvisie schept voorwaarden voor een groene leefomgeving. In de groenvisie komen de kaders voor groen om nieuwe ontwikkelingen te toetsen en werken we de kansen uit voor meer en kwalitatief beter groen.

In het coalitieprogramma 2022- 2026 zijn m.b.t. het groenonderhoud onderstaande resultaten opgenomen:

- We maken een Groenvisie waarin we de kansen voor meer en beter groen verkennen. Daarbij maken we meer geld vrij voor (groen)onderhoud, -vernieuwing en -uitbreiding zodat inwoners weer trots kunnen zijn op hun buurt;
- We zorgen voor goed beheer en onderhoud van bestaand openbaar groen (juiste boom op de goede plek, goede groeiplaatsen, goede kwaliteit, goede diversiteit van typen bomen).

Financiële consequenties

De financiële consequenties van de nieuwe groenvisie zijn nog niet bekend.

Financiële consequenties in de begroting

Voor het onderhoud aan sloten, waterlopen, bermen, plantsoenen en parken is in de begroting 2024 een bedrag van € 1.767.000 beschikbaar. Daarnaast is voor renovatie en vervanging jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 381.000. Hiervan wordt tot en met 2024 € 181.000 ingezet voor de aanpak van wortelopdruk en groeiplaatsen van bomen.

Financiering

Inleiding

Regelgeving met betrekking tot de uitvoering van taken op het gebied van treasury is opgenomen in de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet Fido). Het doel van deze wet is onder andere om op een verantwoorde, prudente en professionele wijze de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie (financieringsactiviteiten) van de gemeente middels een statuut te regelen.

Treasurystatuut

Het beleid op dit onderdeel is voor onze gemeente vastgelegd in het Treasurystatuut 2019 gemeente Gilze en Rijen (raad 11 november 2019).

Renteschema

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	817.716
b.	De externe rentebaten (idem)	-/- €	62.740
	Saldo rentelasten en rentebaten	€	754.976
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	103.113
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- €	144.900
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+ €	
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€	506.963
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+ €	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+ €	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€	506.963
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €	515.663
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	Voordelig	(8.700)

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het bedrag dat maximaal met kort geld (looptijd maximaal 1 jaar) mag worden gefinancierd en wordt berekend op basis van een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal. Op basis van de begroting 2024 is de kasgeldlimiet voor de gemeente Gilze en Rijen € 7,4 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is ingesteld als instrument om de renterisico's voor de vaste schuld te beheersen. Jaarlijks mogen de renterisico's door renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van het begrotingstotaal. Op basis van de nu bekende gegevens (vaste schulden, renteherziening, aflossingen en nieuwe geldleningen) stellen wij het renterisico in 2024 op nihil.

Leningsbehoefte en leningenportefeuille

De gemeente Gilze en Rijen heeft eind 2023 een leningportefeuille van ongeveer € 42 miljoen.

Houdbare overheidsfinanciën Rijk en decentrale overheden

In Europa zijn regels afgesproken over de overheidsfinanciën. Zij bepalen de normen voor het begrotingstekort (EMU-saldo) en de overheidsschuld (EMU-schuld).

De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) bevat het benodigde wettelijke instrumentarium voor het bereiken en in stand houden van houdbare overheidsfinanciën. De meest in het oog springende afspraak is het bereiken van begrotingsevenwicht op middellange termijn. Hiermee wordt uitdrukking gegeven aan de noodzaak van structurele reductie van het EMU-tekort en het garanderen van een houdbare EMU-schuld.

De beheersing van het EMU-saldo is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het Rijk en de decentrale overheden. De eindverantwoordelijkheid voor de overheidsfinanciën als geheel ligt bij het Rijk. Gemeenten dienen hun tekort te houden onder de af te spreken percentages. Het Rijk wil gemeenten een boete opleggen via een korting op het Gemeentefonds wanneer zij de aan hen toegewezen EMU-norm overschrijden.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld. Schatkistbankieren is ingevoerd voor gemeenten, provincies, waterschappen, en gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft een positief effect op de omvang van de EMU-schuld.

Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen: personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, facilitaire dienstverlening en financieel beheer & beleid (waaronder de administratieve organisatie, treasury, planning & control en de interne controle). De kwaliteit van de bedrijfsvoering beïnvloedt in belangrijke mate de effectiviteit van de externe dienstverlening.

ABG-organisatie

De bedrijfsvoering van de gemeente Gilze en Rijen is vanaf 1 januari 2016 ondergebracht in de ABG-organisatie. De ABG-organisatie is de gezamenlijke ambtelijke organisatie van de bestuurlijk zelfstandige gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen. De ABG-organisatie is uitgegroeid tot een sterke organisatie die haar meerwaarde voor haar gemeenten en de samenleving heeft bewezen. In de regio heeft de ABG-organisatie inmiddels ook haar positie verworven als volwaardig ambtelijk gesprekspartner.

De ABG-organisatie en haar medewerkers leveren een duidelijke bijdrage aan een prettige en goed georganiseerde woon-, werk- en leefomgeving. Juist het werken in een complexe omgeving van meerdere gemeenten, besturen, vervlochten regio's met overlappende disciplines en verschillende rollen biedt een blijvende uitdaging en vraagt maximale flexibiliteit en samenwerking.

Onze ambitie om te werken aan de verdere ontwikkeling en uitvoering van beleid en dienstverlening voor inwoners, organisaties en bestuur is onverminderd groot. In 2024 wordt verder ingegaan op de ingezette realisatie van een gemeenschappelijke centrale huisvesting. Dat wordt gedaan volgens de afgesproken fasering. Onze gemeente heeft een grotere behoefte om invulling te kunnen geven aan strategische vraagstukken. Dit vraagt vervolgens wel dat de ABG in de gelegenheid wordt gesteld dit tot uitdrukking te brengen in de capaciteit van de ABG-organisatie.

De paragraaf bedrijfsvoering is thematisch ingedeeld volgens het zogenaamde Overheidsontwikkelmodel (OOM).

Beleid en strategie

De ABG-organisatie heeft de verantwoordelijkheid de ontwikkeling en uitvoering van beleid en dienstverlening voor inwoners, organisaties en bestuur van haar 3 gemeenten te verzorgen. De gekozen samenwerking moet de kwaliteit en continuïteit versterken. Een belangrijke randvoorwaardelijke stap naar de verdere doorontwikkeling van de organisatie is het proces naar centrale huisvesting.

Management

Om richting te geven aan de doorontwikkeling van de organisatie, hanteert het management een aantal uitgangspunten die gericht zijn op de individuele medewerker en op de organisatiecultuur. Deze sturingsfilosofie maakt duidelijk wat de organisatie enerzijds en de medewerker anderzijds van elkaar mogen verwachten. Als ABG-organisatie streven we naar het verder verinnerlijken van de ABG-waarden, te weten: daadkracht, eigenaarschap en verbindend vermogen. Vanuit onze sturingsfilosofie zetten we daarbij in op harmonisatie, planmatig werken en project- en procesmatig werken.

Medewerkers

In 2024 gaan we verder met het samen met de medewerkers verder verinnerlijken van de ABG-waarden, namelijk: daadkracht, eigenaarschap en verbindend vermogen. We willen hiervoor de juiste tools bieden om onze mensen in staat te stellen om naast hun inhoudelijke expertise zich ook meer op sociaal-communicatieve kwaliteiten te ontwikkelen. Hierbij oog te hebben voor de situatie waarin 'de opdrachtgever' verkeert, beïnvloeden en intensieve samenwerking met in- en externe partners zijn dan van groot belang. Het samenspel tussen bestuurders en de gemeentelijke organisatie vergt iets van de adviseurs. Maar ook onderkennen we dat een optimalisering van de samenwerking iets vraagt van de bestuurders. Om die reden worden ook zij 'aangehaakt' in het ontwikkeltraject.

De inzet bij ziekteverzuim is om dit preventief te beïnvloeden (vroegsignalering, tijdige aandacht, training verzuimbegeleiding management). In 2022 was het percentage ziekteverzuim binnen ABG gemiddeld 5,1%. Dit is lager dan het landelijk gemiddeld verzuimcijfer (6,7% in 2022).

De ABG organisatie wil een aantrekkelijk werkgever zijn voor onze zittende medewerkers, die we graag willen behouden. We willen ook in staat zijn om goede medewerkers aan te trekken en aan ons te binden. Een speerpunt van het ABG-plan is dan ook het behouden en aantrekken van medewerkers. We worden echter geconfronteerd met een krapte op de arbeidsmarkt.

We constateren dat, hoewel de invulling van vacatures langer duurt dan voorheen, we er nog steeds in slagen personeel op de arbeidsmarkt of inhuurmarkt te vinden. Het betekent echter wel dat vacatures langer open blijven staan dan we in het verleden gewend waren. Dit vraagt het maken van keuzes en hierover is de organisatie blijvend in gesprek met het bestuur. We constateren in deze markt wel dat we, om goede mensen binnen te halen, in toenemende mate een arbeidsmarkttoelage of een hogere schaal moeten toekennen en dat de prijzen op de inhuurmarkt stijgen.

Dit maakt het belang om een interessant werkgever te zijn en te blijven voor onze zittende medewerkers van groot belang. Er loopt op dit moment een onderzoek naar de arbeidsvoorwaarden met de vraag of we nog steeds marktconform en in verhouding tot de werkzaamheden, complexiteit en formaat van de gemeenten/organisatie waarderen. Komend jaar zetten we al extra in op het bieden van goede opleidingsmogelijkheden. Hiertoe is bij de kadernota 2024 besloten het opleidingsbudget op te tillen naar de landelijke norm van 2% van de loonsom. We bieden individuele opleidingen aan maar ook gezamenlijke opleidingen op het gebied van bestuurlijk- ambtelijk samenspel en opgave gericht werken. Verder zijn de opties om keuzes te maken binnen het IKB verruimd, wordt ingezet op de gezonde werkvloer en het onboarding proces "het warme ABG welkom" wordt vernieuwd.

Middelen en processen

De ontwikkeling op ICT-vlak heeft een grote invloed op de hele bedrijfsvoering. Op financieel terrein zijn wij in 2022 gestart met het vormgeven van drie ontwikkellijnen die de groei naar een toekomstbestendige financiële organisatie mogelijk maken. In 2023 verwachten we de eerste concrete resultaten. In 2024 gaan we verder met deze inzet.

Deze ontwikkellijnen zijn:

- Operationele financiële processen & dashboards: hieronder valt o.a. de stroomlijning van processen van Purchase to Pay (p2p) en digitalisering van rapportageprocessen;
- Rechtmatigheidsverklaring AO/IC: kwaliteitsborging en financial control;
- De adviseur als businesspartner: het vergroten van de beleids- en besluitvorming ondersteunende rol als partner van de organisatie.

In 2024 zullen wij opnieuw een afweging maken op welke onderdelen we slimme technieken kunnen gebruiken om onze financiële huishouding verder te kunnen verbeteren. Dit kan zijn door verdere ontwikkelingen in (control)dashboards of de inzet van Robots (RPA).

Samen met de deelnemende Equalit gemeenten wordt invulling gegeven aan gezamenlijk opgestelde strategische agenda. In de strategische agenda staan drie thema's centraal: goede gemeentelijke dienstverlening die aansluit bij de behoefte en verwachting van de inwoners en bedrijven. Data gedreven werken waarbij op een integrale, gefundeerde en duurzame manier met data wordt omgegaan. Werken op een moderne betrouwbare infrastructuur en waar verantwoord mogelijk doorontwikkeling naar Common Ground.

Rechtmatigheidsverklaring

Vanaf het controlejaar 2023 legt niet de accountant maar het college van burgemeester en wethouders verantwoording af over rechtmatigheid. Deze verantwoording steunt op de verbijzonderde interne controle (VIC). De VIC toetst of de maatregelen van interne controle in de financiële processen goed werken en wordt gebruikt om de kwaliteit van deze processen te verbeteren. Het opstellen en uitvoeren van de VIC wordt door de ambtelijke organisatie uitgevoerd. De controlerend accountant maakt voor haar controle gebruik van de VIC-werkzaamheden en de bevindingen die daaruit volgen.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen de gemeenteraad en het college over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende- en controlerende rol van de gemeenteraad op dit vlak te versterken.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet doet het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid (efficiëntie) en doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde bestuur op het gebied van beleid en bedrijfsvoering. Dit artikel verplicht de gemeente periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Gilze en Rijen.

Programma doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek 2024

Jaarlijks dienen wij een onderzoeksplan aan u voor te leggen, waarin wij aangeven welke onderzoeksobjecten voor het onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid in aanmerking komen.

In 2024 doen wij een zoeklichtonderzoek op basis van de uitkomsten van een actualisatie van de Benchmark Berenschot die momenteel in uitvoering is. We verwachten begin 2024 de eerste resultaten te verkrijgen. De ervaring leert dat hieruit vervolgvragen komen die veelal nader onderzocht moeten worden.

Verbonden partijen

Inleiding

Samenwerkingsverbanden kunnen belangrijke voordelen opleveren met betrekking tot kosten, doelmatigheid en kwaliteit van de te leveren producten. Individuele gemeenten zijn soms te klein om kwalitatief goede producten tegen een acceptabele kostprijs te leveren. Samenwerking kan zich uitstrekken over alle beleidsterreinen (programma's) en op het gebied van de bedrijfsvoering. Een samenwerking kan diverse vormen aannemen (bijvoorbeeld: openbaar lichaam, gemeenschappelijke regeling, centrumgemeente). Soms zijn verbonden partijen wettelijk voorgeschreven zoals de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Voor het aangaan van een verbonden partij moet aan de volgende *criteria* worden voldaan:

1. Er is sprake van een publiek belang.
2. Het publieke belang kan niet goed behartigd worden door middel van subsidies, regelgeving, toezicht of het inkopen van diensten of producten.
3. Een verbonden partij is de beste manier om de taken uit te voeren.
4. De (financiële) risico's die gepaard gaan met het aangaan van een verbonden partij staan in een redelijke verhouding tot het te dienen publieke belang.

Dit is verder uitgewerkt in onze eigen nota Verbonden Partijen. Daarnaast is in 2022 ook de Wet gemeenschappelijke regelingen aangepast om de democratische legitimiteit van deze regelingen te vergroten.

Overzicht verbonden partijen

	Organisatie	Financieel belang 2024	Bestuurlijk belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Balanstotaal 1-1-2024	Balanstotaal 31-12-2024	Resultaat 2024
	Gemeenschappelijke regelingen									
1	ABG organisatie	25.104.410	Behartiging van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en uitvoeringstaken van de deelnemende gemeenten.	414.000	315.000	6.992.000	8.156.000	7.406.000	8.471.000	72.000
2	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	1.678.034	Samenwerking op het terrein van openbare veiligheid	5.276.000	4.912.000	55.277.000	59.803.000	60.553.000	64.715.000	-4.823.000
3	Diamantgroep	n.v.t.	Uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening	18.143.000	16.969.000	21.090.000	20.907.000	39.233.000	37.876.000	-31.000
4	Regio Hart van Brabant	120.710	Samenwerking deelnemende gemeenten	103.265	n.b.	1.732.360	n.b.	1.835.625	n.b.	-
5	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant	462.073	Samenwerking op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving	2.829.000	3.163.000	3.004.000	2.560.000	5.833.000	5.723.000	-75.000
6	Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	n.v.t.	Samenwerking op het gebied van ambulancevervoer	14.369.000	14.369.000	28.702.000	33.917.000	43.071.000	48.286.000	-
7	GGD Hart voor Brabant	1.142.573	Leveren van een bijdrage aan de openbare gezondheidszorg	5.316.000	4.816.000	15.407.000	15.407.000	20.723.000	20.223.000	238.000
	Samenwerkingsverbanden met private organisaties			1-1-2022	31-12-2022	1-1-2022	31-12-2022	1-1-2022	31-12-2022	2022
8	Midden-Brabant Poort BV/CV	Aandeel in vermogen MBP in Gilze	Ontwikkeling van bedrijventerrein Midden-Brabant Poort (MBP) in Gilze							
9	Stichting deelnemingen gemeente Gilze en Rijen (Rijen)	Samenwerkings-overeenkomst	Zeggenschap in Beheer BV Midden-Brabant Poort	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Deelnemingen			1-1-2022	31-12-2022	1-1-2022	31-12-2022	1-1-2022	31-12-2022	2022
10	Brabant Water	n.v.t.	Zorgdragen voor de openbare watervoorziening	684.676.000	690.022.000	534.399.000	575.801.000	1.219.075.000	1.265.823.000	5.347.000
11	BNG Bank	n.v.t.	Bankier in de non-profit sector	5.062.000.000	4.615.000.000	143.995.000.000	107.459.000.000	149.057.000.000	112.074.000.000	300.000.000
12	Gate 2	n.v.t.	Stimuleren luchtvaartgerelateerde bedrijvigheid	-573.941	-708.351	3.156.885	3.195.343	2.582.944	2.486.992	-134.410

Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid van de gemeente is een belangrijk sturingsinstrument voor de invulling van de aanwezige en toekomstige bouw mogelijkheden in onze gemeente. Op basis van dit beleid realiseert de gemeente doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economisch beleid. In mei 2019 heeft de gemeenteraad van Gilze en Rijen de nieuwe nota grondbeleid vastgesteld. De nota grondbeleid geeft het juridische- en beleidsmatige kader aan waarbinnen de gemeente opereert.

Uitgangspunt is actief grondbeleid, maar met de huidige mogelijkheden van kostenverhaal en sturing via bestemmingsplan en overeenkomst of grondexploitatieplan, dienen bij elke mogelijkheid van grondaankoop de risico's en kosten goed in beeld gebracht te worden.

Ook bij private ontwikkelingen kunnen we sturen op ruimtelijke en volkshuisvestelijke doelen. Dit doen we dan via de invulling van het benodigde ruimtelijke plan en het afsluiten van (anterior) overeenkomsten. Daarbij kunnen we op grond van de Grondexploitatiewet kostenverhaal (van te maken gemeentelijke kosten) plegen.

Beleidsdocumenten

Wet- en regelgeving, het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna; BBV) en de bestemmingsplannen vormen de algemene kaders van het te voeren grondbeleid. Onder andere de nota grondbeleid en de notitie grondprijzen sluiten hier op aan.

Actief grondbeleid

Van actief grondbeleid is sprake als de gemeente grond koopt, die bouw- en woonrijp maakt en weer verkoopt of in erfpacht uitgeeft aan ontwikkelaars, aannemers en particulieren. Bij actief grondbeleid exploiteert de gemeente gronden voor eigen rekening en risico. Bouwgronden in exploitatie hebben betrekking op grondexploitaties in de uitvoeringsfase, waarvan de gronden in eigendom zijn van de gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

De gemeente Gilze en Rijen heeft per 30 juni 2023 twaalf lopende grondexploitaties waarvoor door de gemeenteraad in het verleden een exploitatieopzet is vastgesteld.

Woningbouwexploitaties

In tabel 1 hieronder zijn de lasten en baten per woningbouwexploitatie opgenomen die in de begroting 2024 zijn verantwoord. Tevens zijn per exploitatie de nog te verwachte lasten en baten in

de toekomst en het verwachte resterende (dus exclusief reeds genomen winsten) resultaat op eindwaarde opgenomen.

Exploitatie (woningbouw)	Boekwaarde per 31-12-2022	Lasten t/m 30-06-2023	Baten t/m 30-06-2023	Winst-neming 2023	Boekwaarde per 30-06-2023	Verwachte lasten	Verwachte baten	Verwachte eindwaarde	Verwacht eindjaar
Alphenseweg (grenzend aan OBS de Wildschut)	1.189.276	12.069	-	-	1.201.345	243.986	650.000	-795.331	2024
Centrumplan Gilze (centrum)	4.780.806	68.995	-	-	4.849.801	138.709	583.928	-4.404.582	2024
Centrumplan Gilze (park)	-1.632.651	62.047	80.000	-	-1.650.604	1.318.605	-	331.999	2024
Centrumplan Rijen Oost	1.814.354	9.901	-	-	1.824.255	137.753	-	-1.962.008	2024
Tussen de Leijen	7.453.593	110.308	-	-	7.563.900	20.083.366	32.267.293	4.620.026	2031
VI. Vennen Noord Oost	-835.176	137.693	-	-	-697.483	740.935	379.638	336.187	2025
Wendel Zuid	576.381	152.638	-	-	729.019	1.277.228	2.904.986	898.739	2026
Totaal	13.346.582	553.652	80.000	-	13.820.234	23.940.581	36.785.845	-974.970	

Tabel 1 grondexploitaties per 30 juni 2023 (woningbouwexploitaties)

In tabel 2 worden de verwachte resterende resultaten (op eindwaarde), zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2024, vergeleken met de verwachte resterende resultaten (op eindwaarde) zoals die zijn opgenomen in de jaarstukken 2022.

Exploitatie (woningbouw)	Verwachte EW jaarstukken 2022	Verwacht eindjaar per 31-12-2022	Verwachte EW begroting 2024	Verwacht eindjaar per 30-06-2023	Verschil EW jaarstukken 2022 vs begroting 2024
Alphenseweg (grenzend aan OBS de Wildschut)	-749.678	2024	-795.331	2024	-45.652
Centrumplan Gilze (centrum)	-4.598.411	2024	-4.404.582	2024	193.829
Centrumplan Gilze (park)	376.079	2024	331.999	2024	-44.080
Centrumplan Rijen Oost	-1.967.938	2024	-1.962.008	2024	5.930
Tussen de Leijen	4.592.337	2031	4.620.026	2031	27.689
VI. Vennen Noord Oost	417.132	2024	336.187	2025	-80.946
Wendel Zuid	900.851	2026	898.739	2026	-2.112
Totaal	-1.029.629		-974.970		54.658

Tabel 2 verwachte eindwaarde begroting 2024 ten opzichte van jaarstukken 2022 (woningbouwexploitaties)

De opbouw van het totale resultaat per project (het verwachte resterende resultaat op eindwaarde plus de gerealiseerde tussentijdse winstnemingen tot en met 2022) wordt in de tabel hieronder weergegeven.

Exploitatie (woningbouw)	Verwachte EW begroting 2024	Winstnemingen t/m 2022	Totaal resultaat project (EW)
Alphenseweg (grenzend aan OBS de Wildschut)	-795.331	-	-795.331
Centrumplan Gilze (centrum)	-4.404.582	-	-4.404.582
Centrumplan Gilze (park)	331.999	1.140.954	1.472.953
Centrumplan Rijen Oost	-1.962.008	-	-1.962.008
Tussen de Leijen	4.620.026	-	4.620.026
VI. Vennen Noord Oost	336.187	3.709.890	4.046.077
Wendel Zuid	898.739	197.758	1.096.497
Totaal	-974.970	5.048.602	4.073.632

Tabel 3 totale resultaat per project (woningbouwexploitaties)

Onderstaand volgt een toelichting op de ontwikkeling van het resultaat op eindwaarde (afgerond op duizendtallen).

Alphenseweg (grenzend aan OBS de Wildschut)

De nieuwbouw van OBS de Wildschut is in het voorjaar van 2021 opgeleverd. Nadat de school is gereedgekomen, is het plangebied van de grondexploitatie bouwrijp gemaakt. Het openbaar gebied rondom de school en het openbare schoolspeelterrein worden afgerond in samenhang met het woonrijp maken van het aangrenzende plangebied (de grondexploitatie).

Inmiddels is de omgevingsvergunning verleend voor het woningbouwplan. Daarnaast is ook de verkoop opgestart door de projectontwikkelaar. De bouwtijd van de woningen is circa acht maanden. In de afbouwfase van de woningen wordt gestart met het woonrijp maken van het gebied waarmee het hele plangebied in 2024 gereed zou kunnen zijn.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) afgenomen met € 46.000. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door lagere grondopbrengsten. Omdat voor dit project, naar verwachting, niet alle kosten gedekt worden door opbrengsten is een voorziening (op netto contante waarde) gevormd. Het verloop van deze verliesvoorziening laat het volgende beeld zien:

- Jaarstukken 2021 (per 31-12-2021); € 694.000;
- Jaarstukken 2022 (per 31-12-2022); € 721.000.

Centrumplan Gilze (Centrumdeel)

Centrumplan Gilze bestaat uit het projectgebied tussen de Nieuwstraat, Lange Wagenstraat en Aalstraat. Het plan wordt gevormd door een centrumdeel en een parkdeel. Voor het centrumdeel hebben we een koop- en realisatieovereenkomst gesloten met de ontwikkelaar. Het gebied wordt in twee fasen gerealiseerd. Met betrekking tot de eerste fase zijn alle winkels, appartementen en grondgebonden woningen in 2022 opgeleverd. De afronding van het openbaar gebied van fase 1 heeft begin 2023 plaatsgevonden. In 2022 zijn de laatste benodigde delen van de achtertuinen van particulieren in het plangebied door de gemeente verworven, waarmee de tweede fase van start is gegaan.

In de grondexploitatie zijn alle uitgangspunten van de realisatieovereenkomst en het gewijzigde programma verwerkt. Met de gesloten overeenkomst zijn we binnen de vastgestelde financiële kaders gebleven die zijn gehanteerd. Op basis van de overeenkomst worden werkzaamheden bouw- en woonrijp maken uitgevoerd door de projectontwikkelaar. Momenteel wordt als eindjaar voor dit project rekening gehouden met 2024.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) toegenomen met € 194.000, hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de geprognosticeerde post 'planschade' is komen te vervallen (de indieningstermijn van vijf jaar is verstreken). Omdat voor dit project, naar verwachting, niet alle kosten gedekt worden door opbrengsten is een voorziening (op netto contante waarde) gevormd. Het verloop van deze verliesvoorziening laat het volgende beeld zien:

- Jaarstukken 2021 (per 31-12-2021); € 4.987.000;
- Jaarstukken 2022 (per 31-12-2022); € 4.420.000.

Centrumplan Gilze (Parkdeel)

Centrumplan Gilze bestaat uit het projectgebied tussen de Nieuwstraat, Lange Wagenstraat en Aalstraat. Het plan bestaat uit een centrum- en een parkdeel. In het parkdeel zijn verschillende woningbouwinitiatieven gerealiseerd, variërend van collectief particulier opdrachtgeverschap en particuliere woningbouw tot ontwikkeling van appartementengebouwen. Begin 2022 is de uitgifte van de resterende gronden afgerond. De bouwwerkzaamheden van de laatste woningbouwprojecten

zijn in 2022 gestart en begin 2023 is een start gemaakt met het woonrijp maken van het resterende deel. Momenteel wordt voor deze grondexploitatie rekening gehouden met eindjaar 2024.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) afgenomen met € 44.000, hoofdzakelijk veroorzaakt door meerwerk in het kader van het woonrijp maken van het plangebied. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 1.141.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 332.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 1.473.000.

Centrumplan Rijen Oost

Begin 2017 heeft de gemeenteraad besloten om deze locatie in ontwikkeling te nemen. Eind 2020 heeft de gemeente met een ontwikkelaar een koop- en realisatieovereenkomst gesloten ten aanzien van de verkoop van de te ontwikkelen gronden binnen het plangebied. Begin 2022 is overeenstemming bereikt tussen de ontwikkelaar en de verplaatsende supermarkt. Het plan wordt momenteel gerealiseerd door de ontwikkelaar. In de tussentijd wordt de planvorming voor de herinrichting van het Wilhelminaplein, welke aansluit bij het centrumplan, verder uitgewerkt. Naar verwachting wordt het woonrijp maken van het plangebied afgerond in 2024, waarna de grondexploitatie kan worden afgesloten.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) toegenomen met € 6.000. Omdat voor dit project, naar verwachting, niet alle kosten gedekt worden door opbrengsten is een voorziening (op netto contante waarde) gevormd. Het verloop van deze verliesvoorziening laat het volgende beeld zien:

- Jaarstukken 2021 (per 31-12-2021); € 2.689.000;
- Jaarstukken 2022 (per 31-12-2022); € 1.892.000.

Tussen de Leijen

Het bestemmingsplan is door de raad vastgesteld op 31 januari 2022. Tevens is op deze datum de grondexploitatie vastgesteld door de raad, waarmee het gehele plangebied in exploitatie is genomen (het zuidelijke deel van het plangebied is daarmee betrokken in de reeds lopende grondexploitatie).

De verwachting is dat, afhankelijk van de uitkomst van de ingestelde beroepen bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan, eind 2023 kan worden aangevangen met het bouwrijp maken van de grond (een en ander is afhankelijk van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan). Deze grondexploitatie loopt naar verwachting door tot 2031.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) toegenomen met € 28.000. Per ultimo 2022 is er nog geen tussentijdse winst genomen. Het saldo van de toekomstige winstnemingen is derhalve gelijk aan het verwachte resultaat. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 4.620.000.

Vliegende Vennen Noord Oost

De laatste nog uit te geven particuliere bouwkaavel in de tweede fase is inmiddels verkocht, in de eerste helft van 2023 is gestart met de bouw. Op 9 juli 2020 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan vastgesteld voor de derde fase binnen het plangebied. Een bouwplan met 14 kavels is in 2022 verkocht aan een ontwikkelaar, in het eerste kwartaal van 2023 is gestart met de bouw. De twee resterende particuliere bouw kavels worden door de gemeente uitgegeven in het derde kwartaal van 2023. In dit deel van Vliegende Vennen worden grondgebonden woningen gerealiseerd. Naar verwachting wordt eind 2024 c.q. begin 2025 het resterende deel woonrijp gemaakt, de grondexploitatie heeft daarmee een restant looptijd van drie jaar.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) afgenomen met € 81.000, hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de post voor het woonrijp maken van fase 3 naar boven is bijgesteld (op basis van ontvangen offertes en herziene doorrekeningen vanuit de vakafdeling). Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 3.710.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 336.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 4.046.000.

Wendel Zuid

In december 2015 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan en de grondexploitatie van het project Wendel-Zuid vastgesteld. Het bouwrijp maken van het plangebied is gerealiseerd. Met betrekking tot het noordelijk deel van het plangebied (in deze fase worden drie vrijstaande woningen en zes tweekappers gerealiseerd) is de bouw in de afrondende fase, de woningen worden in het derde kwartaal van 2023 opgeleverd.

Omtrent de ontwikkeling van het zuidelijk deel van het plangebied lopen er gesprekken met een andere ontwikkelende partij. De gemeente zal daarnaast in deze fase een zestal percelen uitgeven voor zelfbouw. Het woonrijp maken zal in dit geval worden afgerond eind 2025/begin 2026.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) nagenoeg gelijk gebleven. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 198.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 899.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 1.096.000.

Bedrijventerreinexploitaties

In tabel 5 hieronder zijn de lasten en baten per bedrijventerreinexploitatie opgenomen die in de begroting 2024 zijn verantwoord. Tevens zijn per exploitatie de nog te verwachte lasten en baten in de toekomst en het verwachte resterende (dus exclusief reeds genomen winsten) resultaat op eindwaarde opgenomen.

Exploitatie (bedrijventerreinen)	Boekwaarde per 31-12-2022	Lasten t/m 30-06-2023	Baten t/m 30-06-2023	Winst-neming 2023	Boekwaarde per 30-06-2023	Verwachte lasten	Verwachte baten	Verwachte eindwaarde	Verwacht eindjaar
Haansberg Oost	-16.145	-	-	-	-16.145	243.286	1.157.961	930.820	2024
MBP (ingebrachte grond)	-330.343	7.213	-	-	-323.131	255.996	-	67.135	2025
MBP fase 1	-254.582	92.433	-	-	-162.149	235.611	-	-73.462	2025
MBP fase 2	3.726.177	73.691	-	-	3.799.868	1.845.023	4.523.485	-1.121.406	2030
VI. Vennen Paarse Stroom	-1.108.058	5.733	-	-	-1.102.325	166.475	403.048	1.338.898	2024
Totaal	2.017.049	179.069	-	-	2.196.118	2.746.392	6.084.494	1.141.984	

Tabel 5 grondexploitaties per 30 juni 2023 (bedrijventerreinen)

In tabel 6 worden de verwachte resterende resultaten (op eindwaarde), zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2024, vergeleken met de verwachte resterende resultaten (op eindwaarde) zoals die zijn opgenomen in de jaarstukken 2022.

Exploitatie (bedrijventerreinen)	Verwachte EW jaarstukken 2022	Verwacht eindjaar per 31-12-2022	Verwachte EW begroting 2024	Verwacht eindjaar per 30-06-2023	Verschil EW jaarstukken 2022 vs begroting 2024
Haansberg Oost	930.820	2024	930.820	2024	-
MBP (ingebrachte grond)	43.995	2025	67.135	2025	23.140
MBP fase 1	118.405	2025	-73.462	2025	-191.867
MBP fase 2	-1.085.558	2030	-1.121.406	2030	-35.848
VI. Vennen Paarse Stroom	1.337.837	2024	1.338.898	2024	1.061
Totaal	1.345.498		1.141.984		-203.514

Tabel 6 verwachte eindwaarde begroting 2024 ten opzichte van jaarstukken 2022 (bedrijventerreinen)

De opbouw van het totale resultaat per project (het verwachte resterende resultaat op eindwaarde plus de gerealiseerde tussentijdse winstnemingen tot en met 2022) wordt in de tabel hieronder weergegeven.

Exploitatie (bedrijventerreinen)	Verwachte EW begroting 2024	Winstnemingen t/m 2022	Totaal resultaat project (EW)
Haansberg Oost	930.820	5.046.897	5.977.717
MBP (ingebrachte grond)	67.135	1.260.292	1.327.427
MBP fase 1	-73.462	2.587.796	2.514.333
MBP fase 2	-1.121.406	-	-1.121.406
VI. Vennen Paarse Strook	1.338.898	2.531.366	3.870.264
Totaal	1.141.984	11.426.351	12.568.335

Tabel 7 totale resultaat per project (bedrijventerreinen)

Onderstaand volgt een toelichting op de ontwikkeling van het resultaat op eindwaarde (afgerond op duizendtallen).

Haansberg Oost

Binnen het plangebied dienen nog werkzaamheden te worden uitgevoerd in het kader van de verkeersinrichting, groenvoorzieningen en de aanleg van inritten. In dit plangebied heeft de gemeente op dit moment nog circa 0,8 ha. in de verkoop (twee percelen). De grondexploitatie heeft een restant looptijd van twee jaar.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) onveranderd. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 5.047.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 931.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 5.978.000.

Midden-Brabant Poort (ingebrachte grond)

Deze grondexploitatie heeft betrekking op de grond die de gemeente heeft ingebracht (verkocht) in Midden-Brabant Poort CV. Er zijn in deze exploitatie middelen gereserveerd voor, onder andere, nog aan te leggen inritten, groenvoorzieningen en planontwikkelingskosten. Op basis van de voortgang van de eerste fase van het project Midden-Brabant Poort (alle kavels zijn inmiddels verkocht) is deze grondexploitatie geactualiseerd. Naar verwachting kan dit project in 2025 worden afgesloten.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) toegenomen met € 23.000. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 1.260.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 67.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 1.327.000.

Midden-Brabant Poort fase 1

In 2011 is de gemeente met haar samenwerkingspartner de planuitvoering gestart van fase 1. Het bouw- en woonrijp maken van de gronden in fase 1 is zo goed als afgerond. Nu resteren hoofdzakelijk werkzaamheden rondom het beheer en de afronding van de WKO uitbreiding. In 2022 zijn vijf kavels verkocht aan vier verschillende bedrijven. Hiermee zijn alle kavels binnen dit plangebied verkocht. Nu resteren tot en met eind 2023/begin 2024 de bouwwerkzaamheden en in 2024/2025 wordt het resterende deel woonrijp gemaakt. Naar verwachting kan dit project in 2025 worden afgesloten.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) afgenomen met € 192.000, hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de WKO (netwerk)kosten hoger zijn dan eerder

geprognosticeerd. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 2.588.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 73.000 (negatief). Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 2.514.000.

Midden-Brabant Poort fase 2

Gezien de nauwe relatie met het plangebied van fase 1 heeft de gemeente Midden-Brabant Poort fase 2 in 2015 in exploitatie genomen. Fase 1 is ondertussen geheel uitgegeven en fase 2 is een logisch vervolg hierop. Momenteel wordt onderzocht welke vorm van grondpolitiek wenselijk is. Dit jaar wordt gebruikt voor de behoefteraming en regionale- en provinciale afstemming, waarna (naar verwachting) eind 2023 de ruimtelijke procedure wordt opgestart. De doorlooptijd van de ruimtelijke procedure (o.a. onderzoeken en bestemmingsplanprocedure) is circa een jaar. De verwachting is dat eind 2024 het bestemmingsplan wordt vastgesteld, waarna wordt gestart met het bouwrijp maken van het plangebied. De eerste verkopen staan geprognosticeerd voor 2025. Deze grondexploitatie heeft een restant looptijd van acht jaar.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) afgenomen met € 36.000. Omdat voor dit project, naar verwachting, niet alle kosten gedekt worden door opbrengsten is een voorziening (op netto contante waarde) gevormd. Het verloop van deze verliesvoorziening laat het volgende beeld zien:

- Jaarstukken 2021 (per 31-12-2021); € 801.000;
- Jaarstukken 2022 (per 31-12-2022); € 927.000.

Vliegende Vennen Paarse Strook

Deze locatie vormt de overgangszone tussen de woonwijk Vliegende Vennen en het bedrijventerrein ten zuiden van het spoor. De Paarse Strook is bedoeld voor bedrijven met de mogelijkheid tot het bouwen van een bedrijfswoning. Het laatste nog uit te geven perceel wordt naar verwachting in 2024 verkocht.

In het oostelijke deel van het plangebied (aan de voet van het kunstwerk “de Margrieten”) worden momenteel 17 woningen gerealiseerd. Naar verwachting worden deze werkzaamheden medio 2024 afgerond. Daarna wordt het resterende deel van het plangebied woonrijp gemaakt. Deze grondexploitatie kan naar verwachting in 2024 worden afgesloten.

In vergelijking met de jaarstukken 2022 is het verwachte resultaat (eindwaarde) nagenoeg onveranderd. Het saldo van de tot dusver gerealiseerde tussentijdse winstnemingen, per ultimo 2022, bedraagt € 2.531.000. Het saldo van de toekomstige winstnemingen bedraagt naar verwachting € 1.339.000. Dit betekent voor dit project een totaal verwacht positief resultaat (op eindwaarde) van € 3.870.000.

Faciliterend grondbeleid

Faciliterend grondbeleid (ook passieve complexen genoemd) houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. De gemeente 'faciliteert' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten, welke kosten vervolgens zullen worden verhaald op betrokkenen (middels een zogenaamde anterieure overeenkomst). Deze vorm van verrekening wordt in veruit de meeste gevallen toegepast. In de overige gevallen wordt vooraf geen overeenstemming bereikt tussen een private ontwikkelaar en de gemeente. In die situatie wordt de kostenverrekening gebaseerd op een exploitatieplan en het sluiten van een nadere (posterieure) overeenkomst.

Alle private ontwikkelingen zijn geactualiseerd, de resultaten hiervan zijn verwerkt in de jaarstukken 2022.

Winst- en verliesneming grondexploitaties

Voor projecten waarin niet alle kosten gedekt worden door opbrengsten vormen wij een voorziening (op basis van de netto contante waarde). We brengen dit bedrag ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. Bij de bepaling van de winstneming wordt de "percentage of completion" regel uit het BBV toegepast. Daarbij wordt een deel van het verwachte eindresultaat tussentijds als winst genomen (en gedoteerd aan de algemene reserve grondexploitatie) naar rato van de gerealiseerde baten en lasten.

Jaarlijks bezien we bij de samenstelling van de jaarstukken of we gronden moeten afwaarderen (en een verliesvoorziening moeten treffen) en of we winst moeten nemen.

Reserves grondbedrijf

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf bestaat uit de algemene reserve grondexploitatie en dient ter dekking van onvoorzienbare risico's. Dotaties en onttrekkingen vinden onder andere plaats als gevolg van winst- en verliesneming op de lopende grondexploitaties. Het saldo van de algemene reserve grondexploitatie (deze is niet gemaximeerd) per 31-12-2022 bedraagt circa € 24.000. Dit betekent dat de algemene reserve grondexploitatie niet groot genoeg is om de risico's binnen de grondexploitaties op te vangen. In dit geval worden de risico's gedekt vanuit de algemene reserve. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Risicoparagraaf

Met bouwgrondexploitaties zijn meer dan gemiddelde risico's gemoeid. De exploitatie strekt zich uit over een groot aantal jaren en het gaat om grote investeringen. De opbrengsten worden veelal pas na de gemaakte kosten genoten en het is altijd de vraag of de verwachte opbrengsten ook gerealiseerd worden. Er wordt geprobeerd zoveel mogelijk risico's te kwantificeren en deze in de grondexploitatieberekeningen mee te nemen. In de grondexploitatie moet voldoende weerstandscapaciteit aanwezig zijn om risico's op te kunnen vangen.

Het gewogen risico voor de lopende grondexploitaties tezamen is in totaal circa € 2.017.000. Hiermee is rekening gehouden in de berekende weerstandscapaciteit. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.'

Wet Open Overheid

Inleiding

De inwerkingtreding van diverse informatiewetgevingen heeft impact op onze bedrijfsvoering en wijze van (digitaal) communiceren met inwoners en bedrijven. Dit resulteert in een aantal beleidsvoornemens voor 2024.

Wat is de huidige situatie?

Op 1 mei 2022 is de Wet Open Overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet Openbaarheid Bestuur (Wob). De Woo verplicht overheidsinstanties om naast informatieverstrekking op verzoek (passief) ook verplicht zelf informatie gefaseerd openbaar te maken (actief). Verder verplicht de Woo gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen en hun digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te maken en te houden.

Vanaf 1 mei 2022 is de passieve openbaarmaking binnen de gemeente aangepast. De actieve openbaarmaking wordt na verwachting in de tweede helft van 2023 stapsgewijs doorgevoerd.

In het kader van openbaarheid van informatie treedt naar verwachting op 1 juli 2024 de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) in werking. Deze wet stelt eisen aan het digitale klantcontact van de afdelingen.

Daarnaast is begin 2023 de Wet Digitale Overheid (Wdo) aangenomen. Deze wet legt onder andere de taken en verantwoordelijkheden vast met als doel het regelen van het veilig en betrouwbaar kunnen inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven bij de (semi-)overheid; bijvoorbeeld e-herkenning en DigiD. De Wdo legt verplichtingen op aan overheden om veilig en betrouwbaar aan te sluiten, en hun dienstverlening in te delen op betrouwbaarheidsniveau 'substantieel' of 'hoog'.

Wat zijn de Beleidsvoornemens voor 2024?

- Woo: Onze organisatie voldoet aan hetgeen wettelijk is voorgeschreven voor de actieve openbaarmaking: De verplicht gestelde informatiecategorieën worden openbaar gemaakt;
- Informatiehuishouding op orde: In het kader van de informatie huishouding op orde wordt de (meta)data over onze bedrijfsmiddelen verbeterd door het inrichten van "Single points of Truth" (op één plek worden de gegevens van een type bedrijfsmiddel eenduidig beheerd);
- Wmebv: Alle relevante processen zijn voorzien van een digitaal kanaal/platform dat voldoet aan de eisen van de Wmebv. Zo mogelijk wordt de voorbereiding en implementatie van de eerste tranche van de Wdo hierin meegenomen.

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

In de programmabegroting hebben wij per programma een inhoudelijke, beleidsmatige toelichting en een analyse van de baten en lasten ten opzichte van de begroting van voorgaand jaar opgenomen. Om de financiële analyses en toelichtingen niet zowel in de programmaverantwoording en het overzicht van baten en lasten op te nemen, verwijzen wij voor de analyse en toelichting van de baten en lasten per programma ten opzichte van de begroting van voorgaand jaar naar het onderdeel “Wat heeft het gekost?” van de programmabegroting.

Programma	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 0	4.779	1.711	-3.068	4.522	788	-3.734	3.963	285	-3.678	3.942	287	-3.655	3.933	289	-3.644	3.946	291	-3.655
Programma 1	2.889	101	-2.789	2.960	10	-2.950	3.381	10	-3.371	3.494	11	-3.484	3.600	11	-3.589	3.702	11	-3.691
Programma 2	2.357	214	-2.143	3.199	123	-3.075	3.033	124	-2.909	3.335	125	-3.211	3.301	125	-3.175	3.385	126	-3.260
Programma 3	4.233	4.600	367	910	1.827	918	786	2.733	1.947	1.199	931	-269	1.217	931	-285	1.221	932	-289
Programma 4	2.471	940	-1.531	3.307	1.452	-1.855	2.701	1.121	-1.580	2.744	1.121	-1.623	2.739	1.121	-1.618	2.712	1.121	-1.591
Programma 5	6.971	1.322	-5.649	8.970	1.407	-7.563	9.035	1.284	-7.751	10.373	1.269	-9.104	9.281	1.274	-8.007	9.266	1.278	-7.987
Programma 6	32.785	7.063	-25.723	34.636	7.566	-27.070	33.747	7.273	-26.474	33.300	7.372	-25.928	33.264	7.553	-25.711	32.813	7.202	-25.610
Programma 7	5.818	4.528	-1.290	7.314	5.406	-1.908	6.562	4.770	-1.793	6.550	4.842	-1.708	6.047	4.305	-1.742	6.077	4.299	-1.778
Programma 8	12.703	12.397	-306	13.640	11.339	-2.301	7.626	6.793	-833	6.040	4.667	-1.373	6.309	4.684	-1.625	6.473	4.700	-1.773
Subtotaal programma's	75.007	32.876	-42.131	79.458	29.919	-49.539	70.834	24.394	-46.441	70.979	20.624	-50.355	69.689	20.293	-49.396	69.593	19.959	-49.634
Alg. dekkingsmiddelen	322	56.259	55.936	1.238	57.096	55.858	2.827	60.154	57.327	4.099	62.469	58.370	4.379	60.436	56.057	5.793	61.558	55.764
Overhead	8.238	593	-7.645	9.362	508	-8.854	9.564	500	-9.063	9.823	478	-9.345	9.999	428	-9.572	11.065	416	-10.648
VpB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	0	-92
Onvoorzien	0	0	0	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26
Saldo baten en lasten	83.568	89.728	6.160	90.084	87.523	-2.561	83.251	85.047	1.796	84.927	83.571	-1.356	84.093	81.157	-2.937	86.569	81.933	-4.636
Reserves progr. 0	68	30	-38	0	211	211	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	92
Reserves progr. 1	0	37	37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserves progr. 2	1.797	1.047	-750	724	1.228	504	0	36	36	0	95	95	0	104	104	0	104	104
Reserves progr. 3	1.521	954	-567	1.180	0	-1.180	2.231	0	-2.231	21	0	-21	10	0	-10	10	0	-10
Reserves progr. 4	393	171	-222	0	583	583	0	215	215	0	256	256	0	248	248	0	123	123
Reserves progr. 5	6.481	805	-5.676	34	793	759	20	569	549	15	1.762	1.747	15	690	675	15	636	621
Reserves progr. 6	403	488	85	37	1.468	1.431	0	596	596	0	90	90	0	90	90	0	90	90
Reserves progr. 7	0	87	87	0	330	330	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserves progr. 8	3.839	9.520	5.681	3.321	2.958	-363	1.218	348	-870	669	106	-564	664	6	-659	905	6	-900
Reserves progr. 9	1.728	1.072	-656	237	399	162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subt. mutaties reserves	16.230	14.211	-2.019	5.533	7.971	2.438	3.469	1.765	-1.705	705	2.308	1.603	689	1.137	448	930	1.051	120
Resultaat	99.798	103.938	4.141	95.617	95.494	-123	86.720	86.812	92	85.632	85.879	247	84.783	82.294	-2.489	87.499	82.984	-4.516

Incidentele baten en lasten

Wij zijn er in geslaagd om u een sluitende begroting 2024 te presenteren. Onze baten en lasten zijn dus met elkaar in evenwicht (begrotingsevenwicht). Bij de beoordeling van onze begroting is het voor de Provincie van belang dat er ook sprake is van materieel begrotingsevenwicht. Dit houdt in dat de structurele lasten minimaal worden gedekt door structurele baten (tabel 1). Hierbij mogen dus incidentele lasten wel door structurele baten worden gedekt, maar structurele lasten niet door incidentele baten. De aard van de baten en lasten bepaalt in eerste instantie of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt. Bij het bepalen van het structurele begrotingssaldo worden de incidentele lasten en baten uitgezonderd.

In tabel 2 geven wij u een overzicht van de totale baten en lasten, de incidentele baten en lasten, en een specificatie van de incidentele baten en lasten. De totale incidentele baten in de begroting 2024 ad. € 9.289.000 worden voor € 8.189.000 besteed aan incidentele lasten. Tegenover de overige incidentele baten ad. € 110.000 staan structurele lasten.

Om een last of een baat als incidenteel aan te kunnen merken, moet deze van materiële omvang zijn. De Commissie BBV adviseert om in de financiële verordening op te nemen bij welk bedrag hier sprake van is. De bedoeling hiervan is om de begroting, en het overzicht van incidentele baten en lasten, niet nodeloos ingewikkeld te maken, door een grote hoeveelheid kleine bedragen als incidenteel aan te merken. In de huidige financiële verordening is hiervoor geen grensbedrag opgenomen. Daarom wordt er in deze begroting van uitgegaan dat alle bedragen vanaf € 40.000 als materieel beschouwd dienen te worden.

Tabel 1: Structureel begrotingssaldo 2024-2027

	(bedragen x € 1.000)			
Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	1.796	-1.356	-2.937	-4.636
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.704	1.603	448	120
Begrotingssaldo na bestemming	92	247	-2.489	-4.516
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-110	0	0	270
Onbenutte ruimte BCF-plafond (niet geraamd)	406	405	397	400
Structureel begrotingssaldo	388	652	-2.092	-3.846

Tabel 2: Incidentele baten en lasten 2024-2027

bedragen x € 1.000

Omschrijving programma	2024	2025	2026	2027
Programma 0: Bestuur				
lasten - <i>Project Gilze en Rijen 2040</i>	50	-	-	-
lasten - <i>Vennootschapsbelasting GREX</i>	-	-	-	92
Programma 3: Economie				
lasten - <i>Grondexploitatie</i>	487	894	905	905
baten - <i>Grondexploitatie</i>	2.708	905	905	905
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie				
lasten - <i>Bomenbeleidsplan</i>	30	-	-	-
Programma 6: Sociaal domein				
lasten - <i>Bijdrage scouting Rijen</i>	465	-	-	-
Programma 8: VHROSV				
lasten - <i>Kunst Tussen de Leijen</i>	-	100	-	-
lasten - <i>Spoorzone</i>	200	-	-	-
lasten - <i>Grondexploitatie</i>	4.518	3.155	3.160	3.189
baten - <i>Grondexploitatie</i>	5.736	3.824	3.824	3.824
Reserves				
lasten - <i>Resultaat grondexploitatie bedrijventerreinen</i>	2.221	11	-	-
lasten - <i>Resultaat grondexploitatie woningbouw</i>	1.218	669	664	635
lasten - <i>Spoorzone</i>	-	-	-	270
baten - <i>Vennootschapsbelasting GREX</i>	-	-	-	92
baten - <i>Bijdrage scouting Rijen</i>	465	-	-	-
baten - <i>Sociaal domein</i>	42	-	-	-
baten - <i>Bomenbeleidsplan</i>	30	-	-	-
baten - <i>Kunst tussen de Leijen</i>	-	100	-	-
baten - <i>Spoorzone</i>	200	-	-	-
baten - <i>Capaciteit RO</i>	118	-	-	-
Totaal Lasten:	9.189	4.829	4.729	5.091
Totaal Baten:	9.299	4.829	4.729	4.821
	-110	0	0	270

Toelichting incidentele baten en lasten 2024Project Gilze en Rijen 2040

We maken samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners een visie op waar we als gemeente willen staan in 2040.

Resultaat grondexploitatie

De resultaten (winsten en verliezen) van de grondexploitatie moeten als incidenteel worden aangemerkt. De resultaten worden verrekend met de Algemene reserve grondexploitatie.

Bomenbeleidsplan

Door klimaatverandering neemt hittestress, langdurig droogte en wateroverlast toe. Bomen zorgen voor verkoeling door hun schaduw maar vooral ook door verdamping. Ook in Gilze en Rijen is hittestress een probleem, dat blijkt uit de stresstest klimaatadaptatie. Om dit aan te pakken willen we een analyse maken van waar hittestress het meeste problematisch is en waar er nog ruimte voor bomen is. Prioriteit hierin krijgen locaties waar mensen langer buiten verblijven en waar weinig tot geen schaduw is. Om de hittestress op deze locaties te verminderen planten we in 2023 en 2024 30 bomen per jaar.

Bijdrage scouting Rijen

Scoutinggebouw De Zwerfkei in Rijen is in 1986 gebouwd en dringend aan vernieuwing toe. Het gebouw voldoet niet meer aan de huidige duurzaamheids- en toegankelijkheidseisen. Ook is het te klein geworden voor de scouting, het ledental is in de loop der jaren verdubbeld. De begroting van de scouting voor noodzakelijke aanpassingen komt uit op € 930.000. Omdat de vereniging deze kosten niet volledig kan dragen, neemt de gemeente in de begroting 2024 een incidentele bijdrage op van € 465.000. Deze bijdrage dekken we vanuit de algemene reserve.

Kunst tussen de Leijen

Binnen het project Tussen de Leijen willen wij ook kunst een plaats geven. Qua bedrag hebben wij aansluiting gezocht bij de kunstuiting in het centrumplan Gilze. We dekken de uitgaven vanuit de algemene reserve grondexploitatie.

Ontwikkeling spoorzone

Voor de ontwikkeling van de spoorzone worden voorbereidingskosten (incidenteel) gemaakt. Voor de dekking van deze kosten vindt een onttrekking aan de reserve plaats.

Overzicht van reserves en voorzieningen

OVERZICHT RESERVES BEGROTING 2024																			
Naam van de reserve	Saldo begin 2023	Erbij	Eraf	Saldo begin 2024	Erbij	Eraf	Saldo begin 2025	Erbij	Eraf	Saldo begin 2026	Erbij	Eraf	Saldo begin 2027	Erbij	Eraf	Saldo begin 2028	Erbij	Eraf	Saldo eind 2029
A. Algemene reserves																			
Algemene reserve	3.812.994	4.414.947	3.443.000	4.784.941	-	502.000	4.282.941	-	-	4.282.941	-	-	4.282.941	-	-	4.282.941	-	-	4.282.941
Algemene reserve grondexploitatie	24.470	2.210.997	1.418.000	817.467	3.439.089	118.000	4.138.556	679.863	100.000	4.718.419	664.313	-	5.382.732	635.251	92.000	5.925.983	666.960	92.000	6.500.943
Totaal algemene reserves	3.837.464	6.625.944	4.861.000	5.602.408	3.439.089	620.000	8.421.497	679.863	100.000	9.001.360	664.313	-	9.665.673	635.251	92.000	10.208.924	666.960	92.000	10.783.884
B. Bestemmingsreserves																			
Wegen	1.024.790	-	724.000	300.790	-	-	300.790	-	-	300.790	-	-	300.790	-	-	300.790	-	-	300.790
Groen	270.959	-	-	270.959	-	-	270.959	-	-	270.959	-	-	270.959	-	-	270.959	-	-	270.959
Openbare verlichting	868.180	-	237.180	631.000	-	-	631.000	-	23.300	607.700	-	23.300	584.400	-	23.300	561.100	-	23.300	537.800
Cultuurfonds	17.918	20.000	-	37.918	20.000	-	57.918	15.000	-	72.918	15.000	-	87.918	15.000	-	102.918	15.000	-	117.918
Nieuwbouw basisonderwijs	854.473	-	154.379	700.094	-	180.013	520.081	-	220.517	299.564	-	212.340	87.224	-	87.224	-	-	-	-
Sportpark Vijf Eiken	2.587.492	-	218.032	2.369.460	-	218.032	2.151.428	-	218.032	1.933.396	-	218.032	1.715.364	-	218.032	1.497.332	-	218.032	1.279.300
Sporthal Rijen	700.000	-	-	700.000	-	17.500	682.500	-	17.500	665.000	-	17.500	647.500	-	17.500	630.000	-	17.500	612.500
Sportpark Verhoven tennis	1.019.810	-	40.033	979.777	-	40.033	939.744	-	40.033	899.711	-	40.033	859.678	-	40.033	819.645	-	40.033	779.612
Sportpark Verhoven voetbal	2.095.509	-	178.708	1.916.801	-	178.708	1.738.093	-	178.708	1.559.385	-	178.708	1.380.677	-	131.995	1.248.682	-	85.297	1.163.385
MFA Molenschot	1.509.433	-	88.718	1.420.715	-	89.634	1.331.081	-	89.634	1.241.447	-	89.634	1.151.813	-	89.634	1.062.179	-	84.029	978.150
Atletiekbaan Spiridon	551.698	-	47.269	504.429	-	42.942	461.487	-	38.589	422.898	-	38.589	384.309	-	38.589	345.720	-	38.589	307.131
Prinsenboschool	823.819	-	35.407	788.412	-	35.407	753.005	-	35.407	717.598	-	35.407	682.191	-	35.407	646.784	-	35.407	611.377
Ondernemersfonds	77.606	10.000	-	87.606	10.000	-	97.606	10.000	-	107.606	10.000	-	117.606	10.000	-	127.606	10.000	-	137.606
Sociaal domein	9.400	-	4.700	4.700	-	4.700	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Openbare schoolspeelterreinen	216.928	-	20.816	196.112	-	20.816	175.296	-	20.816	154.480	-	20.816	133.664	-	14.316	119.348	-	14.312	105.036
Spoorzone	1.624.479	2.280.000	1.000.000	2.904.479	-	200.000	2.704.479	-	5.658	2.698.821	-	5.658	2.693.163	270.000	5.658	2.957.505	270.000	5.658	3.221.847
Fonds stimulering burgerinitiatieven	38.797	-	-	38.797	-	-	38.797	-	-	38.797	-	-	38.797	-	-	38.797	-	-	38.797
Onderh. gemeentelijke gebouwen	499.673	-	-	499.673	-	-	499.673	-	-	499.673	-	-	499.673	-	-	499.673	-	-	499.673
Onderh. sportcomplex Den Butter	242.666	-	-	242.666	-	-	242.666	-	-	242.666	-	-	242.666	-	-	242.666	-	-	242.666
Onderh. buitensportaccommodaties	1.232.061	13.513	263.147	982.427	-	51.147	931.280	-	51.147	880.133	-	51.147	828.986	-	51.147	777.839	-	51.147	726.692
Duurzame herinr. wijken en straten	917.000	724.000	-	1.641.000	-	35.601	1.605.399	-	71.658	1.533.741	-	81.058	1.452.683	-	81.058	1.371.625	-	81.058	1.290.567
Warmtetransitie	67.334	-	67.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sporthal Gilze	5.188.000	-	-	5.188.000	-	-	5.188.000	-	1.197.222	3.990.778	-	124.722	3.866.056	-	124.722	3.741.334	-	124.722	3.616.612
Ruimte voor ruimte gelden	589.930	-	30.000	559.930	-	30.000	529.930	-	-	529.930	-	-	529.930	-	-	529.930	-	-	529.930
Totaal bestemmingsreserves	23.027.955	3.047.513	3.109.723	22.965.745	30.000	1.144.533	21.851.212	25.000	2.208.221	19.667.991	25.000	1.136.944	18.556.047	295.000	958.615	17.892.432	295.000	819.084	17.368.348
Totaal algemeen reserves	26.865.419	9.673.457	7.970.723	28.568.153	3.469.089	1.764.533	30.272.709	704.863	2.308.221	28.669.351	689.313	1.136.944	28.221.720	930.251	1.050.615	28.101.356	961.960	911.084	28.152.232

OVERZICHT VOORZIENINGEN BEGROTING 2024																			
Naam van de voorziening	Saldo begin van het dienstjaar 2023	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2023	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2024	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2025	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2026	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2027	Erbij	Eraf	Saldo eind van het dienstjaar 2028
<u>Voorzieningen bestaande risico's</u>																			
Voorziening pensioen en wachtgeld en wethouders	3.872.105	127.690	565.000	3.434.795	127.690	378.000	3.184.485	127.690	236.000	3.076.175	127.690	150.000	3.053.865	127.690	150.000	3.031.555	127.690	150.000	3.009.245
Voorziening voormalig personeel/ FPU	68.148	-	5.000	63.148	-	5.000	58.148	-	5.000	53.148	-	5.000	48.148	-	5.000	43.148	-	5.000	38.148
Voorziening verlofrisico medewerkers	40.000	-	40.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>Verkrege middelen van derden ter besteding</u>																			
Voorziening afvalstoffenheffing	645.898	-	236.662	409.236	-	46.539	362.697	-	80.888	281.809	-	79.781	202.028	-	73.624	128.404	-	72.566	55.838
Voorziening riolering	6.379.223	-	1.354.154	5.025.069	-	1.954.557	3.070.512	-	1.487.855	1.582.657	153.958	1.410.000	326.615	145.916	-	472.531	147.521	-	620.052
Subtotaal voorzieningen excl. verliesvoorziening GREX	11.005.374	127.690	2.200.816	8.932.248	127.690	2.384.096	6.675.842	127.690	1.809.743	4.993.789	281.648	1.644.781	3.630.656	273.606	228.624	3.675.638	275.211	227.566	3.723.283
Voorziening verwachte verliezen Grondexploitatie	8.776.451	-	1.538.567	7.237.884	-	7.237.884	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal voorzieningen	19.781.825	127.690	3.739.383	16.170.132	127.690	9.621.980	6.675.842	127.690	1.809.743	4.993.789	281.648	1.644.781	3.630.656	273.606	228.624	3.675.638	275.211	227.566	3.723.283

Overzicht mutaties reserves

bedragen x € 1.000										
Omschrijving programma	2024		2025		2026		2027		2028	
	Totaal	Struct.	Totaal	Struct.	Totaal	Struct.	Totaal	Struct.	Totaal	Struct.
Programma 0: Bestuur en ondersteuning										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	0		0		0		92		92	
Programma 1: Veiligheid										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	0		0		0		0		0	
Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	36		95		104		104		104	
- Motie duurzame herinrichting		36		95		104		104		104
Programma 3: Economie										
Toevoegingen	2.231		21		10		10		10	
- Ondernemersfonds		10		10		10		10		10
Onttrekkingen	0		0		0		0		0	
Programma 4: Onderwijs										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	215		256		248		123		35	
- Prinsenboschool		35		35		35		35		35
- Saldo gesloten circuit onderwijs		180		221		212		87		0
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie										
Toevoegingen	20		15		15		15		15	
- Cultuurfonds		20		15		15		15		15
Onttrekkingen	569		1.762		690		636		590	
- Sportpark Vijf Eiken		218		218		218		218		218
- Sportpark Verhaven		179		179		179		132		85
- TC Gilze		40		40		40		40		40
- Atletiekbaan Spiridon		43		39		39		39		39
- Schoolspeelterrein Burg. Van Mierloschool		7		7		7		0		0
- Schoolspeelterrein De Bolster		8		8		8		8		8
- Schoolspeelterrein De Wildschut		6		6		6		6		6
- Kantplanken VV Gilze		3		3		3		3		3
- Aanleg velden voetbal Sportpark Vijf Eiken		48		48		48		48		48
- Sporthal Rijen		18		18		18		18		18
- Sporthal Gilze		0		1.197		125		125		125
Programma 6: Sociaal domein										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	596		90		90		90		84	
- MFA Molenschot		90		90		90		90		84
Programma 7: Volksgezondheid en milieu										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	0		0		0		0		0	
Programma 8: VHR/OSV										
Toevoegingen	1.218		669		664		905		937	
Onttrekkingen	348		106		6		6		6	
- Ronde Nassaulaan - N631		0		6		6		6		6
Programma 9: Algemene dekkingsmiddelen										
Toevoegingen	0		0		0		0		0	
Onttrekkingen	0		0		0		0		0	
Totaal toevoegingen:	3.469	30	705	25	689	25	930	25	962	25
Totaal onttrekkingen:	1.765	910	2.308	2.208	1.137	1.137	1.051	959	911	819
	1.705	-880	-1.603	-2.183	-448	-1.112	-120	-934	51	-794

Investerings- en financieringsstaat

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Uitgaven</u>					
Investerings (activa IP 2023-2027)	4.948	16.204	5.203	2.687	646
Lopende investeringen activastaat	1.000	1.028	1.000	-	-
Investerings (grondexploitatie)	9.117	8.223	2.943	3.063	1.795
Aflossingen (opgen. geldlening. totaal)	3.534	3.536	4.039	4.541	4.544
Onttrekkingen (reserves)	7.970	1.764	2.309	1.136	1.051
Onttrekkingen (voorzieningen)	2.202	2.384	1.810	1.645	229
Totaal uitgaven:	28.771	33.139	17.304	13.072	8.265
<u>Inkomsten</u>					
Exploitatieoverschot/tekort	-123	92	247	-2.489	-4.516
Desinvesteringen (activastaat)	-	-	-	-	-
Desinvesteringen (grondexploitatie)	9.233	9.659	7.038	3.862	3.901
Afschrijvingen (activastaat)	800	3.251	4.299	2.971	2.940
Afschrijvingen (IP 2023-2027)	1.881	1.581	2.139	2.097	1.112
Aflossingen (activastaat)	55	55	55	55	55
Nieuwe geldleningen	-	10.000	10.000	-	-
Toevoegingen (reserves)	5.532	3.469	705	689	930
Toevoegingen (voorzieningen)	128	128	128	282	274
Totaal inkomsten:	17.506	28.235	24.611	7.467	4.696
Saldo financiering:	-11.265	-4.904	7.307	-5.605	-3.569
Positief = toename / negatief = afname					
<u>Overschot financiering:</u>					
Negatief = financieringstekort					
Begin begrotingsjaar	18.673	7.408	2.504	9.811	4.206
Eind begrotingsjaar	7.408	2.504	9.811	4.206	637

Meerjarige balans

In het gewijzigde BBV wordt een meerjarig geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Balans per ultimo (x € 1.000)	Realisatie 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Immateriële vaste activa	705	2.602	1908	585	524	464
Materiële vaste activa	52.693	51.230	63.333	63.436	61.131	57.800
Financiële vaste activa	5.306	8.084	9.020	9.950	9.880	9.810
Voorraden (incl voorzieningen)	7.405	6.471	5.035	940	141	-1.965
Uitzettingen < 1 jaar	29.367	29.367	29.367	29.367	29.367	29.367
Liquide middelen	505	505	505	505	505	505
Overlopende activa	4.130	4.130	4.130	4.130	4.130	4.130
Totaal activa	100.111	102.389	113.298	108.913	105.678	100.111
Eigen vermogen*	31.006	28.836	30.633	29.276	26.340	21.703
Voorzieningen	11.006	8.932	6.676	4.994	3.631	3.676
Langlopende schulden	42.770	39.236	45.700	51.661	47.120	42.576
Kortlopende schulden	10.198	20.254	25.158	17.851	23.456	27.025
Overlopende passiva	5.131	5.131	5.131	5.131	5.131	5.131
TOTAAL PASSIVA	100.111	102.389	113.298	108.913	105.678	100.111

* Staat van reserves + toekomstige exploitatiesaldi

EMU-Saldo

Omschrijving	2023	2024	2025
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.561	1.796	-1.356
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	6.746	15.881	3.749
3 Mutatie voorzieningen	-2.074	-2.256	-1.682
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgrond in exploitatie)	-116	-1.436	-4.095
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-11.265	-14.905	-2.692

Taakveldindeling

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
010	Bestuur	3.400	1.254	-2.146	2.298	128	-2.170	2.392	0	-2.392	2.349	0	-2.349	2.316	0	-2.316	2.308	0	-2.308
020	Burgerzaken	1.316	327	-989	1.501	207	-1.295	1.404	207	-1.197	1.425	207	-1.219	1.448	207	-1.242	1.470	207	-1.263
030	Beheer overige gebouwen en gronden	63	130	67	722	454	-269	168	78	-89	168	80	-88	168	82	-86	169	84	-84
Programma 0: Bestuur en ondersteuning		4.779	1.711	-3.068	4.522	788	-3.734	3.963	285	-3.678	3.942	287	-3.655	3.933	289	-3.644	3.946	291	-3.655

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
110	Crisisbeheersing en Brandweer	1.680	77	-1.602	1.553	0	-1.553	1.874	0	-1.874	1.946	0	-1.946	2.005	0	-2.005	2.063	0	-2.063
120	Openbare orde en Veiligheid	1.209	23	-1.186	1.407	10	-1.397	1.507	10	-1.496	1.549	11	-1.538	1.595	11	-1.584	1.639	11	-1.628
Programma 1: Veiligheid		2.889	101	-2.789	2.960	10	-2.950	3.381	10	-3.371	3.494	11	-3.484	3.600	11	-3.589	3.702	11	-3.691

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
210	Verkeer en vervoer	2.357	214	-2.143	3.179	108	-3.070	3.033	109	-2.924	3.335	110	-3.226	3.301	110	-3.190	3.385	111	-3.275
220	Parkeren	0	0	0	20	15	-5	0	15	15	0	15	15	0	15	15	0	15	15
Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat		2.357	214	-2.143	3.199	123	-3.075	3.033	124	-2.909	3.335	125	-3.211	3.301	125	-3.175	3.385	126	-3.260

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
310	Economische ontwikkeling	54	0	-54	60	0	-60	62	0	-62	64	0	-64	67	0	-67	69	0	-69
320	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.961	4.578	617	635	1.803	1.168	489	2.708	2.219	896	905	9	907	905	-2	905	905	0
330	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	74	22	-52	66	24	-41	68	25	-43	71	26	-45	73	27	-46	75	27	-48
340	Economische promotie	145	0	-145	149	0	-149	166	0	-166	168	0	-168	170	0	-170	172	0	-172
Programma 3: Economie		4.233	4.600	367	910	1.827	918	786	2.733	1.947	1.199	931	-269	1.217	931	-285	1.221	932	-289

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
420	Onderwijshuisvesting	851	114	-736	948	203	-745	853	82	-771	893	82	-811	885	82	-803	856	82	-774
430	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.621	826	-795	2.359	1.249	-1.110	1.848	1.039	-810	1.851	1.039	-812	1.853	1.039	-815	1.856	1.039	-817
Programma 4: Onderwijs		2.471	940	-1.531	3.307	1.452	-1.855	2.701	1.121	-1.580	2.744	1.121	-1.623	2.739	1.121	-1.618	2.712	1.121	-1.591

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
510	Sportbeleid en activering	1.180	337	-843	1.156	323	-834	1.208	343	-865	1.225	323	-902	1.247	323	-925	1.286	323	-964
520	Sportaccommodaties	2.556	877	-1.679	3.401	1.045	-2.356	3.409	861	-2.548	4.742	866	-3.876	3.595	870	-2.724	3.540	875	-2.665
530	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	351	47	-304	284	47	-237	284	47	-237	290	47	-243	285	47	-238	286	47	-239
540	Musea	27	3	-25	30	0	-30	30	0	-30	30	0	-30	30	0	-30	30	0	-30
550	Cultureel erfgoed	38	0	-38	94	0	-94	29	0	-29	29	0	-29	30	0	-30	30	0	-30
560	Media	459	0	-459	467	0	-467	505	0	-505	505	0	-505	505	0	-505	468	0	-468
570	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.359	58	-2.301	3.537	-8	-3.544	3.570	33	-3.537	3.552	33	-3.519	3.588	33	-3.555	3.625	33	-3.591
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie		6.971	1.322	-5.649	8.970	1.407	-7.563	9.035	1.284	-7.751	10.373	1.269	-9.104	9.281	1.274	-8.007	9.266	1.278	-7.987

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
610	Samenkracht en burgerparticipatie	4.463	531	-3.931	5.684	1.109	-4.575	5.028	795	-4.233	4.541	795	-3.745	4.460	703	-3.757	4.120	350	-3.770
620	Wijkteams	867	50	-817	1.398	50	-1.348	1.427	50	-1.377	1.457	50	-1.407	1.490	50	-1.440	1.521	50	-1.471
630	Inkomensregelingen	9.510	6.175	-3.335	8.864	5.968	-2.895	8.600	6.256	-2.343	8.639	6.256	-2.382	8.681	6.256	-2.424	8.721	6.256	-2.465
640	Begeleide participatie	1.813	0	-1.813	1.959	0	-1.959	1.870	0	-1.870	1.853	0	-1.853	1.851	0	-1.851	1.845	0	-1.845
650	Arbeidsparticipatie	1.143	2	-1.141	1.351	269	-1.082	1.402	2	-1.400	1.459	2	-1.456	1.484	2	-1.482	1.512	2	-1.509
660	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.155	0	-1.155	1.154	0	-1.154	1.160	0	-1.160	1.168	0	-1.168	1.176	0	-1.176	1.184	0	-1.184
671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	2.995	3	-2.992	3.229	0	-3.229	3.355	0	-3.355	3.358	0	-3.358	3.358	0	-3.358	3.358	0	-3.358
671B	Begeleiding (WMO)	2.415	10	-2.405	2.177	0	-2.177	2.322	0	-2.322	2.322	0	-2.322	2.322	0	-2.322	2.322	0	-2.322
671C	Dagbesteding (WMO)	0	0	0	145	0	-145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.356	254	-1.102	1.628	164	-1.464	1.642	164	-1.477	1.637	263	-1.374	1.648	537	-1.111	1.660	539	-1.122
672	Maatwerkdienstverlening 18-	6.045	5	-6.040	250	5	-245	250	5	-245	250	5	-245	250	5	-245	250	5	-245
672A	Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	54	0	-54	54	0	-54	54	0	-54	54	0	-54	54	0	-54
672B	Jeugdhulp behandeling	0	0	0	146	0	-146	146	0	-146	146	0	-146	146	0	-146	146	0	-146
672C	Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	229	0	-229	229	0	-229	229	0	-229	229	0	-229	229	0	-229

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	20	33	13	3.746	0	-3.746	3.639	0	-3.639	3.566	0	-3.566	3.492	0	-3.492	3.267	0	-3.267
673A	Pleegzorg	0	0	0	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268
673C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	1.204	0	-1.204	1.204	0	-1.204	1.204	0	-1.204	1.204	0	-1.204	1.204	0	-1.204
674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	32	0	-32	32	0	-32	32	0	-32	32	0	-32	32	0	-32
674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	332	0	-332	237	0	-237	237	0	-237	237	0	-237	237	0	-237	237	0	-237
674C	Gesloten plaatsing	0	0	0	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268	268	0	-268
681A	Beschermde wonen (WMO)	98	0	-98	168	0	-168	169	0	-169	169	0	-169	169	0	-169	169	0	-169
682A	Jeugdbescherming	0	0	0	326	0	-326	326	0	-326	326	0	-326	326	0	-326	326	0	-326
682B	Jeugdreclassering	574	0	-574	120	0	-120	120	0	-120	120	0	-120	120	0	-120	120	0	-120
Programma 6: Sociaal domein		32.785	7.063	-25.723	34.636	7.566	-27.070	33.747	7.273	-26.474	33.300	7.372	-25.928	33.264	7.553	-25.711	32.813	7.202	-25.610

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
710	Volksgezondheid	998	9	-989	1.081	20	-1.061	1.161	0	-1.161	1.161	0	-1.161	1.161	0	-1.161	1.162	0	-1.162
720	Riolering	1.234	1.547	312	1.140	1.440	300	1.150	1.450	300	1.183	1.483	300	1.150	1.450	300	1.150	1.450	300
730	Afval	2.478	2.796	318	2.607	2.942	334	2.427	2.752	325	2.461	2.786	325	2.460	2.785	325	2.454	2.779	325
740	Milieubeheer	1.099	177	-922	2.480	1.005	-1.475	1.819	568	-1.250	1.738	573	-1.165	1.269	70	-1.199	1.305	70	-1.235
750	Begraafplaatsen en crematoria	9	0	-9	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7	7	0	-7
Programma 7: Volksgezondheid en milieu		5.818	4.528	-1.290	7.314	5.406	-1.908	6.562	4.770	-1.793	6.550	4.842	-1.708	6.047	4.305	-1.742	6.077	4.299	-1.778

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
810	Ruimtelijke Ordening	3.582	745	-2.837	3.231	243	-2.988	1.955	163	-1.792	1.724	164	-1.560	2.047	165	-1.882	2.099	165	-1.934
820	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	7.977	10.012	2.035	9.115	10.156	1.041	4.522	5.736	1.215	3.262	3.824	562	3.167	3.824	657	3.196	3.824	628
830	Wonen en bouwen	1.144	1.640	496	1.294	941	-353	1.149	893	-255	1.054	679	-375	1.094	695	-400	1.177	710	-467
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		12.703	12.397	-306	13.640	11.339	-2.301	7.626	6.793	-833	6.040	4.667	-1.373	6.309	4.684	-1.625	6.473	4.700	-1.773

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
050	Treasury	-48	141	188	184	93	-91	204	92	-112	-155	91	246	-104	91	195	-88	91	179
061	OZB woningen	0	3.642	3.642	0	4.019	4.019	0	4.155	4.155	0	4.222	4.222	0	4.290	4.290	0	4.290	4.290
062	OZB niet woningen	345	4.274	3.929	380	4.713	4.333	397	4.872	4.476	410	4.951	4.541	424	5.031	4.606	437	5.031	4.593
064	Belastingen overig	24	110	87	4	125	121	4	130	126	5	133	129	5	136	132	5	140	135
070	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	47.202	47.202	0	47.273	47.273	0	50.042	50.042	0	52.191	52.191	0	50.016	50.016	0	51.124	51.124
080	Overige baten en lasten	2	359	357	670	397	-273	2.222	373	-1.849	3.839	380	-3.458	4.054	360	-3.694	5.439	361	-5.078
341	Economische promotie	0	531	531	0	475	475	0	490	490	0	501	501	0	511	511	0	521	521
Programma 9A: Algemene dekkingsmiddelen		322	56.259	55.936	1.238	57.096	55.858	2.827	60.154	57.327	4.099	62.469	58.370	4.379	60.436	56.057	5.793	61.558	55.764

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
040	Overhead	8.238	593	-7.645	9.362	508	-8.854	9.564	500	-9.063	9.823	478	-9.345	9.999	428	-9.572	11.065	416	-10.648
Programma 9B: Overhead		8.238	593	-7.645	9.362	508	-8.854	9.564	500	-9.063	9.823	478	-9.345	9.999	428	-9.572	11.065	416	-10.648

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
090	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	0	-92
Programma 9C: Vennootschapsbelasting		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	0	-92

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
081	Overige baten en lasten	0	0	0	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26
Programma 9D: Onvoorzien		0	0	0	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26	26	0	-26

Bedragen X € 1.000		Realisatie 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Nr.	Taakveld omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
098	Mutaties reserves	16.230	14.211	-2.019	5.533	7.971	2.438	3.469	1.765	-1.705	705	2.308	1.603	689	1.137	448	930	1.051	120
Programma 9E: Reserves		16.230	14.211	-2.019	5.533	7.971	2.438	3.469	1.765	-1.705	705	2.308	1.603	689	1.137	448	930	1.051	120
TOTAAL GEMEENTE GILZE EN RIJEN:		99.798	103.938	4.141	95.617	95.494	-123	86.720	86.812	92	85.632	85.879	247	84.783	82.294	-2.489	87.499	82.984	-4.516

Financiële beleidsuitgangspunten

Hieronder staat een overzicht van de financiële beleidsuitgangspunten begroting 2024 en meerjarenramingen 2025-2027

1. Verwerkt zijn de door de raad genomen besluiten tot en met 10 juli 2023

2. Aantal inwoners per 1 januari 2024: 27.173

3. Aantal woonruimten per 1 januari 2024: 11.915

4. Bijdrage ABG

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling ABG is gebaseerd op de door het bestuur van de ABG vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2027. Deze begroting is behandeld in de raadsvergadering van 19 juni 2023. De indexeringscijfers die in de meerjarenbegroting 2024-2027 van de ABG zijn opgenomen, staan genoemd in de inleiding van deze begroting.

5. Kapitaallasten

- Per 1 januari 2024 is voor € 38,8 miljoen aan langlopende leningen aangetrokken;
- Het afgeronde rente-omslagpercentage bedraagt in de begroting 2024 0,50%;
- Voor nieuwe investeringen gelden de bepalingen (afschrijvingsmethode en -termijnen) zoals deze zijn opgenomen in de nota waardering en afschrijving vaste activa 2017.

6. Subsidies

In de begroting wordt gewerkt met subsidieplafonds. Voor meer informatie verwijzen we u graag naar het onderdeel "Subsidies" van deze begroting.

7. Overige kosten

- Bijdragen aan een gemeenschappelijke regeling zijn geraamd op basis van de meerjarenbegroting van betreffende gemeenschappelijke regeling die door het bestuur is vastgesteld (voor de ABG organisatie zie punt 4 hierboven);
- Voor budgetten waar contractuele verplichtingen voor gelden zijn de ramingen hierop gebaseerd;
- In de budgetten is, voor zover bekend, rekening gehouden met autonome groei;
- Voor overige budgetten is alleen inflatiecorrectie toegepast voor zover dit noodzakelijk was.

8. Huren

De te ontvangen huren van gebouwen, sportvelden en sportzalen zijn trendmatig geïndexeerd met 3,7% (zie meerjarige uitgangspunten benoemd in de inleiding).

9. Belastingen (zie ook de aparte paragraaf die hiervoor is opgenomen in de begroting)

Aanpassingen van de tarieven worden middels een voorstel afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

- In de begroting is rekening gehouden met een trendmatige indexering van de OZB opbrengsten met 3,7% in 2024;
- Voor de belastingen waarvan de tarieven zijn geharmoniseerd binnen de ABG-organisatie bedraagt de trendmatige verhoging 3,0%. We wijken hiermee af van de reguliere indexering zoals genoemd in de inleiding van deze begroting, om de tarieven gelijk te houden;
- De overige belastingen worden ook met 3,7% trendmatig verhoogd (zie meerjarige uitgangspunten benoemd in de inleiding).

10. Leges en heffingen (zie ook de aparte paragraaf die hiervoor is opgenomen in de begroting)

Aanpassingen van de tarieven worden middels een voorstel afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

- Bij het vaststellen van de tarieven wordt gestreefd naar 100% kostendekkendheid;
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet bekend. Op zowel het dossier "Toekomstbestendige organisatie voor de afvalinzameling" als het dossier "Masterplan Afkoppelen Rijen" is de besluitvorming nog gaande. De uitkomsten en de financiële gevolgen worden later meegenomen bij de besluitvorming inzake de 2e turap 2023 en de belastingverordeningen 2024;
- De overige leges worden met 3,7% trendmatig verhoogd (zie meerjarige uitgangspunten benoemd in de inleiding).

11. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

- In de primitieve ramingen van de begroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025 t/m 2027 is rekening gehouden met de cijfers uit de meicirculaire gemeentefonds 2023;
- De bedragen die in de algemene uitkering zijn opgenomen ter compensatie van de inflatie, worden voor de jaren 2024 tot en met 2027 als stelpost opgenomen aan de lastenkant van de begroting.

12. Reserves

Voor de algemene reserves en bestemmingsreserves gelden de regels zoals die zijn opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de nota reserves en voorzieningen en de financiële verordening. Hiervan mag niet worden afgeweken.

13. Voorzieningen

Uit het oogpunt van rechtmatigheid en het BBV moeten alle bestedingen ten laste van voorzieningen zo nauwkeurig mogelijk worden geraamd. Hiervoor zijn bestedingsplannen ter onderbouwing noodzakelijk. In geval een bestedingsplan ontbreekt of een raming niet of moeilijk is te geven, moet tenminste een schatting worden gemaakt. In een later stadium kan dan alsnog worden gezorgd voor de noodzakelijke onderbouwing.

14. Onvoorzien

Voor onvoorzien uitgaven (incidenteel en structureel) wordt een stelpost opgenomen van € 26.000.

15. Overhead

De overhead wordt op een consistente wijze toegerekend aan de taakvelden conform de geldende BBV regeling.

16. Incidentele baten en lasten

Voor het bepalen van incidentele baten en lasten uit te gaan van een grensbedrag (materialiteit) van € 40.000.

Bijlagen

BBV Indicatoren

1	Formatie				
Eenheid	Fte per 1.000 inwoners				
Bron	Eigen gegevens				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
0,09	0,09	0,09	0,09	0,06	0,06
Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat op peildatum 1 januari. Vanwege de ABG-samenwerking betreft het hier uitsluitend de functies van de gemeentesecretaris, de griffier. Tot en met 2022 ook nog de ondersteuning van de griffier, maar met ingang van 2023 loopt dit via de ABG.					

2	Bezetting				
Eenheid	Fte per 1.000 inwoners				
Bron	Eigen gegevens				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
0,09	0,09	0,09	0,13	0,06	0,06
Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, inclusief eventuele boventallige medewerkers. Vanwege de ABG-samenwerking betreft het hier uitsluitend de functies van gemeentesecretaris, griffier. Tot en met 2022 ook nog de ondersteuning van de griffier, maar met ingang van 2023 loopt dit via de ABG.					

3	Apparaatskosten				
Eenheid	Kosten per inwoner				
Bron	Begroting ABG				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
€ 637	€ 646	€ 853	€ 911	€ 865	€ 1.008

4	Externe inhuur				
Eenheid	Kosten als % van de totale loonsom				
Bron	Begroting ABG				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
13,0%	12,0%	16,6%	21,0%	3,0%	5,3%

5	Overhead				
Eenheid	% van de totale lasten				
Bron	Eigen gegevens				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
8,0%	8,4%	8,9%	7,7%	9,3%	10,5%

6	Verwijzingen Halt				
Eenheid	Aantal per 1.000 jongeren				
Bron	Bureau Halt				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
21,0	14,0	10,0	16,0	geen opgave	geen opgave

De ministeriële regeling beleidsindicatoren gemeenten is aangepast waardoor beleidsindicator 7 is komen te vervallen.

8	Winkeldiefstallen				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
0,6	0,4	0,6	1,5	geen opgave	geen opgave

9	Geweldsmisdrijven				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
4,4	2,8	3,7	4,1	geen opgave	geen opgave

10	Diefstallen uit woningen				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
1,9	1,1	0,9	2,4	geen opgave	geen opgave

11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
5,3	4,9	5,8	4,9	geen opgave	geen opgave

De ministeriële regeling beleidsindicatoren gemeenten is aangepast waardoor beleidsindicator 12 en 13 zijn komen te vervallen.

14	Functiemenging				
Eenheid	%				
Bron	LISA				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
54,5	54,9	54,7	53,7	geen opgave	geen opgave

De ministeriële regeling beleidsindicatoren gemeenten is aangepast waardoor beleidsindicator 15 is komen te vervallen.

16	Vestigingen (van bedrijven)				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar				
Bron	LISA				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
146,6	155,9	161,8	174,0	geen opgave	geen opgave

17	Absoluut verzuim				
Eenheid	Aantal per 1.000 leerlingen				
Bron	DUO				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
5,4	2,6	36,0	53,1	geen opgave	geen opgave
Er is sprake van absoluut verzuim als een leerplichtige jongere niet in een school staat ingeschreven. Gemeenten zijn verplicht om te controleren of alle inwoners die onder de Leerplichtwet vallen in een school staan ingeschreven. Dit controleren we ook. Het streven is dat iedereen die onder de Leerplichtwet valt ook ingeschreven staat bij een onderwijsinstelling.					

18	Relatief verzuim				
Eenheid	Aantal per 1.000 leerlingen				
Bron	DUO				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
17,0	26,0	19,0	24,0	geen opgave	geen opgave
Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt (spijbelen). De school zelf blijft verantwoordelijk voor de behandeling van het korter durende relatief verzuim. Het streven is om het aantal leerlingen, die relatief verzuimt zo laag mogelijk te houden.					

19	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)				
Eenheid	% deelnemers aan het VO en MBO				
Bron	DUO				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
1,7	0,9	2,1	geen opgave	geen opgave	geen opgave
Ons beleid is erop gericht om te voorkomen dat jongeren zonder startkwalificatie de school verlaat.					

20	Niet sporters				
Eenheid	%				
Bron	RIVM				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
geen opgave	44,5	geen opgave	geen opgave	geen opgave	geen opgave
Ons beleid is erop gericht het voorzieningenniveau voor sporten op peil te houden. Hiermee willen we zoveel mogelijk mensen stimuleren om te sporten.					

21	Banen				
Eenheid	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64				
Bron	LISA				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
803,6	824,6	817,0	793,7	geen opgave	geen opgave
LISA is een landelijk databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. We proberen bedrijven aan onze gemeente te binden zodat er meer werkgelegenheid ontstaat.					

22	Jongeren met een delict voor de rechter				
Eenheid	% 12 t/m 21 jarigen				
Bron	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
1,0	1,0	1,0	geen opgave	geen opgave	geen opgave
Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Ons beleid is erop gericht om vroegtijdig problemen bij jongeren te signaleren en daarmee te voorkomen dat jongeren delicten plegen.					

23	Kinderen in een uitkeringsgezin				
Eenheid	% Kinderen tot 18 jaar				
Bron	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
6,0	5,0	5,0	geen opgave	geen opgave	geen opgave
Er is sprake van een uitkeringsgezin als er sprake is van een bijstandsuitkering. Ons beleid is erop gericht om mensen mee te laten doen in de samenleving en bij voorkeur door het verrichten van betaald werk.					

24	Netto arbeidsparticipatie				
Eenheid	% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
72,6	72,1	72,5	73,9	geen opgave	geen opgave
Arbeidsparticipatie is het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking. We proberen bedrijven aan onze gemeente te binden zodat er meer werkgelegenheid ontstaat.					

De ministeriële regeling beleidsindicatoren gemeenten is aangepast waardoor beleidsindicator 25 is komen te vervallen.

26	Werkloze jongeren				
Eenheid	% 16 t/m 22 jarigen				
Bron	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
1,0	1,0	1,0	geen opgave	geen opgave	geen opgave
We streven ernaar om iedereen mee te laten doen. Onze inzet is erop gericht om jeugdwerkloosheid te voorkomen.					

27	Personen met een bijstandsuitkering				
Eenheid	Aantal per 10.000 inwoners				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
263,3	309,4	259,5	geen opgave	geen opgave	geen opgave
De gemeente registreert alle bijstandsuitkeringen. Hieronder vallen uitkeringen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ). Ons beleid is erop gericht mensen zo snel mogelijk weer deel te laten nemen in het arbeidsproces. Gelet op ontwikkelingen als bijv. de verkorte WW is het lastig om direct invloed uit te oefenen op de aantallen uitkeringsgerechtigden. Op basis van onze eigen gegevens verstrekte we medio 2023 372 bijstandsuitkeringen.					

28	Lopende re-integratievoorzieningen				
Eenheid	Aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
208,5	191,9	273,7	294,0	geen opgave	geen opgave
Een re-integratievoorzieningen is een voorziening die door een gemeente wordt ingezet, nadat is vastgesteld dat een cliënt een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt). De voorziening is erop gericht de afstand tot de arbeidsmarkt van een cliënt te verkleinen, waarbij het doel op de lange termijn altijd arbeidsinschakeling is.					

29	Jongeren met jeugdhulp				
Eenheid	% van alle jongeren tot 18 jaar				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
13,3	12,7	14,3	14,4	geen opgave	geen opgave
We willen graag dat onze kinderen gezond en veilig opgroeien. Ons beleid is erop gericht dit mogelijk te maken en eventuele problemen die er zijn snel en dichtbij op te lossen. We proberen hiermee te voorkomen dat er specifieke jeugdhulp nodig is.					

30	Jongeren met jeugdbescherming				
Eenheid	% van alle jongeren tot 18 jaar				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
1,1	1,1	1,0	0,9	geen opgave	geen opgave
Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Er zijn drie jeugdbeschermingsmaatregelen die de rechter kan opleggen: een ondertoezichtstelling (OTS) (komt veruit het meest voor), ontzetting uit de ouderlijke macht en gezag beëindiging. Onze inzet op het gebied van jeugd is erop gericht om de inzet van dergelijke maatregelen zo mogelijk te voorkomen.					

31	Jongeren met jeugdreclassering				
Eenheid	% van alle jongeren 12 tot 23 jaar				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
0,3	0,3	nnb	nnb	geen opgave	geen opgave
Jeugdreclassering is een combinatie van intensieve begeleiding en controle voor jongeren die veroordeeld zijn of verdacht worden van een strafbaar feit. Als een leerplichtambtenaar proces verbaal opmaakt wegens schoolverzuim kan jeugdreclassering ook toegepast worden. Onze inzet op het gebied van jeugd is erop gericht te voorkomen dat dergelijke maatregelen opgelegd worden.					

32	Cliënten met maatwerkarrangement WMO				
Eenheid	Aantal per 10.000 inwoners				
Bron	GMSD				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
700	740	770	800	geen opgave	geen opgave
Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. We willen dan zoveel mogelijk inwoners van de gemeente mee doen in onze samenleving. Het stimuleren van de eigen kracht is hierin het uitgangspunt, maar daar waar nodig verstrekken we hiervoor een individuele voorziening.					

33	Omvang huishoudelijk restafval				
Eenheid	Kg/inwoner				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
67	66	62	62	62	62
Minder restafval, meer scheiding met als doel het bevorderen van hergebruik/ombuiging van afvalstoffen naar grondstoffen (indicator is alleen huis-aan-huis inzameling van fijn huishoudelijk restafval).					

34	Hernieuwbare elektriciteit				
Eenheid	%				
Bron	RWS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
8,5	12,4	14,2	geen opgave	geen opgave	geen opgave

35	Gemiddelde WOZ waarde				
Eenheid	Duizend euro				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
254	271	288	314	341	354

36	Nieuw gebouwde woningen				
Eenheid	Aantal per 1.000 woningen				
Bron	Basisregistratie adressen en gebouwen				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
2,0	7,0	2,8	10,1	geen opgave	geen opgave
Invulling geven aan de woningbouwplanning en de huisvestingsopgaaf.					

37	Demografische druk				
Eenheid	%				
Bron	CBS				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
74,2	75,4	75,4	75,9	76,5	geen opgave
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar. Het % wordt hoger, dit betekent dat de demografische druk verslechtert.					

38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden				
Eenheid	Euro				
Bron	COELO				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
489	574	595	653	708	nnb

39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden				
Eenheid	Euro				
Bron	COELO				
Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Begroot	Begroot
2019	2020	2021	2022	2023	2024
511	598	621	683	721	nrb
We willen bij de 20% goedkoopste gemeenten in Nederland behoren, volgens de COELO ranglijst voor woonlasten van meerpersoonshuishoudens.					

Lijst van gebruikte afkortingen

ABG	Gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen
B&W	Burgemeester en wethouders
BBV	Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOM	Brabantse Ontwikkelings Maatschappij
BORijen	Betrokken Ondernemers Regio Rijen
Bro	Besluit ruimtelijke ordening
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten vennootschap
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CBS	Christelijke Basisschool
CCGR	Culturele centra Gilze en Rijen
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindexcijfer
CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie
EVZ	Ecologische verbindingzones
FIDO	Financiering decentrale overheden
Fte	Fulltime-equivalent
FVA	Financiële vaste activa
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GMSD	Gemeentelijke monitor Sociaal Domein
GOGilze	Gilze Onderneemt!
GreX	Grondexploitatie
GRIC	Gilze en Rijens Industrieel Contact
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
I&M	Infrastructuur en milieu
IMW	Instituut voor Maatschappelijk Werk
IBOR	Integraal kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IHP	Integraal Onderwijshuisvestingsplan
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LVO	Landelijk verbeterprogramma overwegen
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MBP	Bedrijvenpark Midden-Brabant Poort
MVA	Materiële vaste activa
MWB	Midden West-Brabant
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
OBS	Openbare Basisschool

OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
OZB	Onroerende zaakbelastingen
PGB	Persoons gebonden budget
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
P&O	Personeel en Organisatie
PPA	Persoonlijk Profiel Analyse
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RWS	Rijkswaterstaat
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SvB	Sociale Verzekeringsbank
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
TC	Tennisclub
VANG	Van Afval naar Grondstof
vGRP	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
V&J	Ministerie van veiligheid en justitie
VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VpB	Vennootschapsbelasting
VTa	Visual Tree Assessment
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WACC	Weighted average cost of capital
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WV	Weerstandsvermogen
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet werk en bijstand
ZLTO	Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie